

“Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture”

- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur

(Autonomous)

Best Practice

**“A scientific Study of Kirnotsav in Mahalaxmi
(Ambabai) Temple, Kolhapur during ‘Dakshinayan’ and
‘Uttarayan’ of Sun”**

by

Department of Physics and IQAC

in

2018 – 19

Submitted by

Head of the Department,

Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Submitted to

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

(2018 – 19)

Introduction

Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirnotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries. During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9,10 and11) and Uttarayan of Sun (January 31 and February 1 and 2) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum (650-700 nm). The typical path following by sun rays during 'Dakshinayan' is: Mahadwar road arch (5.00pm), Garud mandup back side (5.17pm), Garud mandup (5.21 pm), Ganapati mandir back side (5.26 pm), Kasav chowk (5.32pm), Pitali Umbhartha (5.37 pm), Khajina chowk (5.39 pm), Garbhgruha first step (5.41 pm), Garbhgruha second step (5.42 pm), Garbhgruha third step (5.43 pm), Garbhkuti (5.43 to 5.44 pm), Katanjan (5.44 pm), idol (5.45 to 5.49 pm). In Uttarayan of sun the typical path following by sun rays is Mahadwar road arch (5.18 pm), Garud mandup back side (5.36pm), Garud mandup (5.41 pm), Ganapati mandir back side (5.44 pm), Kasav chowk (6.00pm), Pitali Umbhartha (6.05 pm), Khajina chowk (6.07 to 6.08 pm), Garbhgruha first step (6.10 pm), Garbhgruha second step (6.11 pm), Garbhgruha third step (6.12 pm), Garbhkuti first step(6.12 to 6.13pm), Katanjan (6.14 pm), idol (6.15 to 6.19 pm). The entire event of 3 days is supposed to be highly sacred and religious. Thus, attracts about 30 thousand people every day. It is supposed to be very fortune and life fulfilling event for all those who attended it personally.

Kirnotsav has been always the topic of great enthusiasm and full of complexities. Hence previously some people tried to undertake its scientific study. However due to many reasons, for several years the festival did not take place full-fledged i.e. sun rays did not reached up to the face of the idol or covers entire idol, and the overall light intensity as the path was reduced.

Contribution by Faculty of Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur

Prof. (Dr) Milind Manohar Karanjkar, Head, Department of Physics and Astrophysics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous) and his team of students decided to work on these problems scientifically to overcome the problem and get remedy on it, few years back.

The team of researchers have observed following problems:

- 1) The heavy traffic at nearby places of temple and human interference created enormous amount of dust particles that scatter sun light and deviate their path. This lessens the intensity of sun rays and their amount which are not enough to illuminate full idol, with desired intensity.
- 2) A crowd of about 2000 people, gathered inside the temple, caused dramatic increase in abnormal humidity. This refracts the sun rays to a great extent.
- 3) In addition, direct human interference in the pathway obstructs sun rays.
- 4) The nearby shopkeepers used to lighten their shops, which increased stray light.
- 5) Further obstructions occurred due to building, water tanks, trees, hoardings and electric cables.
- 6) Furthermore fog, smog, smokes, clouds, rain storm, winds, cared natural obstructions.

The humidity, intensity of light, wind speed and temperature were continuously monitored and studied accurately with the help of Data logger, Lux meter, Anemometer and Thermal gun. The

systematic record of all these physical parameters at various locations within the temple. The final plan was worked out accordingly, to observe full-fledged Kirnotsav.

Printed from

THE TIMES OF INDIA

Kirnotsav festival: Sun rays reach till waist of the deity at Mahalaxmi

TNN | Feb 1, 2017, 06.02 AM IST

KOLHAPUR: The first day of second Kiranotsav festival on Tuesday saw rays of the sun reaching till the waist of the deity at Mahalaxmi temple.

In another development, the Mahalaxmi Kiranotsav Marg Nischitikaran Samiti came up with a fixed map of the sun's movement and will soon submit it to the town planning department of the Kolhapur Municipal Corporation (KMC).

The Mahalaxmi temple is built in such a manner that sun rays reaches in sanctum sanctorum twice a year— Uttarayan (sun moving towards North) and Dakshinayan (sun moving towards South). The ongoing festival will culminate on February 2.

On Day 1 of the festival, more than 10,000 devotees attended the festival. However, for the past few years the sun rays have not been covering entire deity due to various reasons, including air pollution.

Member of the Mahalaxmi Kirnotsav Marg Nischitikaran Samiti and environmental activist Uday Gaikwad said, "The town planning department of KMC had formed a committee to study the path of sun's movement and asked to finalise a path. We are in the last leg of fixing the path. We will soon submit the maps to the town planning department."

Milind Karanjkar, a researcher at Vivekanand College, said, "We have been mapping and testing intensity of sun rays since the last two days. We registered that high intensity of sun rays is reaching the temple. We would sit together with temple management and suggest measures to prevent deviations in its path."

Following tasks are undertaken to solve the above problems/difficulties.

1) Considering the human interference, the major obstacle; the initial steps are taken to convince people to observe and see the phenomenon live on screen, placed in the temple premises. This was only possible with the cooperation and arrangement made by Shri. Mahesh Jadhav, Chiarman, Paschim Maharashtra Devasthan Samiiti, Kolhapur and his official team. Further he made the live streaming of the event through website of devasthan samiiti, local TV channels and other electronic medias to avoid crowd inside the temple. Subsequently, this help reducing the amount of dust particles, humidity, temperature, physical obstruction by the people. The illumination intensity is dramatically improved.

2) Only optimal no. of people (20) allowed including print and electronic media persons, office staff of the devasthan samiiti and priests inside the temple during the kirnotsav time. Paschim Maharashtra Devasthan samiti request to stake holders to remove the water tanks on the buildings and apartments, temporarily extension shades advertising boards on the shop, some electricity cables on the way, trees on the path are trimmed. It is seen that the sun rays travel in proper way and reaches to deity at the proper place and the kirnotsav is successfully complete both in the 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' properly and required lux level is obtained.

3) All the incandescent lamps high mask lamos are replaced by LED to reduce power consumption and ambient temperature.

4) The subsequent reflection came due to vitrified tiles, fitted in the temple, obstruct resultant intensity. The path of the sun rays is covered by cloth mats to reduce reflection of light to avoid light interference. This minimizes the loss of sunrays during their journey. The intensity, temperature, humidity, wind speed and direction of sunrays are monitored during kirnotsav.

Conclusion: (Kirnotsav, during the ‘Dakshinayan’ of Sun)

In the current situation study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of people (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.00 pm to 5.55 pm (‘Dakshinayan’ of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the ‘Dakshinayan’ of the sun, we noticed /found that festival occurs during November 9, 10, 11, 12 and ends on November 13. i.e after two days of previous dates announced (09 November to 11 November).

Further as per our observations the study shall be extended up to 14, and 15 Nov. to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of ‘Dakshinayan’ Kirnotsav may be ends/last on 15 Nov. 2020. (up to seven days)

Conclusion: (Kirnotsav, during the ‘Uttarayanyan’ of Sun)

In the current situation the study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of peoples (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.15 pm to 6.20 pm (“Uttarayanyan” of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the “Uttarayanyan’ of the sun, we noticed /found that, festival occurs during January 29, 30, 31, February 01 and ends on February 02. i.e two days early of previous dates announced (31 January to February 1, 2). Further as per our observations the study shall be started from 27 and 28 January to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of “Uttarayanyan’ Kirnotsav may be up to seven days.

Letter by Shree Mahalaxmi Karveer Nivasini Temple Office

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती

श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE

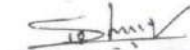
कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

जावक क्र. :

दिनांक :

The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

It was observed by the team that inside the Garbhkuti, the average values of temperature and humidity were 36.1°C and 84% respectively. There were several incandescent and florescent lamps installed in the temple, which were causing rise in temperature and humidity. The power consumption was also substantial. However, as per the suggestion of the team, the temple committee installed LEDs. LED is the latest lighting technology, which helps in keeping the surrounding temperature low as it is a cold source of light. Due to LED lights installation both the temperature and humidity were brought down substantially to 32.5 °C and 72% respectively. This results into the creation of good ambience in Garbhkuti that help Pujari's and devotee's and all other people who visit the temple. Similarly the LED installations have caused substantial reduction in power consumption. The electricity bill of Rs. 1.65 Lakh was reduced to Rs. 1.40 Lakhs.

Manager,

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती
श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE

कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

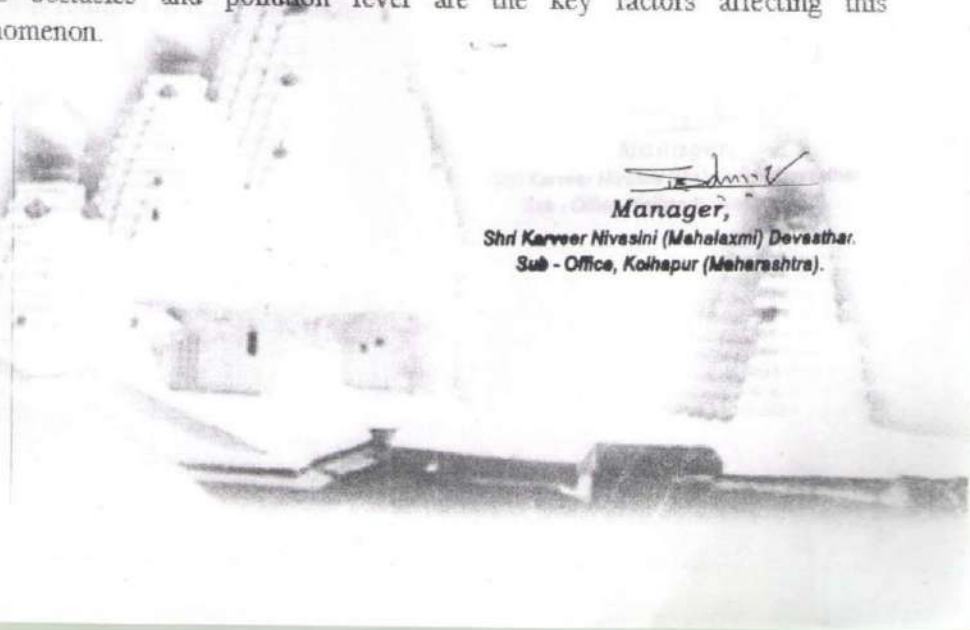
जावक क्र. :

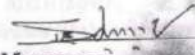
दिनांक :

The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

"Kiranotsav" is one of the most unique and an interesting festival celebrated twice a year (in the month of November and January-February). During this period at the time of sunset, rays travel from Mahadwar-Garud Mandap-Ganapati Mandir-Kasav Chowk-Pitali Umbaratha-Khajina Chowk-Garbhagriha-Garbhkuti-Godess Mahalaxmi, stepwise. This takes about 20 minutes for rays to travel from Mahadwar to Godess Mahalaxmi. This depends on sun's altitude and azimuth positions. The team narrates the detailed scientific information about this festival to all the devotees.

However, recently there was some problems in "Kiranotsav", due to which the festival did not take place properly. The reasons behind this incomplete "Kiranotsav" festival are studied by this team. It is observed that some obstacles and pollution level are the key factors affecting this phenomenon.

Manager,

Shri Karveer Nivasini (Mahalaxmi) Devasthan.
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Photographs of Kirnotsav (2018 – 19)

Batmi aani Barach Kahi on Kolhapur Kirnotsav 020218

Jai Maharashtra News 964K subscribers

Subscribe

96

Share

Download

Thanks

Save

9,822 views 3 Feb 2018

Batmi aani Barach Kahi on Kolhapur Kirnotsav 020218

तेदेस् न्चज् जिहीओज् प्राहाण्णसाती. सबस्कार्ईब करी आमचा पलाब चनेल. <http://bit.ly/mnsubscribe>

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (02/02/2018)

Batmi aani Barach Kahi on Kolhapur Kirnotsav 020218

Jai Maharashtra News 964K subscribers

Subscribe

96

Share

Download

Thanks

Save

9,822 views 3 Feb 2018

Batmi aani Barach Kahi on Kolhapur Kirnotsav 020218

तेदेस् न्चज् जिहीओज् प्राहाण्णसाती. सबस्कार्ईब करी आमचा पलाब चनेल. <http://bit.ly/mnsubscribe>

Miss. Sujata Patil, Student (B.Sc. – I), Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous) (02/02/2018)

Batmi aani Barach Kahi on Kolhapur Kirnotsav 020218

Jai Maharashtra News

954K subscribers

Subscribe

96

Share

Download

Thanks

Save

9,822 views 3 Feb 2018

Batmi aani Barach Kahi on Kolhapur Kirnotsav 020218

लेटेस्ट मूव्ज व्हिडीओज पाहाण्यासाठी... सबस्क्राईब करा आमचा यूट्यूब चॅनेल...<http://bit.ly/jmnssubscribe>

Devotee of Ambabai on Kirnotsav 2018 (02/02/2018)

Newspaper Cuttings (2018 – 19)

Joy & thrill as sunrays cover entire idol of Mahalaxmi

TIMES NEWS NETWORK

Kolhapur: Sunrays covered the entire idol at the Mahalaxmi temple on Monday during the Kirnotsav (festival of rays) after a number of years on Monday, leaving a large number of devotees excited and the temple authorities happy.

Confirming about the development, Paschim Maharashtra Devasthan Samiti (PMDs) chairman Mahesh Jadhav said that due to rising pollution, illegal hoardings

KIRANOTSAV

and encroachment over the past few years, the sunrays did not cover the entire idol.

"However, this year, with the help of researchers and Kolhapur Municipal Corporation (KMC), we managed to take a few precautionary steps to avoid the unnecessary obstacles. This has resulted in the sunrays entering the sanctum sanctorum without any hindrance on Monday," he said.

Kirnotsav (festival of rays)

Kirnotsav is celebrated when the sun rays fall directly on the deity's idol at the time of sunset. It is a biennial festival that takes place between Nov 9 and 12, and between January 31 and February 2

is celebrated when the sunrays fall directly on the deity's idol at the time of sunset. It is a biennial festival that takes place usually between November 9 and 12 and between January 31 and February 2.

Jadhav said that a KMC engineer's survey in 1947 had found that Kirnotsav should be observed for five days to wit-

ness the phenomenon of the sunrays covering the entire idol. The researchers have also given their nod for the same.

"This year, we observed it for five days. Next year, we will be observing it for five days officially. It will start from January 30 and end on February 3," he added.

Milind Karanjkar, associate professor of astrophysics at the city-based Vivekanand College, who has undertaken a study of sunrays, its intensity and possible hurdles to the Kirnotsav told TOI that the intensity of the rays was quite good on Monday resulting in the rays covering the entire idol.

"The rays should have an intensity of 10 to 15 lux for the Kirnotsav to happen properly. Though they could not measure the readings inside the sanctum, it must be around this intensity. The rays covered the idol at 5.48pm and stayed there for around 60 seconds. The phenomenon of Kirnotsav was certainly outstanding," he said.

Times of India dated 13/11/2018

Times of India dated 12/11/2018

Sunrays cover waist of deity on Day 2 of Kiranotsav

Rahul Gayakwad

TIMES NEWS NETWORK

Kolhapur: The second day of Kiranotsav festival on Saturday saw sunrays reaching above the waist of the deity at Mahalaxmi temple.

According to researchers, cloudy conditions led to weak intensity of rays or else the rays could have covered the face of the deity.

On the first day, i.e. Friday, rays of the sun reached till the knee level of the idol at Mahalaxmi temple. "It is expected that the rays would cover the entire idol by Sunday. Hence, huge crowd is likely to gather at the temple to witness the spectacle," an official from Pashchim Maharashtra Devsthan Samiti (PMDS) said.

Milind Karanjkar, associate professor of astrophysics at the city-based Vivekanand College who undertook a study of sun rays, said, "We measured the intensity of rays in the sanctum sanctorum, it was very weak by the evening. It was just 1 lux and to cover the entire idol it should be more than 8 lux at least."

He added that the unexpected cloud cover played a

The sunrays are expected to cover the entire idol by Sunday

spoilsport with addition to the pollutants from various sources. "But still we are sure that on Sunday the devotees will get a glimpse of the sunrays covering the entire idol," Karanjkar said.

He added that since the past few years, the festival of rays has been affected to an extent mainly because of higher humidity, air pollu-

tion and untimely cloud formation on the horizon that disperses the light or blocks it from entering the temple.

Kiranotsav (festival of rays) is celebrated when the sunrays fall directly on the deity's idol at the time of sunset. It takes place twice a year — between November 9 and 12, and between January 31 and February 3.

NOVEMBER 11, 2018 | PAGES 18 | INCLUDING TIMES LIFE | TIMESOFINDIA.COM | EPAPER.TIMESOFINDIA.COM

SUNDAY TIMES

Bennett, Coleman & Co. Ltd

THE TIMES OF INDIA

(INCLUDES OF KOLHAPUR TIMES OF INDIA (AVAILABLE ONLY IN KOLHAPUR, MIRAJ AND SANGLI) | ENJOYTIMESOFINDIA.COM)

Air pollution mars Kirnotsav at Mahalaxmi

Times News Network

Kolhapur: On the first day of the three-day Kirnotsav (festival of rays), the rays of the setting sun at 5.45 pm on Friday reached above knee level of the three-foot-high idol at Mahalaxmi Temple. The shaft of light on the idol could be observed for a few minutes. Experts say the rays will cover the entire idol on the next two days. Although illegal structures and boardings were removed by the district administration to clear the path of the sun rays to the idol, air pollution poses a problem still.

Kirnotsav is celebrated when the sun rays fall directly on the idol at sunset, and takes place twice a year — once between November 9 and 12 and between January 31 and February 3. Mahesh Jadhav, chairman, Pashchim Maharashtra Devasthan Samiti (PMDS), told TOI, "The first day of the festival saw a great response from devotees. The rays reached up to slightly above the knee and we expect them to reach the face or

Kirnotsav is celebrated when the sun rays fall directly on the idol at sunset, and takes place twice a year — once between November 9 and 12 and between January 31 and February 3

cover the entire idol within the next two days."

He said that for devotees' convenience, three LED screens were installed at the Mahalaxmi Temple premises, which

will continue to function throughout the festival. Jadhav said there are still a few obstacles that the sun's rays face. The district administration had earlier demolished struc-

tures that had come up illegally in the area that obstructed the sun's rays from falling on the idol.

Pollutants from firecrackers also pose obstruction. It

The administration had earlier demolished structures that had come up illegally in the area that obstructed the sun's rays from falling on the idol

was also cloudy on Friday and that affects Kirnotsav," he said. Milind Karmykar, associate professor of astrophysics at the city-based Vivekanand College, who has undertaken a study of the sun rays, its intensity and possible hurdles, said pollutants are still in the atmosphere after firecrackers were burst for Diwali, causing obstruction to sun rays. The intensity of the rays will get better in coming days, he said.

Hundreds of devotees arrive during the festival to get a glimpse of the architectural marvel, where the rays steadily reach the sanctum of the temple on particular days of the year. The temple is believed to date to the eighth century.

Times of India dated 10/11/2018

Sunrays touch idol's shoulder

TIMES NEWS NETWORK

It was a perfect start for the season's second Kirnotsav as the rays reached up to the shoulder of the deity on Wednesday. According to researchers, Uttarayan, which marks the end of winter, makes the day longer and therefore the intensity of light was also good on the first day of the festival.

Milind Karanjkar, associate professor of astrophysics at a city-based college has also undertaken a study on sun's rays, its intensity and possible hurdles. He said, that unlike the winter season's Kirnotsav where the intensity of light could measure well below 15 lux, on January 31, the intensity was about 67 lux at the sanctorum of the Mahalaxmi temple.

The start of the summer season and a clean atmosphere have led the sun's rays to touch the idol, he said. "For the next few days, we might see the rays covering the entire idol which has happened only twice in last five years," he said.

Hundreds of devotees thronged the temple to get a glimpse of the architectural marvel where rays steadily reach the sanctorum of the temple on particular days of the year. The festival is celebrated when the sun rays fall directly on the idol at the time of sunset. It takes place twice a year - between November 9 and 12 and between January 31 and February 3.

It is to be noted that earlier in winter, researchers had advised authorities of the municipal corporation to initiate various preventive activities so that the rays of the sun are not obstructed.

One Page Report

"Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture"
- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's
Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Department of Physics

One Page Report

Name of the Department	Department of Physics																
Name of the Activity	"A scientific Study of Kirnotsav in Mahalaxmi (Ambabai) Temple, Kolhapur during 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' of Sun" (2018 – 19).																
Date / Duration	09 – 12 November 2018 and 31 January – 03 February 2019																
Aims and Objectives	Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kimotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries.																
No. of Beneficiaries	<table border="1"><tr><td rowspan="2">Teachers</td><td>Male</td><td>01</td><td rowspan="2">01</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td></tr><tr><td rowspan="2">Students</td><td>Male</td><td>-</td><td rowspan="2">01</td></tr><tr><td>Female</td><td>01</td></tr><tr><td colspan="3" style="text-align: right;">Total</td><td>02</td></tr></table>	Teachers	Male	01	01	Female	-	Students	Male	-	01	Female	01	Total			02
Teachers	Male		01	01													
	Female	-															
Students	Male	-	01														
	Female	01															
Total			02														
Expenditure and Fundings	College Funds																
Brief Discussion	During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9 to 12) and Uttarayan of Sun (January 31 and February 1 to 3) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum (650-700 nm).																
Outcomes	The current study indicates that, due to rising pollution, illegal hording and encroachment over the past few years, the sun rays did not cover the entire idol. However, this year with the help of Kolhapur Municipality Corporation, we manage few precautionary steps to avoid unnecessary obstacles and encroachments which resulted on into sun rays to cover entire idol at Mahalaxmi Temple on 12 th November 2018.																

HoD
HEAD
DEPARTMENT OF PHYSICS
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR
(AUTONOMOUS)

“Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture”

- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur

(Autonomous)

Best Practice

**“A scientific Study of Kirnotsav in Mahalaxmi
(Ambabai) Temple, Kolhapur during ‘Dakshinayan’ and
‘Uttarayan’ of Sun”**

by

Department of Physics and IQAC

in

2019 – 20

Submitted by

Head of the Department,

Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Submitted to

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

(2019 – 20)

Introduction

Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirnotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries. During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9,10 and11) and Uttarayan of Sun (January 31 and February 1 and 2) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum (650-700 nm). The typical path following by sun rays during 'Dakshinayan' is: Mahadwar road arch (5.00pm), Garud mandup back side (5.17pm), Garud mandup (5.21 pm), Ganapati mandir back side (5.26 pm), Kasav chowk (5.32pm), Pitali Umbhartha (5.37 pm), Khajina chowk (5.39 pm), Garbhgruha first step (5.41 pm), Garbhgruha second step (5.42 pm), Garbhgruha third step (5.43 pm), Garbhkuti (5.43 to 5.44 pm), Katanjan (5.44 pm), idol (5.45 to 5.49 pm). In Uttarayan of sun the typical path following by sun rays is Mahadwar road arch (5.18 pm), Garud mandup back side (5.36pm), Garud mandup (5.41 pm), Ganapati mandir back side (5.44 pm), Kasav chowk (6.00pm), Pitali Umbhartha (6.05 pm), Khajina chowk (6.07 to 6.08 pm), Garbhgruha first step (6.10 pm), Garbhgruha second step (6.11 pm), Garbhgruha third step (6.12 pm), Garbhkuti first step(6.12 to 6.13pm), Katanjan (6.14 pm), idol (6.15 to 6.19 pm). The entire event of 3 days is supposed to be highly sacred and religious. Thus, attracts about 30 thousand people every day. It is supposed to be very fortune and life fulfilling event for all those who attended it personally.

Kirnotsav has been always the topic of great enthusiasm and full of complexities. Hence previously some people tried to undertake its scientific study. However due to many reasons, for several years the festival did not take place full-fledged i.e. sun rays did not reached up to the face of the idol or covers entire idol, and the overall light intensity as the path was reduced.

Contribution by Faculty of Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur

Prof. (Dr) Milind Manohar Karanjkar, Head, Department of Physics and Astrophysics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous) and his team of students decided to work on these problems scientifically to overcome the problem and get remedy on it, few years back.

The team of researchers have observed following problems:

- 1) The heavy traffic at nearby places of temple and human interference created enormous amount of dust particles that scatter sun light and deviate their path. This lessens the intensity of sun rays and their amount which are not enough to illuminate full idol, with desired intensity.
- 2) A crowd of about 2000 people, gathered inside the temple, caused dramatic increase in abnormal humidity. This refracts the sun rays to a great extent.
- 3) In addition, direct human interference in the pathway obstructs sun rays.
- 4) The nearby shopkeepers used to lighten their shops, which increased stray light.
- 5) Further obstructions occurred due to building, water tanks, trees, hoardings and electric cables.
- 6) Furthermore fog, smog, smokes, clouds, rain storm, winds, cared natural obstructions.

The humidity, intensity of light, wind speed and temperature were continuously monitored and studied accurately with the help of Data logger, Lux meter, Anemometer and Thermal gun. The

systematic record of all these physical parameters at various locations within the temple. The final plan was worked out accordingly, to observe full-fledged Kirnotsav.

Printed from

THE TIMES OF INDIA

Kirnostav festival: Sun rays reach till waist of the deity at Mahalaxmi

TNN | Feb 1, 2017, 06.02 AM IST

KOLHAPUR: The first day of second Kiranotsav festival on Tuesday saw rays of the sun reaching till the waist of the deity at Mahalaxmi temple.

In another development, the Mahalaxmi Kiranotsav Marg Nischitikaran Samiti came up with a fixed map of the sun's movement and will soon submit it to the town planning department of the Kolhapur Municipal Corporation (KMC).

The Mahalaxmi temple is built in such a manner that sun rays reaches in sanctum sanctorum twice a year— Uttarayan (sun moving towards North) and Dakshinayan (sun moving towards South). The ongoing festival will culminate on February 2.

On Day 1 of the festival, more than 10,000 devotees attended the festival. However, for the past few years the sun rays have not been covering entire deity due to various reasons, including air pollution.

Member of the Mahalaxmi Kirnostav Marg Nischitikaran Samiti and environmental activist Uday Gaikwad said, "The town planning department of KMC had formed a committee to study the path of sun's movement and asked to finalise a path. We are in the last leg of fixing the path. We will soon submit the maps to the town planning department."

Milind Karanjkar, a researcher at Vivekanand College, said, "We have been mapping and testing intensity of sun rays since the last two days. We registered that high intensity of sun rays is reaching the temple. We would sit together with temple management and suggest measures to prevent deviations in its path."

Following tasks are undertaken to solve the above problems/difficulties.

1) Considering the human interference, the major obstacle; the initial steps are taken to convince people to observe and see the phenomenon live on screen, placed in the temple premises. This was only possible with the cooperation and arrangement made by Shri. Mahesh Jadhav, Chiarman, Paschim Maharashtra Devasthan Samiiti, Kolhapur and his official team. Further he made the live streaming of the event through website of devasthan samiiti, local TV channels and other electronic medias to avoid crowd inside the temple. Subsequently, this help reducing the amount of dust particles, humidity, temperature, physical obstruction by the people. The illumination intensity is dramatically improved.

2) Only optimal no. of people (20) allowed including print and electronic media persons, office staff of the devasthan samiiti and priests inside the temple during the kirnotsav time. Paschim Maharashtra Devasthan samiti request to stake holders to remove the water tanks on the buildings and apartments, temporarily extension shades advertising boards on the shop, some electricity cables on the way, trees on the path are trimmed. It is seen that the sun rays travel in proper way and reaches to deity at the proper place and the kirnotsav is successfully complete both in the 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' properly and required lux level is obtained.

3) All the incandescent lamps high mask lamos are replaced by LED to reduce power consumption and ambient temperature.

4) The subsequent reflection came due to vitrified tiles, fitted in the temple, obstruct resultant intensity. The path of the sun rays is covered by cloth mats to reduce reflection of light to avoid light interference. This minimizes the loss of sunrays during their journey. The intensity, temperature, humidity, wind speed and direction of sunrays are monitored during kirnotsav.

Conclusion: (Kirnotsav, during the 'Dakshinayan' of Sun)

In the current situation study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of people (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.00 pm to 5.55 pm ('Dakshinayan' of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the 'Dakshinayan' of the sun, we noticed /found that festival occurs during November 9, 10, 11, 12 and ends on November 13. i.e after two days of previous dates announced (09 November to 11 November).

Further as per our observations the study shall be extended up to 14, and 15 Nov. to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of 'Dakshinayan' Kirnotsav may be ends/last on 15 Nov. 2020. (up to seven days)

Conclusion: (Kirnotsav, during the 'Uttarayanyan' of Sun)

In the current situation the study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of peoples (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.15 pm to 6.20 pm ("Uttarayanyan" of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the "Uttarayanyan" of the sun, we noticed /found that, festival occurs during January 29, 30, 31, February 01 and ends on February 02. i.e two days early of previous dates announced (31 January to February 1, 2). Further as per our observations the study shall be started from 27 and 28 January to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of "Uttarayanyan" Kirnotsav may be up to seven days.

Letter by Shree Mahalaxmi Karveer Nivasini Temple Office

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती

श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE

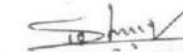
कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

जावक क्र. :

दिनांक :

The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

It was observed by the team that inside the Garbhkuti, the average values of temperature and humidity were 36.1°C and 84% respectively. There were several incandescent and florescent lamps installed in the temple, which were causing rise in temperature and humidity. The power consumption was also substantial. However, as per the suggestion of the team, the temple committee installed LEDs. LED is the latest lighting technology, which helps in keeping the surrounding temperature low as it is a cold source of light. Due to LED lights installation both the temperature and humidity were brought down substantially to 32.5 °C and 72% respectively. This results into the creation of good ambience in Garbhkuti that help Pujari's and devotee's and all other people who visit the temple. Similarly the LED installations have caused substantial reduction in power consumption. The electricity bill of Rs. 1.65 Lakh was reduced to Rs. 1.40 Lakhs.

Manager,

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती
श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE

कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

जावक क्र. :

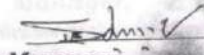
दिनांक :

The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

"Kiranotsav" is one of the most unique and an interesting festival celebrated twice a year (in the month of November and January-February). During this period at the time of sunset, rays travel from Mahadwar-Garud Mandap-Ganapati Mandir-Kasav Chowk-Pitali Umbaratha-Khajina Chowk-Garbhagriha-Garbhkuti-Godess Mahalaxmi, stepwise. This takes about 20 minutes for rays to travel from Mahadwar to Godess Mahalaxmi. This depends on sun's altitude and azimuth positions. The team narrates the detailed scientific information about this festival to all the devotees.

However, recently there was some problems in "Kiranotsav", due to which the festival did not take place properly. The reasons behind this incomplete "Kiranotsav" festival are studied by this team. It is observed that some obstacles and pollution level are the key factors affecting this phenomenon.

Manager,

Shri Karveer Nivasini (Mahalaxmi) Devasthan.
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Photographs during Kirnotsav (2019 – 20)

The video player shows two side-by-side images. On the left, Prof. Dr. Milind Karanjkar is being interviewed. On the right, a deity is shown in a dark setting, illuminated by red lights, with the word 'पुढारी' (Pudhari) written in large red letters. The video player interface includes a play button, a progress bar at 3:06 / 12:44, and a 'Picture in picture' icon. Below the video, the title reads 'किरणोत्सव सोहळ्यामध्ये येणाऱ्या अडचणी | किरणोत्सव सोहळा | करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई'. The channel is 'Pudhari News' with 400K subscribers. The video has 211 views and was uploaded on 15 Nov 2019.

किरणोत्सव सोहळ्यामध्ये येणाऱ्या अडचणी | किरणोत्सव सोहळा | करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई

Pudhari News
400K subscribers

211 views 15 Nov 2019
किरणोत्सव सोहळा | करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई | किरणोत्सव सोहळ्यामध्ये येणाऱ्या अडचणी

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (15/11/2019)

The video player shows two side-by-side images. On the left, Prof. Dr. Milind Karanjkar is being interviewed. On the right, a deity is shown in a dark setting, illuminated by red lights, with the word 'पुढारी' (Pudhari) written in large red letters. The video player interface includes a play button, a progress bar at 8:05 / 12:44, and a 'Picture in picture' icon. Below the video, the title reads 'किरणोत्सव सोहळ्यामध्ये येणाऱ्या अडचणी | किरणोत्सव सोहळा | करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई'. The channel is 'Pudhari News' with 400K subscribers. The video has 211 views and was uploaded on 15 Nov 2019.

किरणोत्सव सोहळ्यामध्ये येणाऱ्या अडचणी | किरणोत्सव सोहळा | करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई

Pudhari News
400K subscribers

211 views 15 Nov 2019
किरणोत्सव सोहळा | करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई | किरणोत्सव सोहळ्यामध्ये येणाऱ्या अडचणी

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (15/11/2019)

किरणोत्सव सोहळ्यामध्ये येणाऱ्या अडचणी | किरणोत्सव सोहळा । करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई

पुढारी Pudhari News
400K subscribers

Subscribe

3

Share

Download

Clip

Save

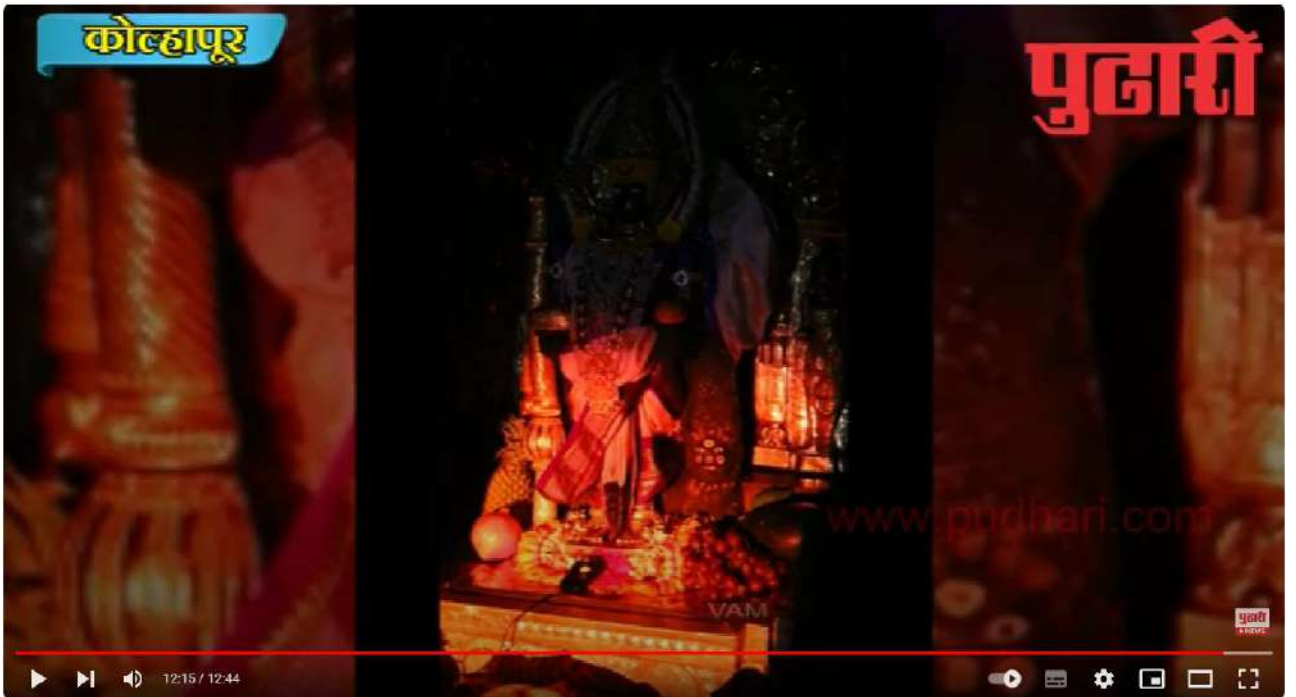

211 views 15 Nov 2019

किरणोत्सव सोहळा । करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई । किरणोत्सव सोहळ्यामध्ये येणाऱ्या अडचणी

Google Chrome

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (15/11/2019)

किरणोत्सव सोहळ्यामध्ये येणाऱ्या अडचणी | किरणोत्सव सोहळा । करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई

पुढारी Pudhari News
400K subscribers

Subscribe

3

Share

Download

Clip

Save

211 views 15 Nov 2019

किरणोत्सव सोहळा । करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई । किरणोत्सव सोहळ्यामध्ये येणाऱ्या अडचणी

29/01/2020

Kirnotsav: 29/01/2020

किरणोत्सव २०२०

३०-१-२०२०

देवीचा पुर्ण क्षमतेने झालेला किरणोत्सव
६ वा. १७ मिनिटे

सौजन्य-देवस्थान व्यवस्थापन समिती पश्चिम महाराष्ट्र, कोल्हापूर

www.vamphotostudio.com
9890909600

Kirnotsav: 30/01/2020

Kirnotsav: 31/01/2020

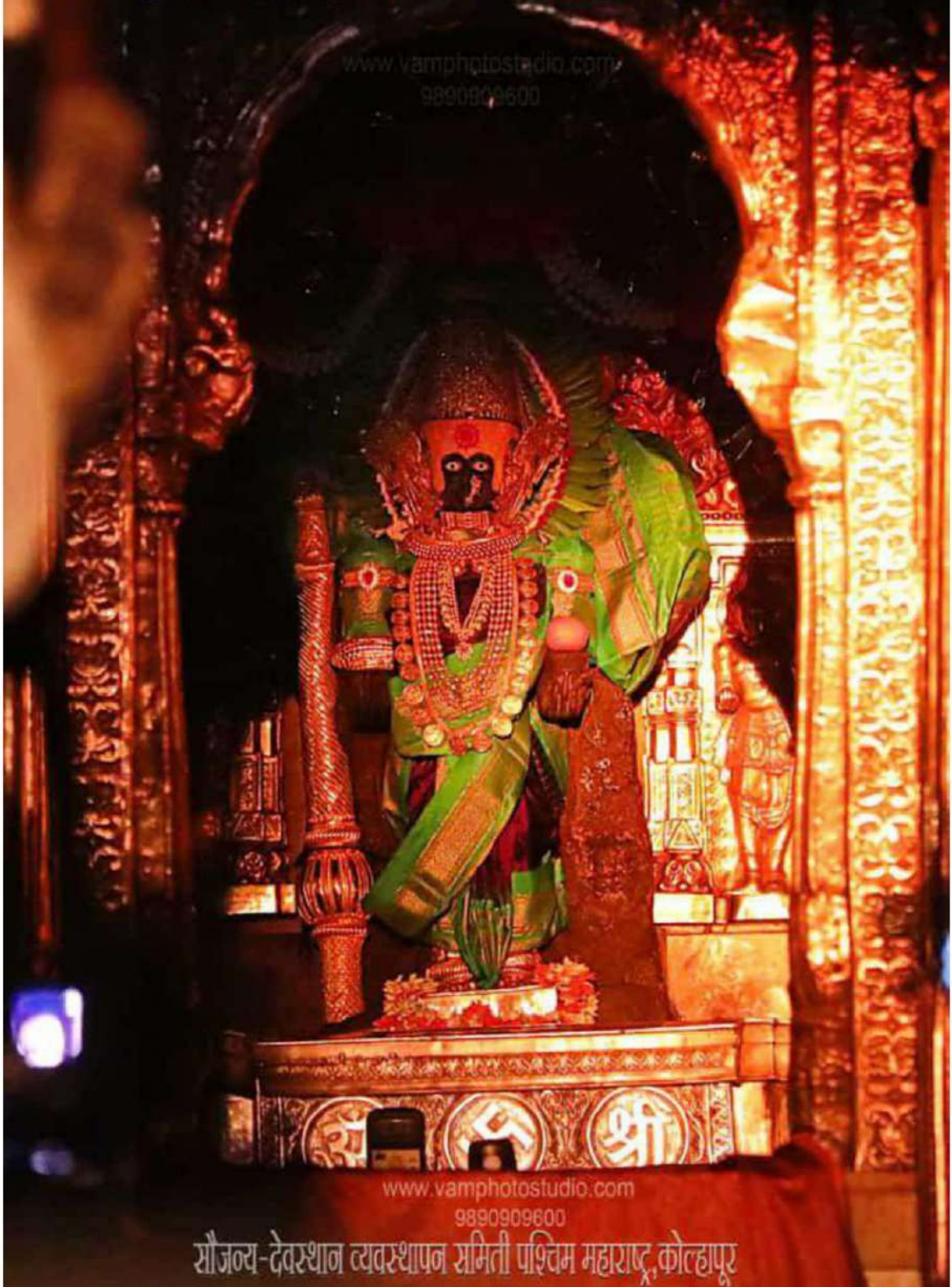

किरणोत्सव २०२०

१/२/२०२०

सुर्यकिरणे देवीच्या मुखावरुण ६ वा. १८. मिनिटांनी डावीकडे लुप्त झाली

www.vamphotostudio.com
9890909600

www.vamphotostudio.com
9890909600

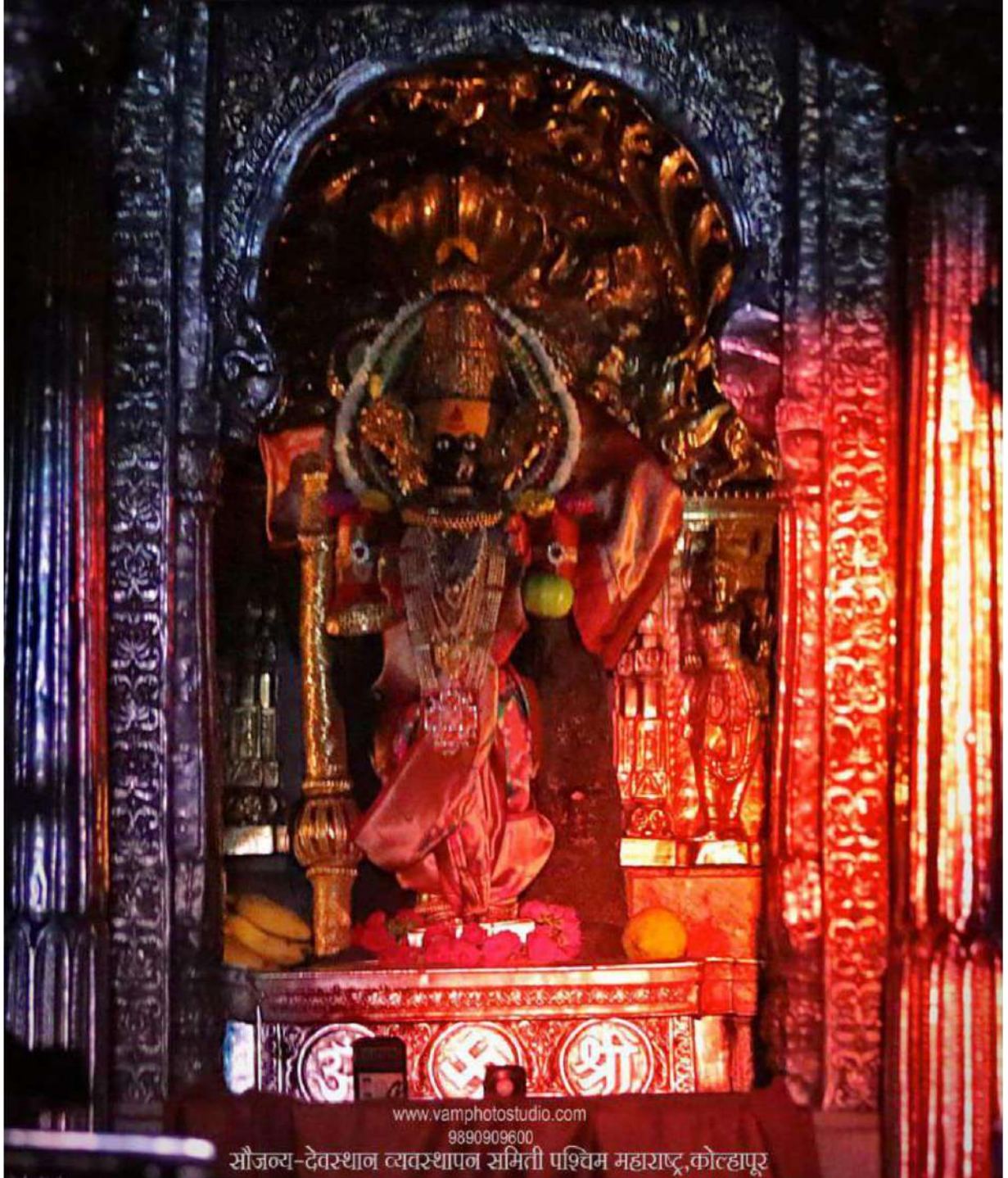
सौजन्य-देवस्थान व्यवस्थापन समिती पश्चिम महाराष्ट्र, कोल्हापूर

Kirnotsav: 01/02/2020

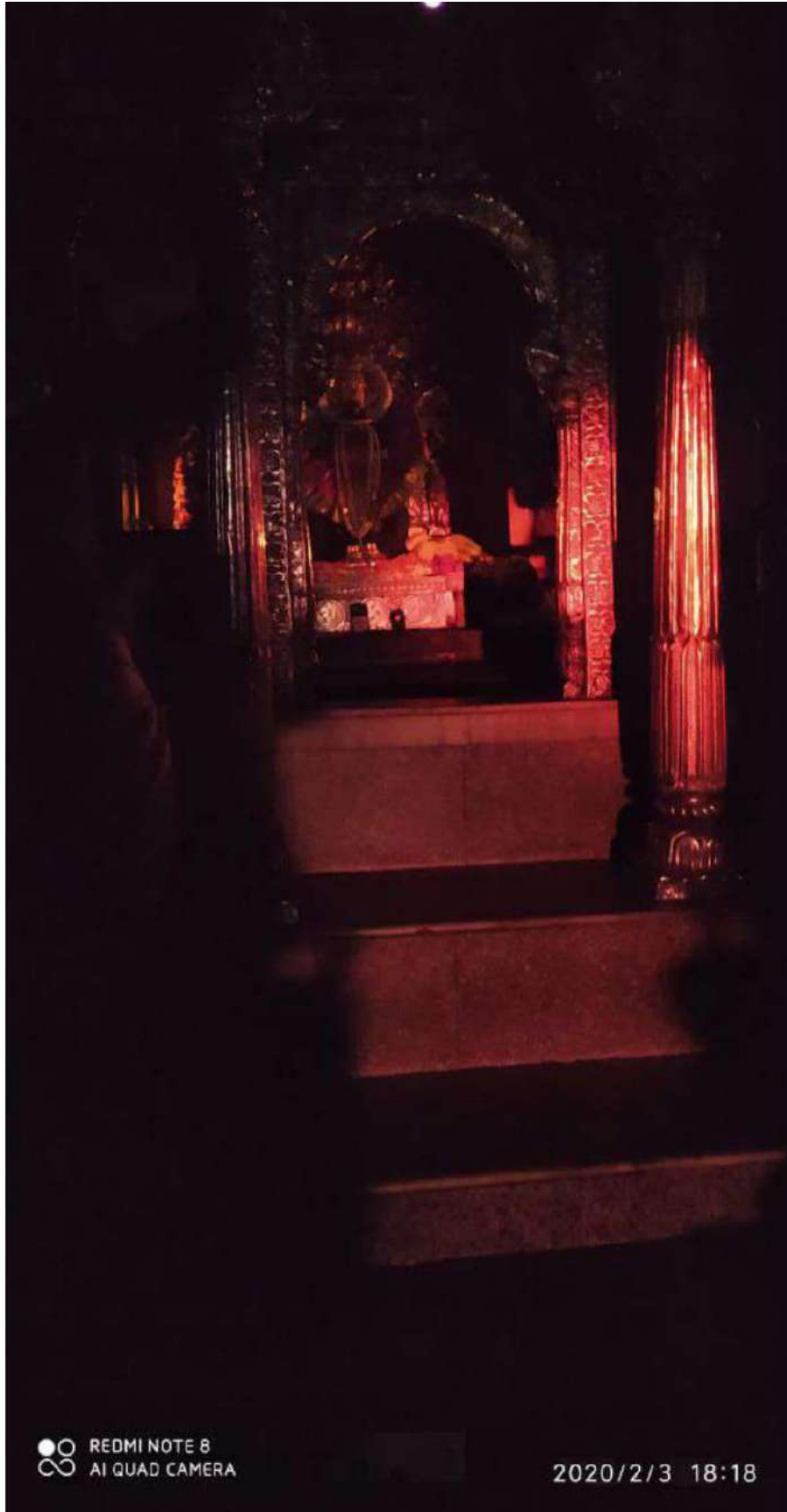
किरणोत्सव २०२०

२/२/२०२०

किरणे देवीच्या गुडघ्या पर्यंत येऊन डावीकडे दवा.१८ मि. लुप्त झाली

Kirnotsav: 02/02/2020

Kirnotsav: 03/02/2020

Newspaper Cuttings (2019 – 20)

Printed from

THE TIMES OF INDIA

Maharashtra: Kirnotsav at Mahalaxmi temple from Saturday

TNN | Nov 8, 2019, 10:28 AM IST

KOLHAPUR: Kirnotsav — the festival of rays — commences from November 9 at the Mahalaxmi temple. During this period, one can witness sun rays directly falling on the idol of the goddess during sunset.

The event takes place twice a year sometime between November 9 and November 12 and between January 31 and February 3.

According to the Pashim Maharashtra Devsthan Samiti (PMDS) officials, LED screens will be installed in the temple premises for the convenience of the devotees. The screens will stay until the festival lasts.

Experts said that the event is a sight to behold. However, they are a bit concerned about the auspicious event fearing that overcast conditions or pollution may create an obstacle.

"The pollutants released in the air due to burning of firecrackers may create an obstacle in the sun rays falling on the deity. We hope that the cloudy weather does not affect the Kirnotsav," said an expert.

According to Milind Karanjkar, associate professor of astrophysics at the city-based Vivekanand College who has undertaken a study of the intensity of sun rays and possible hurdles, said that various pollutants in the atmosphere can cause rays to bend down a little.

Hundreds of devotees throng the temple to get a glimpse of its architectural marvel where the sun rays steadily reach the sanctorum of the temple on particular days of the year.

[Times of India dated 08/11/2019](#)

किरणोत्सव सोहळा उद्यापासून

लोकमत न्यूज नेटवर्क

कोल्हापूर : करवीरनिवासिनी अंबाबाई देवीच्या किरणोत्सवास उद्या, शुक्रवारपासून सुरुवात होत आहे. आज, गुरुवारी सायंकाळी पाच ते सहा वाजण्याच्या दरम्यान आकाश निरीक्षणासाठी वापरल्या जाणाऱ्या मोठ्या दुर्बिणीद्वारे किरण मार्गातील अडथळ्यांची तपासणी होणार आहे.

बर्षातून दोन वेळा होणाऱ्या अंबाबाई देवीच्या किरणोत्सव मार्गात मानवनिर्मित अडथळे मोठ्या प्रमाणात आहेत; ते दूर करण्यासाठी देवस्थान समिती प्रयत्नशील आहे, तर अभ्यासक प्रा. मिलिंद कारंजकर हेही आपल्या अभ्यासक विद्यार्थ्यांसह देवीच्या मूर्तीपर्यंत तीव्र क्षमतेची किरणे विनाअडथळा कशी पोहोचतील यांचा अभ्यास करून यासाठी उपाययोजना सुचवीत आहेत. त्यानुसार बुधवारी प्रा. कारंजकर यांच्या अभ्यासपथकाने सायंकाळी पाच वाजल्यापासून किरणांचा अभ्यास केला. या ठिकाणी नियमित वातावरणात किरणे १५० लक्स इतक्या तीव्र क्षमतेची लागतात; मात्र बुधवारी सायंकाळी ढगाळ वातावरणानंतर १९ लक्स इतकी किरणांची तीव्रता मिळाली; त्यामुळे आज, गुरुवारी किरणांची तीव्रता वाढेल, असा अंदाज अभ्यासकांनी व्यक्त केला. दरम्यान किरणोत्सवाचा सोहळा विनाअडथळा पाहण्यासाठी मोठ्या स्क्रीनची व्यवस्था केल्याची माहिती देवस्थानचे सचिव विजय घोवार यांनी दिली.

सकाळ

अंबाबाई मंदिरात उद्यापासून किरणोत्सव

कोल्हापूर, ता. ६ : श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाला शुक्रवार (ता. ८) पासून प्रारंभ होणार आहे. या पार्श्वभूमीवर आजपासून मावळतीच्या सूर्यकिरणांच्या पाहणीला प्रारंभ झाला. सायंकाळी पाच वाजून ३५ मिनिटांनी ढग सूर्यकिरणांच्या आडवे आले; मात्र पुढे दोनच मिनिटांनी ढग वाजूला गेल्याने चांदीच्या उंबऱ्यापर्यंत सूर्यकिरणे पोचली. सूर्यकिरणांची तीव्रताही चांगली असल्याचे प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितले.

मंदिरात परंपरेप्रमाणे नऊ, दहा आणि अकरा नोव्हेंबरला किरणोत्सव होतो; मात्र गेल्या वर्षीपासून पाच

दिवसांचा किरणोत्सव देवस्थान समितीने जाहीर केला आहे. त्यानुसार हा किरणोत्सवही पाच दिवसांचा होणार आहे.

Kolhapur, Main
07/11/2019 Page No. 5

Daily Sakal dated 07/11/2019

मंदिरात आजपासून किरणोत्सव

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ७ : येथील श्री अंबाबाई मंदिरात उद्या (ता. आठ) पासून किरणोत्सवाला प्रारंभ होणार आहे. देवस्थानने जाहीर केल्यानुसार सलग पाच दिवस हा सोहळा होईल. सोहळ्यात रोज सायंकाळी मावळतीच्या सूर्यकिरणांचा अभिषेक देवीच्या मूर्तीवर होतो.

दूरचित्रवाणी मालिका

संत बाळूमामा, श्री गुरुदेव दत्त अशा मालिका सध्या दूरचित्रवाणीवर सुरू असून, येत्या काळात श्री अंबाबाई आणि श्री जोतिबाच्या माहात्म्यावर मालिकांची निर्मिती करण्याचा विचार असल्याचेही श्री. जाधव यांनी सांगितले.

दरम्यान, आज किरणोत्सव मार्गातील अडथळ्यांची टेलीस्कोपच्या साहाय्याने पाहणी झाली. त्यात काही घरांच्या गॅलरी, वायरचा अडथळा असल्याचे स्पष्ट झाले आहे. हे अडथळे काढून घेण्याच्या सूचना

दिल्या असल्याचे समितीचे अध्यक्ष महेश जाधव यांनी सांगितले. नऊ, दहा आणि अकरा नोव्हेंबरला किरणोत्सव सोहळा भाविकांना मंदिराबाहेर पाहता यावा, यासाठी एलईडी स्क्रीन बसवले जाणार असल्याचेही ते म्हणाले.

विवेकानंद कॉलेजच्या टीमच्या वतीने कालपासून सूर्यकिरणांच्या तीव्रतेच्या पाहणीला प्रारंभ झाला आहे. या टीमने आजही मावळतीच्या सूर्यकिरणांची पाहणी केली. सायंकाळी

सूर्यकिरणांनी देवीच्या गाभाऱ्यापर्यंत प्रवेश केला. सूर्यकिरणांची तीव्रता प्रखर असून, किरणोत्सव सोहळा पूर्ण क्षमतेने होईल, असे प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितले.

Kolhapur, Main
08/11/2019 Page No. 5

Daily Sakal dated 08/11/2019

लोकमत

अंबाबाई किरणोत्सव आजपासून

चाचणीत किरणांची तीव्रता पोषक : १५ कि.मी.अंतरापर्यंतच्या अडथळ्यांची दुर्बिणीतून पाहणी

लोकमत न्यूज नेटवर्क

कोल्हापूर : करवीरनिवासिनी अंबाबाई देवीचा किरणोत्सव आज, शुक्रवारपासून सुरू होत आहे. या पार्श्वभूमीवर अभ्यासकांनी गुरुवारी सायंकाळी केलेल्या चाचणीत किरणांची तीव्रता किरणोत्सवास पोषक असल्याचे दिसून आले. सोबतच दुर्बिणीद्वारे १५ कि.मी. अंतरापर्यंतच्या अडथळ्यांचीही पाहणी करण्यात आली.

अंबाबाई देवीचा वर्षातील पहिला किरणोत्सव ९, १० आणि ११ नोव्हेंबरदरम्यान सुरू होतो. मात्र, तत्पूर्वी अभ्यासकांनी केलेल्या मागणीनुसार सुरुवातीच्या दिवसाअगोदरचा एक दिवस आणि

देवस्थानतर्फे भाविकांना किरणोत्सवाचा सोहळा 'याची देही, याची डोळ' पाहता येण्यासाठी मंदिर परिसरात ९, १०, ११ तारखांना मोठ्या स्क्रीनची व्यवस्था केली जाईल. सोबतच किरणोत्सव मार्गातील अडथळेही दूर केले जातील.

- महेश जाधव, अध्यक्ष, पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती

शेवटच्या दिवसानंतरचा एक दिवस असे पाच दिवस किरणोत्सव अभ्यासण्यासाठी मागील वर्षापासून सुरुवात झाली. त्यानुसार यंदाही पाच दिवसांच्या किरणोत्सवास आज, शुक्रवारपासून सुरुवात होणार आहे. या पार्श्वभूमीवर पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान समितीचे अध्यक्ष महेश

जाधव व किरणोत्सव अभ्यासक प्रा. मिलिंद कारंजकर यांच्या विद्यार्थी अभ्यासकांनी गुरुवारी सायंकाळी किरणांची तीव्रता मोजली. यात पाच याजून ४७ मिनिटांनी महाद्वार दरवाजात ३७ हजार लक्स इतकी किरणांची तीव्रता मिळाली. किरणांनी गर्भकुटीत प्रवेश केल्यानंतर पहिल्या

संगमरवरी पायरीवरून कटांजलीच्या डावीकडे झुकत किरणे लुप्त झाली. त्यामुळे आजपासून वातावरण स्वच्छ राहिल्यास किरणोत्सवास सुरुवात होईल. यासोबतच आकाशनिरीक्षण दुर्बिणीतून पाहणी केल्यानंतर १५ कि.मी.पर्यंतच्या अडथळ्यांची पाहणी केली. यात लोखंडी ग्रिल, वायर, आदींचे अडथळे निर्माण झाले आहेत. त्यांची पाहणी करण्यात आली. या दरम्यान, उपस्थित असलेले देवस्थान समितीचे अध्यक्ष महेश जाधव यांनाही ते दाखविण्यात आले. त्यांनीही अभ्यासकांना अडथळे दूर करण्याचे आश्वासन दिले. हे अडथळे दूर झाल्यास किरणांची तीव्रताही मोठ्या प्रमाणात मिळेल व किरणोत्सव पूर्ण होण्यास मदत होईल.

Hello Kolhapur
Page No. 3 Nov 08, 2019
Powered by: erelego.com

Daily Lokmat dated 08/11/2019

अंबाबाईस सूर्यकिरणांचा अलंकार

किरणोत्सव सोहळ्याची पर्वणी; सलग दुसऱ्यादिवशी भाविकांतून समाधान

कोल्हापूर : किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशीही पूर्ण क्षणेने किरणोत्सव झाला. श्री अंबाबाई देवीच्या संपूर्ण मूर्तीवर सूर्यकिरणे पोचली. (मोहन मंली : सकाळ छायाचित्रसेवा)

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ३१ : श्री करवीर निवासिनी अंबाबाई मंदिरातील बाण्याचे प्रमाण अन् बाह्य वातावरणातील धुके कमी, आर्द्रता कमी, स्वच्छ आणि सूंख वातावरण, निरभ्र आकारा आदी अनुकूल घटकांमुळे अंबाबाई देवीच्या उत्तरायण किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी सूर्यकिरणे देवीच्या संपूर्ण मूर्तीवर पोहोचली आणि मुकुटाकडून धूम झाली. विशेष म्हणजे, सूर्यकिरणांची तीव्रताही चांगली होती. यामुळे किरणोत्सव साकारला तसे भाविकांनी समाधान व्यक्त केले.

सूर्याच्या किरणांनी मंदिरात प्रवेश केल्यानंतर देवीच्या कटाकडून सध्या वाजून १७ मिनिटे ते सहा वाजून १५ मिनिटांपर्यंत ही किरणे १०० ते ११० सेकंद बसली. ही किरणे बेहऱ्यावर ६.१० मिनिटे तर किर्लोजपदी ६.११ मिनिटांपर्यंत स्थिर राहिल. उद्या (शनिवारी) किरणोत्सव सोहळा होईल. सर्वेसम महाराष्ट्र देवस्थान समितीने नगराळना, रामाचा पा, श्री सिद्धिविनायक मंदिर, परिसरात तीन फुडंबी स्क्रिन लावले होते. हा नवव्या सोहळा पहिल्यासाठी निवडणान्त तसेच परगावांमधून भाविक आले होते. मंदिरात आगिरी होऊ नये

म्हणत फुडंबी स्क्रिनच्या सोबत केले होते. भाविकांनी किर्ली टिकवणी घातून स्क्रिनवर किरणे काही देवोपवास जागत, ते पाहिले. स्क्रिनमधून किरणोत्सवाचे मोबाईल रेकॉर्डिंगही अनेक भाविकांनी केले. संपूर्ण परिसर भाविकांनी घुलून गेला होता. किरण उत्सवाची देवीकडे सरळ लागली तसे परिसरात शांतता पसरली. संपूर्ण मंदिर परिसर शुभमती, उदबऱ्याच्या सुगंधाने भरून गेला होता.

अनेक भाविकांनी तीन दिवस सुरु असलेल्या किरणोत्सव सोहळ्यासाठी कोल्हापूरमध्ये एक ते दोन दिवस जाधी मुक्कामही केला होता. किरणोत्सव किर्ली तरावेला होता, याचे निपोकन

असा झाला किरणांचा प्रवास

● महाभार रोड गेट.....	५.३३
● गवड मंडप.....	५.३९
● गणपती मंदिर समोरील कासव चौक.....	६.००
● पिताळी उंबर.....	६.०५
● गांधान्याची पायरी.....	६.११
● कटाकडून.....	६.१४
● चरण स्पर्श केंद्र.....	६.१४
● छत्री.....	६.१६
● गवड.....	६.१६
● वेवरा.....	६.१६
● किर्ली.....	६.१७
● पूर्ण किरणोत्सव.....	६.१८

किरणांची तीव्रता बोजण्यासाठी लवस मीटर उपकरण वापरले जाते. लवस मीटर म्हणजे, एका मेणबत्तीने एका स्वचेअर मीटर अंतरावर दिलेला प्रकाश म्हणजे एक लवस मीटर असे म्हणतात. किरणांची दिशा पाहण्यासाठी मॅनेटोमीटर उपकरण वापरले जाते. किरणांच्या मार्गावर वेणाऱ्या अडथळ्यांची पाहणी केली होती.

- प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर, किरणोत्सव अध्यापक

केले होते. अनेक भाविकांनी हा किरणोत्सव झाल्यानंतर भाविकांनी सोहळा कसा होता, याचे कुतूहल होते. देवीचे दर्शन घेतले.

Daily Sakal dated 01/02/2020

उत्तरायण किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी शुकुबारी मावळतीची किरणे देवीच्या कमरेला स्पर्श करत मुखापर्यंत पोहोचली.

दुसऱ्या दिवशीही किरणोत्सव पूर्ण

म. दा. प्रतिनिधी, कोल्हापूर

करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील उत्तरायण किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी शुकुबारी मावळतीची किरणे देवीच्या कमरेला स्पर्श करत मुखापर्यंत पोहोचली. सूर्यकाळी सव्या सहा वाजता देवीच्या कमरेला किरणांचा स्पर्श झाला. शुकुबारी असल्याने किरणोत्सवाचे दर्शन घेण्याबरोबरच स्थानिक भाविकांसह परगावच्या भाविकांनीही गर्दी केली होती. भाविकांच्या सुविधेसाठी मंदिराच्या आवारात स्क्रिनची व्यवस्था करण्यात आली होती.

सूर्यकाळी साडेपाच वाजता किरणे महाद्वारातून मंदिरात आली. पाच वाजून ४१ मिनिटांनी किरणांनी गवड मंडपात प्रवेश केला. अत्यंत प्रखर किरणे असल्याने किरणोत्सव पूर्ण होणार असे चित्र दिसत होते. सहा वाजता किरणांचा कासव चौकात प्रवेश झाला. यावेळी द्रुतगतीने धांबलेल्या भाविकांचा काहीवेळ किरणांमध्ये अडथळा झाल्याने गोधळ झाला. पितळी उंबर ओलांडून किरणे पेटीचौकात येताच पेटीचौक व गणकुंडीतील दिवे मालवण्यात आले. सहा वाजून ११ मिनिटांनी किरणे गांधान्याची पायरी ओलांडून देवीच्या

स्क्रिनवरही

किरणोत्सवाचा आनंद
मंदिरातील गणपती चौकापासून ते पेटीचौकापर्यंत भाविकांचा गर्दी झाली होती. तसेच संशोधक, अभ्यासक, विद्यार्थीही किरणोत्सवाच्या नोंदी करण्यासाठी मंदिरात होते. अधिकधिक भाविकांना किरणोत्सव सोहळ्याचा आनंद घेता यावा यासाठी मंदिराच्या आवारात स्क्रिनची सुविधा करण्यात आली होती. या स्क्रिनवरही शेकडो भाविकांनी किरणोत्सव पाहिला.

मावळतीच्या किरणांनी उजळला गाभारा

चरणांच्या दिशेने सरकली. तर पुढच्या मिनिटाला चरणस्पर्श करत देवीच्या कमरेपर्यंत पोहोचली. प्रखरता व वेग चांगला असल्याने हा सोहळा भाविकांच्या नजरेचे पारणे फेडणारा होता. दुसऱ्या दिवशी किरणांचा देवीच्या कमरेला

किरणोत्सव सोहळ्याला पर्यटनक्षेत्र आणावे

विविध राहणघोळ वैशिष्ट्यापूर्ण गोष्टी पर्यटकांपर्यंत पोहोचवण्यासाठी प्रयत्न केले जातात. याच धर्तीवर कोल्हापुरातील अंबाबाई मंदिरात होणाऱ्या किरणोत्सव सोहळ्याचे पर्यटनाच्यापध्दतीने महत्त्व वाढवले पाहिजे. घर्षातून दोन वेळा सहा दिवस होणारा किरणोत्सव सोहळा पहिल्यासाठी पर्यटक यावेत यासाठी जिल्हा प्रशासन, महापालिका, पर्यटन विकास कार्यालय व देवस्थान समिती यांच्यावतीने पुढाकार घेण्याची गरज आहे

होणे आवश्यक असतो. त्यामुळे किरणांनी देवीच्या कमरेला स्पर्श करताच उपस्थित भाविकांनी टाळ्या वाजवत जयअंघे असा जयघोष केला. यावेळी किरणांची प्रखरता टिकून होती व किरणे मुखाच्या दिशेने वर सरकू लागल्याने भाविक बसून राहिले. सोनोरी झाक असल्याने किरणांनी देवीचे मुखकमल उजळून गेल्यानंतरही एक मिनिटांपर्यंत किरणे स्थिर होती. यानंतर देवीचे आरती करण्यात आली. भाविकांनी

Daily Maharashtra Times dated 01/02/2020

यशस्वी किरणोत्सवाने करवीरवासीयांत चैतन्य..! अतिक्रमणे हटवली : गर्दीवरील नियंत्रणाचा परिणाम

कोल्हापूर / प्रतिनिधी :
महाराष्ट्र चौकातील अतिक्रमणावर वेदोत्ती करवाई, अंबाबाई कपाच्यातील मदींवर आणलेले नियंत्रण आणि अंबाबाईच्या सुचनांचे कठोर पालन या सर्व गोष्टींमुळे गेली अनेक वर्षे हलक्यारी देशात अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सव सोहळा पुन्हा यशस्वी होत आहे. देशव्यापक शमितिकडून केल्या जाणाऱ्या उपबयोअर्चांची स्वागत भाविकांकडून केले जात आहे.

वास्तुकलेचा अजोड नमुना असलेल्या अंबाबाई मंदिरात वर्षानुतून होत येऊ देणारा किरणोत्सव सोहळा हा भाविकां आणि तंत्रज्ञ आभ्यासकांसाठी उत्तम पर्यायी ठरतो आहे. मावळीच्या सुर्वाणी किरणोत्सव अंबाबाईच्या मूर्तीवर पडवत, ते शिलोभनाचे दुष्प्रभाव सातत्यासाठी अतिक्रमण

सुधम मंदिरात घेत देत असतात; परंतु गेल्या काही वर्षांसातून अंबाबाई मंदिर परिसरात नियंत्रण झालेले इमारतींचे अडथळे, वाढते प्रदूषण, मंदिरातील वाढती आर्द्रता या कारणामुळे या किरणोत्सवात मोठे अडथळे निर्माण होत होते.

१५-२० वर्षांपूर्वी पूर्ण क्षमतेने होणाऱ्या किरणोत्सव मार्च-एप्रिल महिन्यात काही वर्षांत अडथळे निर्माण होत होते. किरणोत्सव पुन्हा यशस्वी करण्यासाठी

प्रदूषणावर नियंत्रण हवे

किरणोत्सव पूर्ण झालेने न होण्याच्या विविध कारणामध्ये हवेतील धूलिका तसेच वाढते प्रदूषण हे कारणही मुख्य आहे. गेल्या काही वर्षांत शहरातील वाढते प्रदूषणही किरणोत्सवाची तीव्रता कमी होण्यास कारणीभूत ठरत आहे. किरणोत्सव काळ्यात अंबाबाई मंदिर परिसरातील वाढतूक गावांत बदल करणे, परिसरातील प्रदूषण रोखण्यासाठी उपाय करणे, या गोष्टीही करणे आवश्यक आहेत.

शमितोभर्तत आभ्यास करल्यात आला. त्या अंतर्गत खगोल आभ्यासकानी केलेल्या सूचना, प्रसासनेने दाखवलेली सतर्कता आणि देवस्थान समितीच्या पुढाकार या कारणांमुळे पाकिवना पुन्हा पूर्ण क्षमतेच्या किरणोत्सवाची

उत्पादन - दक्षिणधन काळातील किरणोत्सव पूर्वी तीन दिवसांचा होता, परंतु आता पाच दिवस किरणोत्सव होत आहे. या सर्व तरखांचा आभ्यास करून योग्य तो निकाल काढणार आहे.

- **डा. मिलिंद कारंजकर**, विवेकानंद महविद्यालय

महाराष्ट्र चौकातील अतिक्रमणे तसेच मंदिरातील आर्द्रता कमी करण्यासाठी देवस्थान समितीने पुढाकार घेतला. या सभामुळेच पुन्हा पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव पहाता येत आहे. भाविकांना एलईडी स्ट्रीटलाईट किरणोत्सवाची संधी खपलतूक करून दिली आहे.

- **महेश जाधव**, अध्यक्ष, देवस्थान समिती

प्रचलित पत आहे. गेल्या वर्षी देवस्थान समितीने पुढाकार घेऊन किरणोत्सव काळामध्ये मंदिराच्या गाभ्यातील अडथळांशी कारणे शोधण्यासाठी विवेकानंद महाराष्ट्र चालत्याच्या खगोलशास्त्र विभागाच्या सिद्धांतीने केलेला आभ्यासही यशस्वी पहात त्याचा रोंड तसेच चारबाई रोंडवरील अतिक्रमणे काढण्यात आली. या सर्व

उपलब्धतेनांमुळे किरणोत्सव पुन्हा यशस्वी झाला. किरणोत्सवातील अडथळांशी कारणे शोधण्यासाठी विवेकानंद महाराष्ट्र चालत्याच्या खगोलशास्त्र विभागाच्या सिद्धांतीने केलेला आभ्यासही यशस्वी पहात त्याचा रोंड तसेच चारबाई रोंडवरील अतिक्रमणे काढण्यात आली. या सर्व

Daily PunyaNagari dated 01/02/2020

अंबाबाईचे प्रभामंडळ झळाळले

किरणोत्सव सोहळा; अंबामातेचा जयघोष; किरणांची तीव्रता अधिक

सकाळ नवसेवा

कोल्हापूर, ता. १ : अखंड धार्मिक जगताचा जो, सूर्यवाती तथा लागुनी, दाहकलाची शार टाकतो, नव्र होतसे अंबाबाईची होत सूर्यनारायणाने आज अपेक्षेप्रमाणे श्री करवीर निवासिनी अंबाबाई देवीपर्यंतचा प्रवास पूर्ण केला. विद्योष असे की, कालच्यापेक्षा (ता. ३१) सूर्यकिरणांची तीव्रता आता जास्त होती. वेव्हा सूर्यकिरणांनी देवीला चरणस्यर्पण केला तेव्हा सुवर्णाच्या फणांप्रमाणे प्रभामंडळ झळाळून गेले. आज सूर्यकिरणे चेहऱ्याकडून डावीला झुकतात. ही किरणे जेत-चापर्यंत गेल्या अन् डावीकडे लुप्त झाली. किरणोत्सव झाल्यानंतर भाविकांनी अंबामातेची जय, असा जयघोष केला. घाबरेतर घंटाघाट होऊन आताही झाली.

आजचे 'चातावरणी स्वच्छ होते. सकाळ संप्याकाळ धुके होते. पण मूळ धुण्याची चादर ही सूर्यकिरणांच्या वर होती ही किरणे अलगतपणे महाभारतून आत आली. हळूहळू किरणे देवीच्या मूर्तीपर्यंत गेली.

पावसात किरणोत्सव आभ्यासक प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर म्हणाले, 'किरणांचे दिशा कमी बदलते, ते पाहण्यासाठी आम्ही दिशादर्शक

उपकरण वापरते. तसेच हजेरीत आर्द्रता मोजण्यासाठी पत्रो लॉग (तापमान/आर्द्रता) तर वाऱ्याची दिशा पाहण्यासाठी एरोमीटर (अॅनिमोमीटर), टेम्परेचर मेसरा यादी उपकरणे वापरली. या उपकरणांतून किरणे, हवा, अर्द्रता, तापमान, धुळीकण, धुक आदींच्या अचूक मंदिपी होताने. आज ६ वाजून १० मिनिटांनी सूर्यकिरणे देवीच्या चेहऱ्यापर्यंत आली.'

सूर्यकिरणांचा प्रवास असा झाला

महाराष्ट्र मैन गेट.....	: ५.१८ वाजता
गण्डू व्हॅन मैन.....	: ५.३९ वाजता
गण्डू व्हॅन जिना.....	: ५.४४ वाजता
राजपती पाटीमार्गील बायल.....	: ५.५५ वाजता
कासब चौक.....	: ६.०२ वाजता
पिरळी रंगर.....	: ६.०५ वाजता
पॉस्टो रावरी.....	: ६.१० वाजता
दुसरी पाथी.....	: ६.११ वाजता
फर्डीकल.....	: ६.१५ वाजता
बरा मयदी.....	: ६.१५ वाजता
रंकर.....	: ६.१६ वाजता
छात्री.....	: ६.१६ वाजता
चेहरा.....	: ६.१८ वाजता
साधन्यातील तारमान.....	: ३२.५ अंश

पवित्रम म्हणून देवस्थान समितीने नगरखान, रामाचा पुर, श्री सिद्धिनिवासक परितेस्तान लखकलेच्या एलईडी स्ट्रीटलाईट हा अनुक्रम सोहळा भाविकांना पहाता आसा. अशी किरणे

गण्डू मंडपातून पुढे आऊ लंगरी तसे अनेकानी सोबाईदेव मंत्रा 'अनि' केले. काहीनी तर हे क्षण प्रिन-वेजांनी, नातेवाईक; सहघांता पाठविले. उडावी (ता. २) किरणोत्सव सोहळा होईल.

कोल्हापूर : श्री करवीर निवासिनी अंबाबाई देवीपर्यंतचा प्रवास सूर्यकिरणांनी पूर्ण केला.

Daily Sakal dated 02/02/2020

सोमवार, ३ फेब्रुवारी २०२०

मावळतीची किरणे देवीच्या गुडध्यापर्यंतच

म. टा. प्रतिनिधी, कोल्हापूर

करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील उत्तरायण किरणोत्सवाच्या चौथ्या दिवशी रविवारी मावळतीच्या सूर्याची किरणे अंबाबाई मूर्तीच्या गुडध्यापर्यंतच पोहोचली. किरणोत्सवाच्या नियोजित क्रमानुसार रविवारी किरणे देवीच्या मुखापर्यंत जाणे अपेक्षित होते. मात्र सायंकाळी सहा वाजून १७ मिनिटांनी अंबाबाई मूर्तीच्या गुडध्यापर्यंत पोहोचून डावीकडे लुप्त झाली. दरम्यान, सोमवारी देवस्थान समिती आणि विवेकानंद महाविद्यालयाच्या खगोलशास्त्र विभागातर्फे गाभाऱ्यातील किरणांचा अभ्यास करण्यात येणार आहे. ३१ जानेवारीपासून मंदिरात उत्तरायण

तज्ज्ञ आज करणार किरणांचा अभ्यास

किरणोत्सव सोहळा सुरू आहे. पहिल्या दोन दिवशी किरणोत्सव सोहळा पूर्ण क्षमतेने झाल्यामुळे रविवारी हा सोहळा पाहण्यासाठी भाविकांनी मंदिरात मोठी गर्दी केली होती. रविवारी किरणांची प्रखरता कमी होती. गरुड मंडपामध्ये पाच वाजून ४२ मिनिटांनी पोहोचलेली किरणे अर्ध्या तासाने कटांजलपर्यंत आली. ६ वाजून १६ मिनिटांनी किरणांनी देवीला चरणस्पर्श केला. यावेळी गाभाऱ्यातील दिवे मालवण्यात आले. त्यानंतर पुढच्या एक मिनिटात किरणे मूर्तीच्या वरच्या दिशेने सरकली मात्र काही वेळातच ती लुप्त झाली.

कोल्हापूर, सोमवार,
३ फेब्रुवारी २०२०

किरणोत्सवाची आज अंबाबाई मंदिरात सांगता चौथ्या दिवशी किरणे मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत

कोल्हापूर, ता. २ : श्री अंबाबाई मंदिरातील उत्तरायण किरणोत्सव सोहळ्याच्या चौथ्या दिवशी आज सायंकाळी सहा वाजून अठा मिनिटांनी मावळतीची सूर्यकिरणे मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत पोचली आणि डावीकडे लुप्त झाली. उत्तरायण किरणोत्सव सोहळा दोन दिवस आलीकडे होत असल्याचे आता स्पष्ट होत असून त्यापुढीने आता आणखी आवश्यक अभ्यासावर भर दिला जाणार असल्याचे देवस्थान समितीचे अध्यक्ष महेश जाधव, प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितले.

दरम्यान, उत्तरायण किरणोत्सवातील पहिल्या दोन दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे देवीच्या मुखापर्यंत पोचली होती.

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान समितीच्या वतीने गेल्या वर्षीपासून वर्षातील दोन्ही किरणोत्सव सोहळे पाच दिवसांचे करण्याचा निर्णय झाला. त्यानुसार नऊ, दहा आणि अकरा नोव्हेंबरला होणारा दक्षिणायनातील सोहळा आठ ते बारा नोव्हेंबर आणि ३१ जानेवारी व एक, दोन फेब्रुवारीला होणारा उत्तरायणातील सोहळा ३०, ३१ जानेवारी आणि एक, दोन, तीन फेब्रुवारी असा साजरा झाला. या दोन्ही सोहळ्यातील सर्व नोंदी किरणोत्सव

अभ्यास समितीने ठेवल्या आहेत.

मंदिरातील विद्युत् जोडण्या अड्ड्याकडे

अंबाबाई मंदिर परिसरातील सर्व विद्युत् जोडण्या आता अड्ड्याकडे केल्या जाणार असून भाविकांच्या सुरक्षिततेसाठीही उपाययोजना म्हणून लवकरच त्याची कार्यवाही केली जाणार आहे. दरम्यान, अंबाबाई आणि जोतिबा मंदिरांचे पहिल्यांदाच स्ट्रक्चरल ऑडिटची प्रक्रियाही अंतिम टप्प्यात आली असून लवकरच ऑडिटला प्रारंभ होणार आहे. मंदिराच्या शाखरोगासून ते मंदिर परिसरातील सर्व मूर्ती आणि छोट्या मंदिरांचेही ऑडिट केले जाणार आहे.

कोल्हापूर : अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सव सोहळ्याच्या चौथ्या दिवशी रविवारी मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत मावळतीची सूर्यकिरणे पोचली.

Daily Sakal dated 03/02/2020

मंगळवार, ४ फेब्रुवारी २०२०

उत्तरायणातील किरणोत्सव दोन दिवस आधी देवस्थान समितीच्या अभ्यासातून स्पष्ट

कोल्हापूर : पुढारी वृत्तसेवा

करवीर निवासिनी श्री अंबाबाईच्या उत्तरायणातील किरणोत्सवाच्या पाचव्या दिवशी सूर्यकिरणे देवीच्या चरणापर्यंत पोहोचून डावीकडे लुप्त झाली. किरणोत्सवाच्या ठरलेल्या तारखेच्या आधी दोन दिवस उत्तरायणातील किरणोत्सव होत असून दक्षिणायनातील किरणोत्सव दोन दिवस उशिरा होत असल्याचे देवस्थान समितीच्या अभ्यासातून स्पष्ट झाले आहे.

सोमवारी सायंकाळीही मावळतीची सूर्यकिरणे तीव्र होती; पण काही वेळाने किरणांची तीव्रता

कमी झाल्याने किरणे देवीच्या चरणापर्यंतच पोहोचू शकली. दोन वर्षांपूर्वी किरणोत्सवाच्या तारखांबाबत तपज्ञांनी शंका व्यक्त केल्याने देवस्थान समिती अध्यक्ष महेश जाधव यांनी किरणोत्सवाच्या ठरलेल्या तारखांच्या आधी एक दिवस आणि नंतर एक दिवस असा पाच दिवस किरणोत्सव अभ्यास केला जाईल, असे सांगितले होते. त्यानुसार देवस्थान समिती आणि विवेकानंद महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांकडून अभ्यास सुरू होता. दरम्यानच्या काळात देवस्थान समितीने पुढाकार घेऊन किरणोत्सव मार्गातील अडथळेही दूर केले. त्यामुळे यावर्षी नोव्हेंबरमध्ये दि.

१, १० व ११ या तारखेला होणारा किरणोत्सव ११ व १२ या तारखांना पूर्णक्षमतेने झाला. तर उत्तरायणातील किरणोत्सव ३१ जानेवारी, १ व २ फेब्रुवारी ऐवजी २९, ३० व ३१ जानेवारी या दिवशी पूर्ण क्षमतेने झाला. त्यामुळे दक्षिणायनातील किरणोत्सव दोन दिवस उशिरा व उत्तरायणातील किरणोत्सव दोन दिवस आधी होत असल्याचे स्पष्ट झाल्याचे विवेकानंद महाविद्यालयाचे प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितले. तरीही आजअखेर किरणोत्सवाचा अभ्यास करण्यात आला.

Daily Pudhari dated 04/02/2020

मंगळवार, ४ फेब्रुवारी २०२०

ढगाळ वातावरणामुळे सूर्यकिरणे चाचणीत अडथळा

प्रतिनिधी

कोल्हापूर

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान आणि विवेकानंद महाविद्यालय खगोलशास्त्र विभागामार्फत अंबाबाई मंदिरात सोमवारी सूर्यकिरणांच्या तीव्रतेचा अभ्यास करण्यात आला. मात्र यावेळी ढगाळ वातावरणामुळे चाचणीत अडथळा निर्माण झाला. अंबाबाई मंदिरातील उत्तरायण किरणोत्सव सोहळा नुकताच संपन्न झाला. या पार्श्वभूमीवर सूर्यकिरणांच्या तीव्रतेची चाचणी घेतली. खगोलशास्त्र अभ्यासकांच्या म्हणण्यानुसार पुढील किरणोत्सव सोहळा ८ ते १२ नोव्हेंबर रोजी होणार आहे.

या चाचणीत ५ वाजून ४३ मिनिटांपर्यंत गरुड मंडपात पूर्ण क्षमतेने किरणांनी प्रवेश केला. ६ वाजून ०२ मिनिटांनी कासव चौकात किरणांनी प्रवेश केला. ६ वाजून ०९ मिनिटांनी गाभाऱ्यातील पहिल्या पायरीपर्यंत किरणांची तीव्रता जास्त होती. ६ वाजून १५ मिनिटांनी किरणे देवीच्या कटांजलापर्यंत

संग्रहित

विसावली. ढगाळ वातावरणामुळे किरणे मंदगतीने डाव्या बाजूला लुप्त झाली.

२९, ३०, ३१ जानेवारी, १ आणि २ फेब्रुवारी रोजी उत्तरायण किरणोत्सवात किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने झाला. अंबाबाई देवीच्या मुकुटापर्यंत सूर्यकिरणे पोहोचली. २ फेब्रुवारीला किरणोत्सव सोहळ्याची सांगता झाली होती.

किरणोत्सवाच्या तारखा बदलणार?

वैशिष्ट्यपूर्ण सोहळा; आणखी दोन किरणोत्सव सोहळ्यांचा होणार परिपूर्ण अभ्यास

कोल्हापूर : किरणोत्सव सोहळ्याचे संग्रहित छायाचित्र.

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ५ : करवीरनिवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील वैशिष्ट्यपूर्ण किरणोत्सव सोहळ्याच्या तारखा बदलत असल्याचे स्पष्ट होत असले, तरी आणखी परिपूर्ण अभ्यासानंतरच याबाबतची पुढील कार्यवाही होणार आहे. दक्षिणायतातील किरणोत्सव नियोजित तारखांच्या दोन दिवस पुढे, तर उत्तरायनातील किरणोत्सव दोन दिवस अगोदर होत असल्याचे आजवरचा अभ्यास आणि नोंदीवरून स्पष्ट झाले आहे; मात्र आगामी नोव्हेंबर आणि जानेवारी-फेब्रुवारी २०२१ या दोन सोहळ्यांतील नोंदी घेऊनच पुढे तारखांबाबतचा निर्णय घेतला जाण्याची शक्यता आहे.

अंबाबाई मंदिरात ९, १० व ११ नोव्हेंबर आणि ३१ जानेवारी, १ व २ फेब्रुवारी असा वार्षिक दोन्ही किरणोत्सवाचा सोहळा होतो. मात्र, किरणोत्सव मार्गातील अदृश्यव्याप्त्ये अनेक वर्षे किरणोत्सवाचा सोहळा पूर्ण क्षमतेने झाला नाही. या पारवर्षीवर पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान समितीने किरणोत्सव अभ्यास समिती नेमून त्यात तज्ज्ञांना सहभाग घेतला आहे. या समितीने किरणोत्सवाच्या नोंदी लेखल्या आहेत. या पारवर्षीवर देवस्थान समितीने

जानेवारी २०१९ पासून पाच दिवसांच्या किरणोत्सवाला प्रारंभ केला. दरम्यान, गेल्या तीन किरणोत्सवांच्या अगोदर व पुढील काही दिवसांच्या नोंदी दहाळ इवामानामुळे घेता आल्या नाहीत. या नोंदी पुढील दोन किरणोत्सवात घेतल्या जाणार असल्याचे प्रा. डॉ. भिर्लंद कारजकर यांनी सांगितले. दोन वर्षांपासून प्रथम किरणोत्सव सोहळ्यात सूर्याची मानवळतीची किरणे शेट देवांच्या मूर्तीवर

वेळ आणखी वाढवणे शक्य

अत्याधुनिक टेलिस्कोपच्या साहाय्याने किरणोत्सव मार्गातील रत्न अदृश्यव्याप्त्या नोंदी घेऊन ते काढण्यात आले. त्यामुळे आज अखेर झालेले निव्वै किरणोत्सव सोहळे पूर्ण क्षमतेने झाले. त्यातूनही निर्मोजित तारखांच्या दोन दिवस मागे व पुढे किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने होत असल्याचे स्पष्ट झाले आहे. त्यामुळे किरणोत्सवाचा वेळ आणखी वाढवता येणे शक्य आहे.

पहतात. किरणोत्सव सोहळा मंदिराच्या स्थापत्यशास्त्र आणि खगोलशास्त्राचा उत्तम नमुना आहे, परंतु या किरणोत्सवाच्या मार्गावर बांधकामे झाल्याने काही वर्षात पूर्वापणे किरणोत्सव झालाच नाही. मंदिरातील किरणोत्सवात अडथळे येतात, त्याचा शास्त्रीय अभ्यास झाला, त्यासाठी कोणता अडथळा किती प्रमाणात आहे, याचीही मांडणी केली. ही मांडणी करून अनेक वर्षे होऊनही अडथळे इतकेही कमी झाले नाहीत. किरणोत्सव नोटपणे होऊ शकत नसल्याने प्राथमिक आणि

अभ्यासकांतून नाराजी व्यक्त व्हायची. ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ आर. व्ही. मोसले यांनीही सुरुवातीस किरणोत्सवात इमारतीचे अडथळे आणि हवेच्या प्रदूषणाबाबतही पुरा मांडला होता. या चालत्या पारवर्षीवर दोन वर्षांपासून किरणोत्सव समिती, देवस्थान समिती आणि महापालिकेच्या पाठ्यमातून अदृश्यव्याप्त्यासाठी सर्वतोपरी प्रयत्न केले गेले. त्यामुळे आता किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने होत असल्याचे प्रकाशक चित्र अनुभवायला मिळते आहे.

गुरुवार, ३० जानेवारी २०२०

अंबाबाई मंदिरात आजपासून किरणोत्सव

कोल्हापूर : पुढारी वृत्तसेवा

करवीर निवासिनी अंबाबाई मंदिरात प्रतिवर्षीप्रमाणे किरणोत्सव होणार आहे. गुरुवार दि. ३० जानेवारी रोजी किरणोत्सवास प्रारंभ होईल. सोमवार दि. ३ फेब्रुवारीअखेर दररोज सायंकाळी हा किरणोत्सव पाहण्याची संधी कोल्हापूरकरांना मिळणार आहे. अंबाबाई मंदिरात दक्षिणायन व उत्तरायण असा वर्षातून दोनवेळा किरणोत्सव होत असतो. नोव्हेंबर महिन्यात उत्तरायण तर जानेवारी महिन्याच्या शेवटी व फेब्रुवारी महिन्याच्या सुरुवातीला दक्षिणायन किरणोत्सव होतो. प्रतिवर्षी तीन दिवसांचा किरणोत्सव होत होता. मात्र, पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान समितीने तो गेल्या काही वर्षांपासून पाच दिवसांचा केला आहे. किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे देवीच्या चरणावर पडतात, तर पुढील

कोल्हापूर : किरणोत्सवाच्या पूर्वसंध्येला सूर्यकिरणे मूर्तीच्या चेहऱ्यापर्यंत पोहोचली.

(छाया : तय्यब अली)

चार दिवसांत टप्प्याटप्प्याने संपूर्ण मूर्तीवर पडतात. ढगाळ वातावरणामुळे किरणोत्सवात अडथळा निर्माण होऊ शकतो.

पूर्वसंध्येला किरणोत्सव...

दरम्यान, किरणोत्सवाच्या पूर्वसंध्येला म्हणजेच बुधवारी सायंकाळी मावळतीची सूर्यकिरणे मंदिराच्या गाभाऱ्यापर्यंत पोहोचली. यानंतर किरणे मूर्तीच्या पायापासून चेहऱ्यापर्यंत पोहोचल्याची माहिती खगोलशास्त्र अभ्यासक डॉ. मिलिंद कारंजकर यांनी दिली.

कोल्हापूर, सोमवार, ३ फेब्रुवारी २०२०

सूर्यकिरणो देवीच्या गुडघ्यापर्यंत

किरणोत्सवाच्या चौथ्या दिवशीही भाविकांची गर्दी

कोल्हापूर : पुढारी वृत्तसेवा

किरणोत्सवाच्या चौथ्या दिवशी सूर्यकिरणो करवीर निवासिनी श्री अंबाबाईच्या गुडघ्यापर्यंत पोहोचली. किरणोत्सवाचा सोहळा पाहण्यासाठी रविवारी भाविकांनी मंदिरात गर्दी केली होती.

दुयानंतर वातावरणा काहीसे हवाळ झाले होते. सूर्यकिरणो मात्र प्रखर होती व ती गरूड मंडपामध्ये ५.४२ वाजता पोहोचली. कासब चौकात ६ वाजून २ मिनिटांनी किरणांनी प्रवेश केला. यानंतर पहिल्या पायरीजवळ किरणो ६ वाजून ९ मिनिटांनी पोहोचली. ६.१६ वाजता किरणांनी मूर्तिला चरणस्पर्श केला. यानंतर किरणो ६.१७ वाजता गुडघ्यापर्यंत पोहोचून डावीकडे लुप्त झाली. किरणोत्सव सोहळ्यासाठी आजही मंदिरात भाविकांची गर्दी होती. परजिल्हातून आलेल्या भाविकांनीही या सोहळ्याचा आनंद घेतला. सोमवारी देवस्थान समिती आणि विवेकानंद

कोल्हापूर : किरणोत्सवाच्या चौथ्या दिवशी रविवारी सूर्यकिरणो अंबाबाईच्या गुडघ्यापर्यंत पोहोचली. (छाया : नाज ट्रेनर)

महाविद्यालयाच्या खगोलशास्त्र विभागातर्फे गांध्यातील किरणांचा अभ्यास करण्यात येणार आहे.

गुरुवार,
३० जानेवारी २०२० ३

कोल्हापूर : श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या पार्श्वभूमीवर बुधवारी भाविकांच्या सूर्यकिरणांची पाहणी झाली. यावेळी ही सूर्यकिरणो देवीच्या गुडघ्यापर्यंत पोहोचली.

अंबाबाई मंदिरात किरणोत्सव

आज प्रारंभ ; पूर्वसंध्येलाच किरणांचा मुखकमलावर अभिषेक

कोल्हापूर, ता. २९ : करवीर निवासिनी अंबाबाई मंदिरात उद्या (ता. ३०) पासून किरणोत्सवाला सुरवात होणार आहे. त्याच्या तयारीला आजपासून प्रारंभ झाला. सायंकाळी मावळतीच्या सूर्यकिरणांची पाहणी केली असता किरणांनी देवीच्या मुखकमलावर अभिषेक केला. त्यानंतर श्रीपूजक शरद मुनीश्वर यांनी आरती केली. दरम्यान, किरणांची

तीव्रता अधिक असून पुढे पाच दिवस होणारा सोहळा पूर्ण क्षमतेने होईल. असा विश्वास यावेळी देवस्थान समितीचे अध्यक्ष महेश वाघव, किरणोत्सव अध्यासक प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी व्यक्त केला.

मंदिरात होणारे दोन्ही किरणोत्सव सोहळे गेल्या जानेवारीपासून पाच दिवसांचे होणार असल्याचे देवस्थान समितीने जाहीर केले होते. त्यानुसार

आता पाच दिवसांच्या सोहळ्या आयोजन केले जाते. ८ ते १२ नोवें या दरम्यान किरणोत्सव झाला. २ (ता.३०) पासून ३ फेब्रुवारीपर्यंत सोहळा होणार आहे.

काही वर्षांपासून किरणोत्सवात तरखा बदलल्या आहेत व, य अभ्यास सुरू झाला. या पार्श्वभूमी पाच दिवसांचा किरणोत्सव सुरू झाला आहे.

कोल्हापूर, गुरुवार, दि. 30 जानेवारी २०२०

कोल्हापूरतील श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवाचा पूर्वसंध्येलाच (बुधवारी) सायंकाळी ६ वाजून १० मिनिटांनी सूर्यकिरण देवीचा चेहऱ्यापरीत पोहोचला.

पूर्वसंध्येलाच सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर

किरणोत्सव : पाच दिवस होणार सोहळा

लोकांमन स्तुत देवकी

कोल्हापूर : कऱरीतगिरीत श्री अंबाबाईच्या दक्षिणाय किरणोत्सवाच्या पूर्वसंध्येलाच (बुधवारी) सायंकाळी ६ वाजून १० मिनिटांनी सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर पोहोचली. स्वच्छ वातावरणातून किरणो देवीच्या किताबतून येऊन मुजु झाली. त्यानंतर पवित्रांनी अंबा माता या जीव या गौर केला.

श्री अंबाबाईच्या दक्षिणापुत्र किरणोत्सवाला आज, गुरुवारपासून प्रारंभ होत आहे. पुढी तीन दिवस चालणारा हा सोहळा अंबाबाईच्या दिवसाचा झाला आहे. त्याचिनि किरणोत्सवाच्या पूर्वसंध्येला किरणोत्सवाच्या प्रारंभ, प्रदुपण, बाण, धुकें यांचा समावेश करण्यात आला. सायंकाळी सातवाजेला झालेले प्रारंभ, प्रदुपण, बाण, धुकें यांचा समावेश करण्यात आला. सायंकाळी सातवाजेला झालेले प्रारंभ, प्रदुपण, बाण, धुकें यांचा समावेश करण्यात आला.

किरणांचा प्रवास असा

- सायंकाळी ६ वाजून १० मिनिटे
- मध्य रात्री १२ वाजून १० मिनिटे
- सायंकाळी ६ वाजून १० मिनिटे
- सायंकाळी ६ वाजून १० मिनिटे
- सायंकाळी ६ वाजून १० मिनिटे
- सायंकाळी ६ वाजून १० मिनिटे

किरणोत्सवाची सुरुवात म्हणजेच अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर सूर्यकिरणे पोहोचणे. या सोहळ्यात अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर सूर्यकिरणे पोहोचणे हे मुख्य उद्देश्य आहे. या सोहळ्यात अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर सूर्यकिरणे पोहोचणे हे मुख्य उद्देश्य आहे.

Daily Lokmat dated 30/01/2020

३१ जानेवारी २०२० **तरुण भारत** कोल्हापूर पा

करवीर निवासिनीला सूर्यनारायणाचा अभिषेक

सवाच्या पहिल्याच दिवशी किरणें अंबाबाईच्या मुखावर : गाभारा निघाला उजळून

किरणोत्सवाची सुरुवात म्हणजेच अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर सूर्यकिरणे पोहोचणे. या सोहळ्यात अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर सूर्यकिरणे पोहोचणे हे मुख्य उद्देश्य आहे.

आजकालची सूर्यकिरणे
किरणोत्सवाची सुरुवात म्हणजेच अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर सूर्यकिरणे पोहोचणे. या सोहळ्यात अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर सूर्यकिरणे पोहोचणे हे मुख्य उद्देश्य आहे.

किरणोत्सवाची सुरुवात म्हणजेच अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर सूर्यकिरणे पोहोचणे. या सोहळ्यात अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर सूर्यकिरणे पोहोचणे हे मुख्य उद्देश्य आहे.

जसा आता सूर्य, ६, ३५ वा, चंद्रावर कथान सार, ६, १५ वा, मध्य रात्री सार, ६, १५ वा, गोवळी वरील पाणीत बाण सार, ६, ०४ वा, फक्त चौक सार, ६, ०५ वा, किरी उबरा सार, ६, १० वा, कऱरीत वरील पाणी सार, ६, ११ वा, दुसरी पाणी सार, ६, १२ वा, कऱरीत सार, ६, १५ वा, देवीच्या सायंकाळी किरणे सार, ६, ३५ वा, कुडक सार, ६, ३५ वा, किरणोत्सवाची सुरुवात म्हणजेच अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर सूर्यकिरणे पोहोचणे.

Daily Tarun Bharat dated 31/01/2020

राज्यसेवा-2020
CSAT: ज्ञान व निर्णयक्षमता
CSAT 55 Guide
 9 5 4 5 3 8 7 7 / 2 6 6 2 1 2 3
 9 5 4 5 3 8 7 1 6 1

हॅलो कोल्हापूर

शुक्रवार, दि. ३१ जानेवारी २०२०

AMVI (RTO) - वर्ग - ५ फ्रेड, मुद्रा
 MPSC - वर्ग - ३ फ्रेड, मुद्रा
 बँकींग - SBI/IBPS - मुद्रा झाली
 संपादन व प्रकाशन
एवी फाउंडेशन 9224
 9970

सोनसळी किरणांचा अंबाबाईला अभिषेक

किरणोत्सव : सलग दुसऱ्या दिवशी पूर्ण क्षमतेने दर्शन

कोल्हापूर : शहीदा अहमदखाना नगर, उंच अड्यावर, सगळ्यांच्याच विचारांसाठी सोनसळी पारंगत झाली. सोनसळी अंबाबाईला पूर्ण क्षमतेने दर्शन देण्यासाठी सोनसळी किरणांची आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांची आरती सोनसळी अंबाबाईला अंबाबाईला देवीला अभिषेक करून देण्यात येऊन झाली. प्रत्येक दिवशी सोनसळी किरणांची आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांची आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांची आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांची आरती सुरु झाली.

उतरायण दोन दिवस आधीच...
 सोनसळी किरणांच्या आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांच्या आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांच्या आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांच्या आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांच्या आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांच्या आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांच्या आरती सुरु झाली. सोनसळी किरणांच्या आरती सुरु झाली.

06:14 सूर्यकिरणांची आरती सुरु झाली

06:15 सूर्यकिरणांची आरती सुरु झाली

06:16 सूर्यकिरणांची आरती सुरु झाली

06:17 सूर्यकिरणांची आरती सुरु झाली

06:18 सूर्यकिरणांची आरती सुरु झाली

06:19 सूर्यकिरणांची आरती सुरु झाली

06:20 सूर्यकिरणांची आरती सुरु झाली

Daily Lokmat (Hello Kolhapur) dated 30/01/2020

सोनसळी किरणांचा अंबाबाईला अभिषेक

(पान १ वरून) एक तास आधीच भाविक मंदिराच्या परिसरात दाखल झाले होते.

सायंकाळी ५ वाजून ३६ मिनिटांनी मायळतीची सूर्यकिरणे महाद्वार कमानातून मंदिरात आली. त्यानंतर गरुड मंडप, गणपती मंदिर, कासव चौक, पितळी उंबरा, पहिली पायरी, दुसरी पायरी, तिसरी पायरी, कटांजल असा प्रवास करीत ६ वाजून १४ मिनिटांनी किरणांनी देवीच्या मूर्तीचा चरणस्पर्श केला.

त्यानंतर टप्प्याटप्प्याने कमरेपर्यंत, गळ्यापर्यंत येऊन ६ वाजून १६ मिनिटांनी ती देवीच्या चेहऱ्यावर पोहोचली. स्वच्छ सूर्यप्रकाश आणि सोनेरी किरणांनी देवीच्या मूर्तीला अभिषेक घातला.

ढगाळ वातावरण, धुके असा कोणताही अडथळा नसल्याने देवीची मूर्ती उजळून निघाली. एक मिनिटभर किरणे देवीच्या मूर्तीवर स्थिरावली. नंतर किरणांवरून ती पुढे सरकत लुप्त झाली. यानंतर देवीची आरती करण्यात आली.

सूर्यकिरणांचा प्रवास असा

वेळ	सूर्यकिरणांची तीव्रता (लक्षसमष्टी)
महाद्वार कमान	२५ हजार
गरुड मंडप	१६ हजार १००
चबुतरा	१० हजार १००
गणपती मंदिर	७ हजार १००
कासव चौक	३ हजार ३९०
पितळी उंबरा	१००
पहिली पायरी	७००
दुसरी पायरी	३४०
तिसरी पायरी	४४०
मूर्तीचा चरणस्पर्श	६ वाजून १५ मिनिटे
कमरेपर्यंत	६ वाजून १६ मिनिटे
गळ्यापर्यंत	६ वाजून १७
चेहऱ्यावर	

(एक मिनिट चेहऱ्यावर स्थिरावून लुप्त)

आज सूर्यकिरणांची तीव्रता खूप चांगली होती, धुकं किंवा ढगाळ वातावरण नव्हते, त्यामुळे किरणोत्सव प्रखरतेने झाला. किरणांची तीव्रता अशीच पुढे तीन दिवस राहिली तर हा सोहळा पूर्ण क्षमतेने होईल.

- प्रा. मिलिंद कारंजकर

Sun rays cover complete Mahalaxmi idol on 1st day

TIMES NEWS NETWORK

Rahul Gayakwad

Kolhapur: The festival of rays (Kirnotsav) started from Friday, saw sun rays covering entire Mahalaxmi idol in its full glory at 6.17 pm at the temple.

The festival witnesses sun rays falling directly on the deity's idol at the time of sunset. This phenomenon takes place twice a year -- between November 9 and 11 and between January 31 and February 2.

KIRNOTSAV

Milind Karanjkar, associate professor of astrophysics at the city-based Vivekanand College, who has undertaken a study of sun rays, its intensity and possible hurdles, said the idol saw ray intensity of around 35 lux in the sanctorum, which was more than enough to cover the deity's idol. The minimum intensity requirement is at least 15 lux.

"There were no pollutants or cloud cover, which would obstruct the rays. Hence, the festival witnessed one of the most beautiful views on Friday. The illegal constructions and obstacles removed consistently by the Pashchim Maharashtra Devsthan Samiti (PMDS) and the Kolhapur Municipal Corporation (KMC) played an important

The festival witnesses sun rays falling directly on the deity's idol at the time of sunset

role," he said.

According to the PMDS officials, for the devotees' convenience, LED screens have been installed at the Mahalaxmi temple premises, which will function throughout the festival. Hundreds of devotees witnessed the event live in the temple premises on Friday.

It has to be noted that hundreds of devotees crowd the temple to get a glimpse of the architectural marvel, where rays steadily reach the sanctorum of the temple on particular days of the year. The festival is celebrated when the sun rays fall directly on the deity's idol at the time of sunset.

कोल्हापूर : कनवी निवासिनी श्री अंबाबाई देवी किरणोत्सवाच्या पाचव्या दिवशी मंगळवारी भावळतीच्या सूर्यकिरणांनी देवीला अभिषेक घातला. देवीचे चरणा स्पर्श करून किरणे किरिटापर्यंत पोहोचली आणि लुप्त झाली. त्यामुळे पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव झाला. (छाया : तथ्यव अली)

अंबाबाईला सोनेरी सूर्यकिरणांचा अभिषेक यंदाही पाचव्या दिवशी पूर्ण किरणोत्सवाची भाविकांना अनुभूती

कोल्हापूर : प्रतिनिधी

कनवीर निवासिनी श्री अंबाबाई देवीला मंगळवारी सूर्यकिरणांनी जणू अभिषेक केला. किरणोत्सवाच्या पाचव्या दिवशी भावळतीची सोनेरी किरणे पूर्ण क्षमतेने देवीच्या किरिटाला स्पर्शन लुप्त झाली. त्यामुळे गेली अनेक वर्षे सुरू असलेल्या अभ्यासकांच्या मताला पुष्टी मिळाली आहे. अभ्यासकांच्या मते दक्षिणायनातील किरणोत्सव एक दिवस अशिरा आणि उत्तरायणातील किरणोत्सव एक दिवस अाधी होऊ लागला आहे. आज भाविकांनीही पूर्ण किरणोत्सवाचा नेत्रसुखद अनुभव घेतला.

अंबाबाई किरणोत्सवाबाबत अनेक वर्षे जाणकार अभ्यासकांकडून अभ्यास केला जात आहे. नोव्हेंबर महिन्यातील दि. १, १०, ११ या तारखांना दक्षिणायनातील आणि जानेवारी महिन्यातील दि. ३१, फेब्रुवारीतील १ आणि २ तारखेला

उत्तरायणातील किरणोत्सव होतो. पण पार पूर्वीपासून अभ्यासकांकडून किरणोत्सवातील तारखांमध्ये बदल करण्याबाबत सूचित करण्यात आले होते. त्यानुसार पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान समितीने गेली चार ते पाच वर्षे किरणोत्सवाचा पाच दिवस अभ्यास करण्यास सुरुवात केली होती. त्यानुसार दक्षिणायनातील किरणोत्सव एक दिवस अशिरा आणि उत्तरायणातील किरणोत्सव एक दिवस आधी होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे. गतवर्षीही दि. १२ नोव्हेंबर रोजी सूर्यकिरणे पूर्ण क्षमतेने मूर्तीवर पडली होती. याबरोबर त्याच तारखेला पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव झाला. शिवाय १ तारखेलाही किरणे देवीच्या मुखापर्यंत पोहोचली होती. त्यामुळे देवस्थानच्या अभ्यासाला पुष्टी मिळाल्याचे मत देवस्थान समिती अध्यक्ष महेश जाधव यांनी व्यक्त केले.

देवस्थान समितीकडून संपूर्ण

किरणांच्या मार्गावर कापडी पट्ट्या टाकून तसेच मंदिराच्या आतील गर्दी कमी करून आर्द्रता कमी करण्यासाठी प्रयत्न केले होते. भाविकांसाठी मंदिराच्या आवारात तीन ठिकाणी स्क्रॉनची सोय केली होती. त्यामुळे स्थानिक भाविकांसोबत पर्यटकांनाही किरणोत्सवाचे सुखद अनुभव घेणे शक्य झाले. मंगळवारी मंदिरात त्रिपुरारी पौर्णिमा असल्याने दर्शनासाठीही भाविकांची मोठी गर्दी झाली होती. सर्व भाविकांनी पूर्ण किरणोत्सव पाहण्याचा लाभ घेतला. दक्षिणायन किरणोत्सवादरम्यान पाचव्या दिवशी सूर्यकिरणे सरळ रेषेत मूर्तीवर पडत असल्याचेही अभ्यासातून पुढे आले आहे. आत उत्तरायणातही याच पद्धतीने दक्षता घेऊन किरणोत्सवाचा अभ्यास २२ जानेवारी ते २ फेब्रुवारीपर्यंत अभ्यास केला जाणार असल्याचे प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितले. यावेळी

असा झाला सूर्यकिरणांचा प्रवास

वेळ	ठिकाण
५.१८ मि.	गरूड मंडप
५.२७ मि.	गणपती चौक
५.३६ मि.	पितळी उंबर
५.३७ मि.	चांदी उंबर
५.४२ मि.	गाभाऱ्यातील दुसरी पायरी
५.४३ मि.	कटांजन
५.४४ मि.	देवीचा चरणस्पर्श
५.४५ मि.	देवीच्या कमरेवर
५.४७ मि.	देवीच्या गळ्यापर्यंत
५.४८ ते ५.४९ च्या दरम्यान देवीच्या चेहऱ्यावरून किरणे मळवटावर किरिटापर्यंत पोहोचली.	

देवस्थान समितीचे सदस्य शिवाजी जाधव, एन. डी. जाधव आणि मंदिर व्यवस्थापक धनाजी जाधव यांची उपस्थिती होती.

Detailed Video of Kirnotsav (10/11/2019)

[VID-20191111-WA0066.mp4 - Google Drive](#)

One Page Report

"Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture"

- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Department of Physics

One Page Report

Name of the Department	Department of Physics																
Name of the Activity	"A scientific Study of Kirnotsav in Mahalaxmi (Ambabai) Temple, Kolhapur during 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' of Sun" (2019 – 20).																
Date / Duration	09 – 11 November 2019 and 31 January – 02 February 2020																
Aims and Objectives	Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirnotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries.																
No. of Beneficiaries	<table border="1"><tr><td rowspan="2">Teachers</td><td>Male</td><td>01</td><td rowspan="2">01</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td></tr><tr><td rowspan="2">Students</td><td>Male</td><td>-</td><td rowspan="2">-</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td></tr><tr><td colspan="3" style="text-align: right;">Total</td><td>01</td></tr></table>	Teachers	Male	01	01	Female	-	Students	Male	-	-	Female	-	Total			01
Teachers	Male		01	01													
	Female	-															
Students	Male	-	-														
	Female	-															
Total			01														
Expenditure and Fundings	College Funds																
Brief Discussion	During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9, 10 and 11) and Uttarayan of Sun (January 31 and February 1 and 2) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum.																
Outcomes	The study of sun rays' intensity and hurdle and shows that ray intensity around maximum 35 lux was observed on sanctum which was more than enough to cover the entire dignity idol. The minimum intensity requirement is at least 15 lux. There were no pollutions and obstacles along the path of sun rays and hence Kirnotsav succeed to cover entire dignity idol and festival continues for 5 days.																

HoD
HEAD
DEPARTMENT OF PHYSICS
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR
(AUTONOMOUS)

“Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture”

- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur

(Autonomous)

Best Practice

**“A scientific Study of Kirnotsav in Mahalaxmi
(Ambabai) Temple, Kolhapur during ‘Dakshinayan’ and
‘Uttarayan’ of Sun”**

by

Department of Physics and IQAC

in

2020 – 21

Submitted by

Head of the Department,

Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Submitted to

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

(2020 – 21)

Introduction

Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirnotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries. During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9,10 and11) and Uttarayan of Sun (January 31 and February 1 and 2) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum (650-700 nm). The typical path following by sun rays during 'Dakshinayan' is: Mahadwar road arch (5.00pm), Garud mandup back side (5.17pm), Garud mandup (5.21 pm), Ganapati mandir back side (5.26 pm), Kasav chowk (5.32pm), Pitali Umbhartha (5.37 pm), Khajina chowk (5.39 pm), Garbhgruha first step (5.41 pm), Garbhgruha second step (5.42 pm), Garbhgruha third step (5.43 pm), Garbhkuti (5.43 to 5.44 pm), Katanjan (5.44 pm), idol (5.45 to 5.49 pm). In Uttarayan of sun the typical path following by sun rays is Mahadwar road arch (5.18 pm), Garud mandup back side (5.36pm), Garud mandup (5.41 pm), Ganapati mandir back side (5.44 pm), Kasav chowk (6.00pm), Pitali Umbhartha (6.05 pm), Khajina chowk (6.07 to 6.08 pm), Garbhgruha first step (6.10 pm), Garbhgruha second step (6.11 pm), Garbhgruha third step (6.12 pm), Garbhkuti first step(6.12 to 6.13pm), Katanjan (6.14 pm), idol (6.15 to 6.19 pm). The entire event of 3 days is supposed to be highly sacred and religious. Thus, attracts about 30 thousand people every day. It is supposed to be very fortune and life fulfilling event for all those who attended it personally.

Kirnotsav has been always the topic of great enthusiasm and full of complexities. Hence previously some people tried to undertake its scientific study. However due to many reasons, for several years the festival did not take place full-fledged i.e. sun rays did not reached up to the face of the idol or covers entire idol, and the overall light intensity as the path was reduced.

Contribution by Faculty of Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur

Prof. (Dr) Milind Manohar Karanjkar, Head, Department of Physics and Astrophysics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous) and his team of students decided to work on these problems scientifically to overcome the problem and get remedy on it, few years back.

The team of researchers have observed following problems:

- 1) The heavy traffic at nearby places of temple and human interference created enormous amount of dust particles that scatter sun light and deviate their path. This lessens the intensity of sun rays and their amount which are not enough to illuminate full idol, with desired intensity.
- 2) A crowd of about 2000 people, gathered inside the temple, caused dramatic increase in abnormal humidity. This refracts the sun rays to a great extent.
- 3) In addition, direct human interference in the pathway obstructs sun rays.
- 4) The nearby shopkeepers used to lighten their shops, which increased stray light.
- 5) Further obstructions occurred due to building, water tanks, trees, hoardings and electric cables.
- 6) Furthermore fog, smog, smokes, clouds, rain storm, winds, cared natural obstructions.

The humidity, intensity of light, wind speed and temperature were continuously monitored and studied accurately with the help of Data logger, Lux meter, Anemometer and Thermal gun. The

systematic record of all these physical parameters at various locations within the temple. The final plan was worked out accordingly, to observe full-fledged Kirnotsav.

Printed from

THE TIMES OF INDIA

Kirnostav festival: Sun rays reach till waist of the deity at Mahalaxmi

TNN | Feb 1, 2017, 06.02 AM IST

KOLHAPUR: The first day of second Kiranotsav festival on Tuesday saw rays of the sun reaching till the waist of the deity at Mahalaxmi temple.

In another development, the Mahalaxmi Kiranotsav Marg Nischitikaran Samiti came up with a fixed map of the sun's movement and will soon submit it to the town planning department of the Kolhapur Municipal Corporation (KMC).

The Mahalaxmi temple is built in such a manner that sun rays reaches in sanctum sanctorum twice a year— Uttarayan (sun moving towards North) and Dakshinayan (sun moving towards South). The ongoing festival will culminate on February 2.

On Day 1 of the festival, more than 10,000 devotees attended the festival. However, for the past few years the sun rays have not been covering entire deity due to various reasons, including air pollution.

Member of the Mahalaxmi Kirnostav Marg Nischitikaran Samiti and environmental activist Uday Gaikwad said, "The town planning department of KMC had formed a committee to study the path of sun's movement and asked to finalise a path. We are in the last leg of fixing the path. We will soon submit the maps to the town planning department."

Milind Karanjkar, a researcher at Vivekanand College, said, "We have been mapping and testing intensity of sun rays since the last two days. We registered that high intensity of sun rays is reaching the temple. We would sit together with temple management and suggest measures to prevent deviations in its path."

Following tasks are undertaken to solve the above problems/difficulties.

1) Considering the human interference, the major obstacle; the initial steps are taken to convince people to observe and see the phenomenon live on screen, placed in the temple premises. This was only possible with the cooperation and arrangement made by Shri. Mahesh Jadhav, Chiarman, Paschim Maharashtra Devasthan Samiiti, Kolhapur and his official team. Further he made the live streaming of the event through website of devasthan samiiti, local TV channels and other electronic medias to avoid crowd inside the temple. Subsequently, this help reducing the amount of dust particles, humidity, temperature, physical obstruction by the people. The illumination intensity is dramatically improved.

2) Only optimal no. of people (20) allowed including print and electronic media persons, office staff of the devasthan samiiti and priests inside the temple during the kirnotsav time. Paschim Maharashtra Devasthan samiti request to stake holders to remove the water tanks on the buildings and apartments, temporarily extension shades advertising boards on the shop, some electricity cables on the way, trees on the path are trimmed. It is seen that the sun rays travel in proper way and reaches to deity at the proper place and the kirnotsav is successfully complete both in the 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' properly and required lux level is obtained.

3) All the incandescent lamps high mask lamos are replaced by LED to reduce power consumption and ambient temperature.

4) The subsequent reflection came due to vitrified tiles, fitted in the temple, obstruct resultant intensity. The path of the sun rays is covered by cloth mats to reduce reflection of light to avoid light interference. This minimizes the loss of sunrays during their journey. The intensity, temperature, humidity, wind speed and direction of sunrays are monitored during kirnotsav.

Conclusion: (Kirnotsav, during the ‘Dakshinayan’ of Sun)

In the current situation study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of people (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.00 pm to 5.55 pm (‘Dakshinayan’ of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the ‘Dakshinayan’ of the sun, we noticed /found that festival occurs during November 9, 10, 11, 12 and ends on November 13. i.e after two days of previous dates announced (09 November to 11 November).

Further as per our observations the study shall be extended up to 14, and 15 Nov. to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of ‘Dakshinayan’ Kirnotsav may be ends/last on 15 Nov. 2020. (up to seven days)

Conclusion: (Kirnotsav, during the ‘Uttarayanyan’ of Sun)

In the current situation the study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of peoples (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.15 pm to 6.20 pm (“Uttarayanyan” of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the “Uttarayanyan’ of the sun, we noticed /found that, festival occurs during January 29, 30, 31, February 01 and ends on February 02. i.e two days early of previous dates announced (31 January to February 1, 2). Further as per our observations the study shall be started from 27 and 28 January to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of “Uttarayanyan’ Kirnotsav may be up to seven days.

Letter by Shree Mahalaxmi Karveer Nivasini Temple Office

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती

श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE

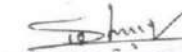
कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

जावक क्र. :

दिनांक :

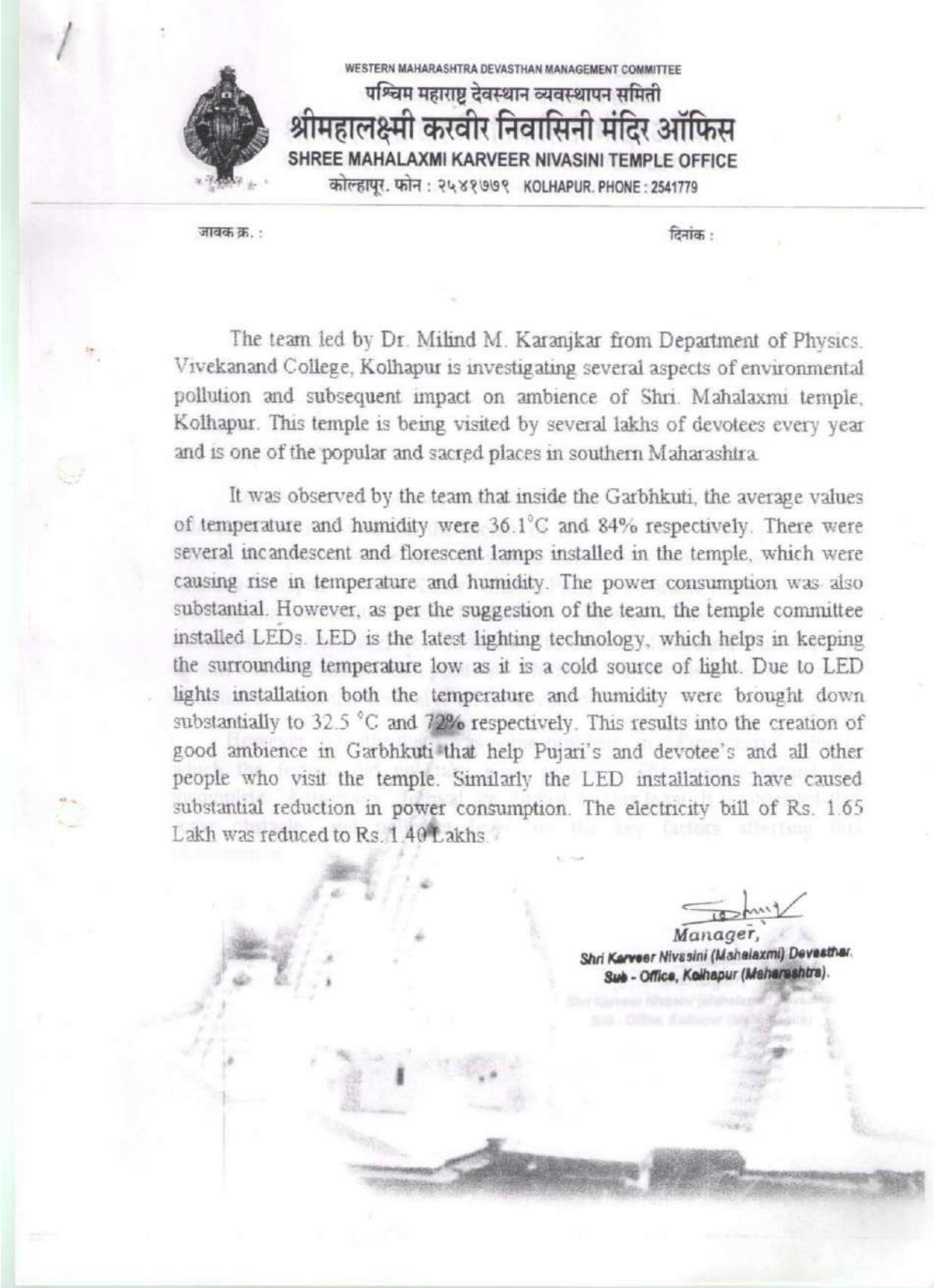
The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

It was observed by the team that inside the Garbhkuti, the average values of temperature and humidity were 36.1°C and 84% respectively. There were several incandescent and florescent lamps installed in the temple, which were causing rise in temperature and humidity. The power consumption was also substantial. However, as per the suggestion of the team, the temple committee installed LEDs. LED is the latest lighting technology, which helps in keeping the surrounding temperature low as it is a cold source of light. Due to LED lights installation both the temperature and humidity were brought down substantially to 32.5 °C and 72% respectively. This results into the creation of good ambience in Garbhkuti that help Pujari's and devotee's and all other people who visit the temple. Similarly the LED installations have caused substantial reduction in power consumption. The electricity bill of Rs. 1.65 Lakh was reduced to Rs. 1.40 Lakhs.

Manager,

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती
श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE
कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

जावक क्र. :

दिनांक :

The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

"Kiranotsav" is one of the most unique and an interesting festival celebrated twice a year (in the month of November and January-February). During this period at the time of sunset, rays travel from Mahadwar-Garud Mandap-Ganapati Mandir-Kasav Chowk-Pitali Umbaratha-Khajina Chowk-Garbhagriha-Garbhkuti-Godess Mahalaxmi, stepwise. This takes about 20 minutes for rays to travel from Mahadwar to Godess Mahalaxmi. This depends on sun's altitude and azimuth positions. The team narrates the detailed scientific information about this festival to all the devotees.

However, recently there was some problems in "Kiranotsav", due to which the festival did not take place properly. The reasons behind this incomplete "Kiranotsav" festival are studied by this team. It is observed that some obstacles and pollution level are the key factors affecting this phenomenon.

Manager,
Shri Karveer Nivasini (Mahalaxmi) Devasthan.
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Photographs of Kirnotsav (2020 – 21)

facebook

Email or phone

Password

Log in

Video Home Live Reels Shows Explore

Search videos

Pudhari was live.

11 November 2020

Follow

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी अंबाबाई मंदिरातील दक्षिणायन किरणोत्सवाचा वैज्ञानिक आढावा...

Real-time comments

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी अंबाबाई मंदिरातील दक्षिणायन किरणोत्सवाचा वैज्ञानिक आढावा...

Like Comment Share

4.9K · 105 comments · 73K views

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (11/11/2020)

facebook

Email or phone

Password

Video Home Live Reels Shows Explore

Search videos

Pudhari was live.

11 November 2020

Follow

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी अंबाबाई मंदिरातील दक्षिणायन किरणोत्सवाचा वैज्ञानिक आढावा...

Most relevant

अंजली नाथिककर · 7:55

👍👍👍👍👍

2y

Dayanand Shastri · 0:50

🙏

2y

View more comments

2 of 102

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी अंबाबाई मंदिरातील दक्षिणायन किरणोत्सवाचा वैज्ञानिक आढावा...

Like Comment Share

4.9K · 105 comments · 73K views

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (11/11/2020)

Newspaper Cuttings (2020 – 21)

कोल्हापूर, रविवार,
८ नोव्हेंबर २०२०

अंबाबाई मंदिरात आजपासून किरणोत्सव पाच दिवस होणार किरणांचा अभ्यास

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ७ : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिर भाविकांना दर्शनासाठी अद्यापही बंदच आहे. मात्र, परंपरेप्रमाणे होणारा किरणोत्सवाचा सोहळा उद्या (ता. ८) पासून होणार असून, सलग पाच दिवस किरणांचा अभ्यास केला जाणार आहे.

दरम्यान, देवस्थान समिती व विवेकानंद कॉलेजचे प्रा. मिलिंद कारंजकर आणि टीमने कालपासूनच मावळतीच्या सूर्यकिरणांची पाहणी सुरू केली आहे. पहिल्याच दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे

देवीचा चरणस्पर्श करतील, असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला.

मंदिरात वर्षातून दोन वेळा किरणोत्सवाचा सोहळा होतो. पूर्वी तीन दिवसांचा असणारा हा सोहळा अलीकडच्या काळात पाच दिवसांचा असल्याचे स्पष्ट करून देवस्थान समितीने गेल्या वर्षीपासून पाच दिवसांचा सोहळा जाहीर केला.

त्यानुसार आता सलग पाच दिवस हा सोहळा होईल. मात्र, मंदिर भाविकांना दर्शनासाठी बंद असल्याने कुणालाही प्रवेश दिला जाणार नाही.

कोल्हापूर : किरणोत्सवाचे संग्रहित छायाचित्र.

रविवार, ८ नोव्हेंबर २०२०

महत्त्वाचे

अंबाबाई मंदिरात आजपासून किरणोत्सव

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी अंबाबाई मंदिरात रविवारपासून (दि. ८) किरणोत्सवाला प्रारंभ होत आहे. १२ नोव्हेंबरपर्यंत हा किरणोत्सव असणार आहे. दरम्यान, ९ ते ११ नोव्हेंबर या कालावधीच किरणोत्सव सोहळा पाहिला जात असे. मात्र किरणोत्सव हा पाच दिवसांचाच असल्याचे पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समितीने सांगितले आहे. त्यामुळे गेल्या काही वर्षांपासून ५ दिवस किरणोत्सव सोहळा पाहिला जात आहे. शनिवारी मावळतीच्या किरणांची तीव्रता पाहण्याबरोबरच प्रत्यक्ष किरणे अंबाबाईच्या मूर्तीवर कुठेपर्यंत पोहोचतात याची पाहणी विवेकानंद कॉलेजचे प्रा. मिलिंद कारंजकर आणि देवस्थान समितीने केली. दरम्यान, कोरोनामुळे अद्यापही अंबाबाई मंदिर भाविकांसाठी बंद असल्याने किरणोत्सवाचा आनंद श्री अंबाबाई लाईव्ह दर्शन या ऑनवरच लुटव्या लागणार आहे.

Daily Sakal dated 08/11/2020

सोमवार, ९ नोव्हेंबर २०२०

सूर्यकिरणे पितळी उंबरठ्यापर्यंत

अंबाबाई किरणोत्सवाला प्रारंभ : ढगाळ वातावरणाचा ठरला अडसर

प्रतिनिधी

कोल्हापूर

करवीर निवासिनी अंबाबाई
मंदिरात रविवारपासून
किरणोत्सवाला प्रारंभ
झाला. पहिल्याच दिवशी
सायंकाळच्या सुमारास
ढगाळ वातावरणामुळे
सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या
मूर्तीपर्यंतसुद्धा पोहोचलीत
नाहीत. फारच कमी
तिव्रतेने मंदिरात प्रवेश
केलेली सूर्यकिरणे
पितळी उंबरठ्यापर्यंत
पोहोचली. यानंतर ढगाळ
वातावरण सूर्यकिरणांच्या
आड आल्याने पुढील
एकाच मिनिटात मात्र
किरणे मंदिरातूनच लुप्त
झाली.

दरम्यान, कोरोनामुळे
अंबाबाई मंदिर
भाविकांसाठी अद्यापही
बंदच आहे. त्यामुळे हजारो

कोल्हापूर : पहिल्या दिवशी मंदिरात आलेल्या सूर्यकिरणांची
तिव्रता अभ्यासताना प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर व देवस्थान
समिती कर्मचारी प्रशांत आंबेकर. (छाया : शशिकांत मोरे)

भाविक श्री अंबाबाई मंदिराच्या
लाईव्ह दर्शन या ॲपच्या
माध्यमातून किरणोत्सव
पाहण्यात मग्न झाले होते.
मात्र सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या
मूर्तीपर्यंतही न पोहोचल्याने
त्यांची निराशा झाली.
सायंकाळी ५ वाजून ३

मिनिटांनी किरणोत्सवाला
सुरुवात झाली. यावेळी
किरणे अंबाबाई मंदिराच्या
महाद्वारवर आली होती.
ही किरणे ५ वाजून १७
मिनिटांनी गरुड मंडपापर्यंत
पोहोचली. यानंतर ५ वाजून
२२ मिनिटांनी ही किरणे

गरुड मंडपात गेली. पुढील
दहा मिनिटांनी ती गणपती
चौकापर्यंत पोहोचली. येथून
५ वाजून ३४ मिनिटांनी
कासव चौकात गेली. तसेच
५ वाजून ३७ मिनिटांनी
किरणे पितळी उंबरठ्यापर्यंत
पोहोचली. मात्र पुढील
एकाच मिनिटात किरणांच्या
आड ढगाळ वातावरण आले
आणि किरणे लुप्त झाली.

किरणोत्सवाला प्रारंभ
झाल्यापासून तो संपेपर्यंत
किरणांची तिव्रता
अभ्यासण्याचे काम
विवेकानंद महाविद्यालयाचे
प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर
व देवस्थान समितीचे
कर्मचारी राहुल जगताप,
प्रशांत आंबेकर व
अभिजित पाटील यांनी
केले. पहिल्या दिवशी मात्र
ढगाळ वातावरणामुळे किरणे
पाहता आली नाहीत.

Daily Tarun Bharat dated 09/11/2020

कोल्हापूर, सोमवार, ९ नोव्हेंबर २०२०

ढगाळ वातावरणामुळे किरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंतच

कोल्हापूर : पुढारी वृत्तसेवा

किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी रविवारी अंबाबाई मंदिराच्या पितळी उंबऱ्यापर्यंत किरणे पोहोचून लुप्त झाली. दरवर्षी किरणोत्सव क्षणाचे साक्षीदार होण्यासाठी हजारो भाविकांची मंदिरात गर्दी होत असते; पण यंदा कोरोनामुळे भाविकांना हा सोहळा पाहता आला नाही

दरवर्षी नोव्हेंबर महिन्याच्या साधारणतः पहिल्या आठवड्यात दक्षिणायन किरणोत्सवास प्रारंभ होतो. सायंकाळी सूर्य मावळतीला लागला तसे ५ वाजून ९ मिनिटांनी सूर्याची किरणे महाद्वार रोडवर आली. यानंतर सूर्य अस्ताला जात असताना ५ वाजून २२ मिनिटांनी ही किरणे गरूड मंडपापर्यंत पोहोचली. गेल्या काही वर्षांपासून किरणोत्सव मार्गातील अढथळ्यांमुळे किरणे देवीपर्यंत पोहोचत नव्हती. त्यामुळे यंदा ही किरणे कुठे पर्यंत पोहोचतात याबाबत भाविकांमध्ये उत्सुकता होती.

सायंकाळी ५ वाजून ३२ मिनिटांनी किरणे कासव चौकात आली. ढगाळ वातावरणामुळे किरणांची तीव्रता कमी होत गेली. ५ वाजून ३७ मिनिटांनी किरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंत पोहोचून लुप्त झाली. याबाबत खगोलशास्त्राचे अभ्यासक प्रा. मिलींद कारंजकर यांनी सायंकाळी उन्हाची तीव्रता मोजली. वातावरणातील आर्दते मुळे किरणे मंदिराच्या गाभाऱ्यापर्यंत पोहोचली नसल्याचे सांगितले. सोमवारी असेच वातावरण राहण्याची शक्यता असल्याचे त्यांनी सांगितले.

करवीर निवासिनी अंबाबाई किरणोत्सव

कोल्हापूर : ढगाळ वातावरणामुळे रविवारी किरणे अंबाबाई देवी मंदिराच्या पितळी उंबऱ्यापर्यंत पोहोचून लुप्त झाली.
(छाया : पप्पू अत्तार)

Daily Pudhari dated 09/11/2020

लोकमत

सोमवार ९.११.२०२०

दिवसभर ढगाळ वातावरण आणि महाद्वार रोडवर दिवाळीनिमित्त असणारी वर्दळ व हवेत असणारी जादा आर्द्रतेमुळे पहिल्या दिवशी किरणे पितळी पायरीपर्यंतच पोहोचली.
-प्रा. मिलिंद कारंजकर, खगोलशास्त्रीय अभ्यासक

करवीरनिवासिनी कोल्हापूरच्या अंबाबाई देवीच्या किरणोत्सवास रविवारपासून सुरुवात झाली. पहिल्या दिवशी ढगाळ वातावरणामुळे किरणांची तीव्रता कमी झाल्याने ती पितळी उंबऱ्यापर्यंत पोहोचून लुप्त झाली. (छाया : नसीर अत्तार)

पहिल्या दिवशी किरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंतच

अंबाबाई किरणोत्सव : ढगाळ वातावरण

■ लोकमत न्यूज नेटवर्क

कोल्हापूर : करवीरनिवासिनी कोल्हापूरच्या अंबाबाई देवीच्या दक्षिणायन किरणोत्सवास रविवारपासून सुरुवात झाली. ढगाळ वातावरणामुळे पहिल्या दिवशी किरणे देवीच्या पितळी उंबऱ्यापर्यंत पोहोचून लुप्त झाली.

अंबाबाई देवीचा दक्षिणायन किरणोत्सव सोहळा खऱ्या अर्थाने आज, सोमवारपासून तीन दिवस म्हणजे ९, १० आणि ११ या तारखांना होतो. मात्र, गेल्या काही वर्षांपासून किरणोत्सवाच्या सुरुवातीच्या एक दिवस अगोदर व संपणाऱ्या शेवटच्या दिवसानंतरचा एक दिवस असे पाच

किरणांचा प्रवास असा

महाद्वार रोड - ५ वा. ०८ मि.
गरुड मंडप मागील बाजू - ५ वा. १७ मि.
गरुड मंडप - ५ वाजून २२ मिनिटे
गणपती मंदीर मागील जीना - ५ वाजून २६ मिनिटे
कासव चौक - ५ वाजून ३२ मिनिटे
पितळी उंबऱ्यापर्यंत - ५ वाजून ३७ मिनिटे

दिवस साजरा केला जातो. त्यानुसार किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी पाच वाजून ३७ मिनिटांनी किरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंत पोहोचून लुप्त झाली.

कोल्हापूर, सोमवार,

९ नोव्हेंबर २०२०

३

किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी ढगांचा अडथळा

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ८ : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरात आजपासून किरणोत्सवाला प्रारंभ झाला. मात्र, सोहळ्याच्या पहिल्याच दिवशी ढगाळ वातावरणामुळे मावळतीची सूर्यकिरणे देवीच्या मूर्तीपर्यंत पोचू शकली नाहीत. गुरुवार (ता. १२) पर्यंत हा सोहळा होणार आहे. कोरोनाच्या पार्श्वभूमीवर मंदिर दर्शनासाठी बंद असल्याने यंदा भाविकांशिवाय हा सोहळा साजरा होत आहे.

मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी

गरुड मंडपामार्गे मंदिरात प्रवेश केला. मात्र, सायंकाळी पाच वाजून ३७ मिनिटांपासून पुढे तीन मिनिटे सूर्यकिरणे येथेच थांबली आणि पुढे नाहीशी झाली.

याबाबत डॉ. मिलिंद कारंजकर म्हणाले, "गेल्या दोन दिवसांपासून मावळतीच्या सूर्यकिरणांचा अभ्यास सुरू आहे. आज पहिल्या दिवशी किरणांचा चरणस्पर्श होईल, अशी अपेक्षा होती. मात्र, खरेदीसाठी झालेली गर्दी, त्यामुळे हवेत वाढलेले धूलिकण, आर्द्रता यामुळे प्रखर सूर्यकिरणे पोचू शकली नाहीत."

सूर्यकिरणे गुडघ्यापर्यंत

अंबाबाई किरणोत्सव : दुसऱ्या दिवशीही ढगाळ वातावरण

■ लोकमत न्यूज नेटवर्क

कोल्हापूर : कोल्हापुरातील श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवात सोमवारी सायंकाळी ५ वाजून ४६ मिनिटांनी सूर्यकिरणे देवीच्या मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत आली. थंडीचे दिवस आणि ढगाळ वातावरणामुळे सूर्यकिरणांची तीव्रता कमी होती.

श्री अंबाबाई मंदिरात वर्षातून दोनदा किरणोत्सव सोहळा होतो. या वर्षातील दुसरा किरणोत्सव रविवारपासून सुरू झाला. पहिल्या दिवशी किरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंत येऊन लुप्त झाली. तुलनेने सोमवारी किरणांची तीव्रता चांगली होती. सायंकाळी पाच वाजता किरणे महाद्वार कमानीजवळ आली. येथून गरुड मंडप, कासव चौक, पितळी उंबरा, कटांजन असा प्रवास करीत किरणांनी ५ वाजून ४५ मिनिटांनी मूर्तीचा चरणस्पर्श केला. येथे एक मिनिट स्थिरावल्यानंतर ५ वाजून ४७ व्या मिनिटाला गुडघ्यापर्यंत आली. गुडघ्यावर एक मिनिट स्थिरावल्यानंतर किरणे डावीकडे लुप्त झाली.

श्री अंबाबाई मंदिरात सोमवारी किरणोत्सव सोहळा झाला. दुसऱ्या दिवशी सूर्यकिरणे देवीच्या मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत आली होती. (छाया : आदित्य वेल्हाळ)

आज, मंगळवारी किरणे कमरेपर्यंत येण्याची शक्यता आहे. यावेळी देवस्थान समितीचे अध्यक्ष महेश

किरणांचा प्रवास असा

सायं. ५.००	सायं. ५.२०
महाद्वार कमान	गरुड मंडप
सायं. ५.३३	सायं. ५.३७
कासव चौक	पितळी उंबरा
सायं. ५.४०	सायं. ५.४२
चांदीचा उंबरा	पहिली पायरी
सायं. ५.४२	सायं. ५.४४
दुसरी पायरी	कटांजन
सायं. ५.४५	सायं. ५.४६
चरणस्पर्श	गुडघ्यापर्यंत

जाधव, सदस्य शिवाजीराव जाधव, राजू जाधव, सचिव विजय पोवार, प्रा. मिलिंद कारंजकर उपस्थित होते.

• कोल्हापूर, मंगळवार, १० नोव्हेंबर २०२०

सूर्यकिरणे पोहचली मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत

» श्री अंबाबाई किरणोत्सव भाविकांसाठी लाईव्ह प्रक्षेपण

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ९ : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सव सोहळ्याच्या दुसऱ्या दिवशी आज मावळतीची सूर्यकिरणे देवीच्या मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत पोचली. काल पहिल्या दिवशी चरणस्पर्श अपेक्षित होता. मात्र, ढगाळ वातावरणामुळे सूर्यकिरणांची प्रखरता कमी राहिली. आज मात्र स्वच्छ वातावरणामुळे किरणोत्सवाचा सोहळा भाविकांना ऑनलाईन अनुभवता आला. कोरोनाच्या पार्श्वभूमीवर मंदिर भाविकांना दर्शनसाठी बंद असल्याने यंदा भाविकांविना हा सोहळा होत आहे.

सायंकाळी पाच वाजता महाद्वार कमानेत सूर्यकिरणे आली. त्यानंतर अकरा मिनिटांनी ती गरूड मंडपात पोचली. पाच वाजून ३१ मिनिटांनी कासव चौक, पाच वाजून ३७ मिनिटांनी पितळी उंबरा, त्यानंतर दोन मिनिटांनी चांदीचा उंबरा, पाच वाजून ४१ मिनिटांनी पहिली पायरी, त्यानंतर दोन मिनिटांनी तिसरी पायरी असा प्रवास करत पाच वाजून ४५ मिनिटांनी किरणांनी मूर्तीचा चरणस्पर्श केला. त्यानंतर दोन मिनिटांनी किरणे मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत पोचली आणि हावीकडे लुप्त झाली, अशी माहिती प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी दिली.

पान ४ वर »

कोल्हापूर : किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी सोमवारी मावळतीची सूर्यकिरणे मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत पोचली. (बी.डी.चेचर : सकाळ छायाचित्रसेवा)

मंगकर्णिका कुंडाचे काम लवकरच पूर्ण होणार

मंगकर्णिका कुंडाच्या कामाचा आढावा घेण्यासाठी आज देवस्थान समिती व संबंधित घटकांची बैठक झाली. रामाना पार व मंगकर्णिका कुंडाचे काम वेगाने सुरू असून, लवकरच ते पूर्ण होईल, अशी माहिती देण्यात आली.

सूर्यकिरणे पोहचली मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत

» पान १ वरून

दरम्यान, हा सोहळा देवस्थान समितीच्या वतीने सर्व डिजिटल प्लॅटफॉर्मवरून भाविकांना अनुभववयाला मिळत असल्याचे समितीचे अध्यक्ष महेश जाधव यांनी सांगितले. यावेळी समिती सदस्य शिवाजीराव जाधव, राजेंद्र जाधव, सचिव विजय पोवार आदी उपस्थित होते.

कोल्हापूर, बुधवार,
११ नोव्हेंबर २०२०

» श्री अंबाबाई किरणोत्सव

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या तिसऱ्या दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे मूर्तीच्या कमरेच्या वरपर्यंत पोचली.
(बी. डी. चेचर : सकाळ छायाचित्रसेवा)

देवीचे मुखकमल सूर्यकिरणांनी उजळणार ?

भाविकांत उत्सुकता; डिजिटल प्लॅटफॉर्मवरून प्रसारण

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. १० : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या तिसऱ्या दिवशी आज मावळतीची सूर्यकिरणे देवीच्या मूर्तीच्या कमरेच्या वरपर्यंत पोचली. त्यामुळे आता लक्षा (बुधवारी) देवीचे मुखकमल मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी उजळणार का, याबाबत भाविकांत उत्सुकता लागून राहिली आहे. दरम्यान, आजही स्वच्छ वातावरणामुळे सूर्यकिरणांची प्रखरता अधिक राहिली. देवस्थान समितीच्या सर्व डिजिटल प्लॅटफॉर्मवरून सोहळ्याचे प्रसारण सुरू आहे.

सायंकाळी पाच वाजून दोन मिनिटांनी महाद्वारात सूर्यकिरणे

पोचली. त्यानंतर तेरा मिनिटांनी गरूड मंडपात, पाच वाजून वीस मिनिटांनी चौथऱ्यापर्यंत तर पाच वाजून ३३ मिनिटांनी कासव चौकापर्यंत किरणे पोचली.

त्यानंतर चार मिनिटांनी पितळी उंबरा, पाच वाजून ३९ मिनिटांनी चांदीचा उंबरा, पाच वाजून ४१ मिनिटांनी पहिली पाथरी, पाच वाजून ४५ मिनिटांनी चरणस्पर्श केला आणि पाच वाजून ४८ मिनिटांनी मूर्तीच्या कमरेच्या वरच्या भागापर्यंत पोचत ती डावीकडे लुप्त झाली, असे प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितले. यावेळी देवस्थान समितीचे अध्यक्ष महेश जाधव, शिवाजीराव जाधव, राजेंद्र जाधव, सचिव विजय पोवार आदी उपस्थित होते.

Daily Sakal dated 11/11/2020

सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या कंबरपर्यंत किरणोत्सवाचा तिसरा दिवस : आज चेहऱ्यावर येण्याची शक्यता

■ लोकमत न्यूज नेटवर्क

कोल्हापूर : करवीरनिवासिनी श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवात मंगळवारी सूर्यकिरणे देवीच्या मूर्तीच्या कंबरपर्यंत आली. सायंकाळी पाच वाजून ४५ मिनिटांनी चरणस्पर्श केलेली किरणे पाच वाजून ४८ मिनिटांपर्यंत कमरेच्या वर येऊन डावीकडे लुप्त झाली. मंगळवारप्रमाणेच किरणांची तीव्रता चांगली राहिली; तर आज बुधवारी किरणे चेहऱ्यावर येऊन किरणोत्सव पूर्ण होण्याची शक्यता आहे.

अंबाबाईचा किरणोत्सव रविवार (दि. ८) पासून सुरू झाला असून, मंगळवारी किरणांची तीव्रता चांगली होती. धंडीचे दिवस असल्याने महाद्वारात अतितीव्र असलेली किरणे गाभाऱ्यापर्यंत येईपर्यंत मात्र कमी होत जातात. मंगळवारी सायंकाळी पाच वाजून दोन मिनिटांनी मावळतीची सूर्यकिरणे महाद्वार कमानेत आली. येथून पुढे गरुड मंडप, चौधरा, कासव चौक, पिटळी उंबरा, चांदीचा उंबरा, पहिली पायरी असा प्रवास करीत किरणांनी पाच वाजून ४५ मिनिटांनी मूर्तीचा चरणस्पर्श केला. त्यानंतर

पाच वाजून ४६, ४७, ४८ व्या मिनिटांनी किरणे कमरेच्या वरपर्यंत आली. मंगळवारप्रमाणेच आज, बुधवारीदेखील किरणांची तीव्रता चांगली राहिली तर सूर्यकिरणे चेहऱ्यापर्यंत येऊन किरणोत्सव पूर्ण

किरणांचा प्रवास असा

- ५ वाजून २ मिनिटे : महाद्वार कमान
- ५ वाजून १५ मिनिटे : गरुड मंडप
- ५ वाजून २० मिनिटे : चौधरा
- ५ वाजून ३३ मिनिटे : कासव चौक
- ५ वाजून ३७ मिनिटे : पिटळी उंबरा
- ५ वाजून ३९ मिनिटे : चांदीचा उंबरा
- ५ वाजून ४१ मिनिटे : पहिली पायरी
- ५ वाजून ४५ मिनिटे : चरणस्पर्श
- ५ वाजून ४८ मिनिटे : कमरेच्या वर

कोल्हापुरातील श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवात तिसरा दिवशी मंगळवारी सूर्यकिरणे देवीच्या कमरेच्या वर आली.
(छाया : आदित्य वेन्हाळ)

होईल. हा सोहळा १२ तारखेपर्यंत होऊ शकतो, अशी माहिती प्रा. मिलिंद करंजकर यांनी दिली. यावेळी देवस्थान समितीचे अध्यक्ष महेश जाधव, सदस्य शिवाजीराव जाधव, राजू जाधव, आदी उपस्थित होते.

गुरुवार, १२ नोव्हेंबर २०२०

सूर्यकिरणे मूर्तीच्या खांद्यापर्यंत

प्रतिनिधी
कोल्हापूर

किरणोत्सवाचा चौथा दिवशी (बुधवारी) सूर्यकिरणे अंबाबाई मूर्तीच्या खांद्यापर्यंत पोहोचली. चार वाजून ५९ मिनिटांनी अंबाबाई किरणोत्सवाला सुरुवात झाली होती. यावेळी सूर्यकिरणानी अंबाबाई यंदिराच्या महाद्वार कमानेतून प्रवेश केला. तसेच या किरणांची तीव्रता कमी होती.

बुधवारी सूर्यकिरणे ही अंबाबाई मूर्तीच्या म्हाळुंगा-खांद्यापर्यंत पोहोचली. देवीच्या खांद्यापर्यंत सूर्यकिरणे पोहोचल्यानंतर उजव्या बाजूला लुप्त झाली. हवेत असणारे धुलीकरण व काही असो उग्राची चांदर असल्यामुळे सूर्यकिरणांची तीव्रता कमी होती. अध्यासाच्या दृष्टीकोनातून किरणोत्सवाच्या पाच दिवसांपैकी बुधवारी चौथा दिवस होता. गुरुवारी (दि. १२) किरणोत्सवाचा पाचवा अखेरचा दिवस आहे. पूर्वीपासून परंपरिक पध्दतीने किरणोत्सव हा ९, १० व ११ नोव्हेंबर रोजी साजरा होतो.

■ अंबाबाई किरणोत्सव :
आज अखेरचा पाचवा दिवस

कोल्हापूर : बुधवारी चौथ्या दिवशी सूर्यकिरणे मूर्तीच्या खांद्यापर्यंत पोहोचली.
(छाया : शाशिकांत मॉर)

५ वाजून ४३ मिनिटे : कटाजन

५ वाजून ४४ मिनिटे : चरणस्पर्श

५ वाजून ४६ मिनिटे : खांद्यापर्यंत

५.४७ ते ५.५० मिनिटे : सूर्यस्नान

कोल्हापुरातील श्री अंबाबाईच्या दक्षिणायन किरणोत्सवात गुरुवारी पाचवळीची सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या भुवनेवर येऊन किरणोत्सव पूर्ण झाला. (छाया : अदित्य वेन्हाळ)

दक्षिणायन किरणोत्सवात अंबाबाईला सूर्यस्नान

सोनसळी किरणांचा अभिषेक : किरणोत्सवाचा पाचवा दिवस; आजही पूर्ण क्षमतेने होण्याची शक्यता

■ लोकमत न्यूज नेटवर्क
अंबाबाईच्या किरणोत्सवात मावळतील अंबाबाईच्या सूर्यस्नान झाले. सोनसळी किरणांनी सारंगकाळी पाच वाजून ४७ व्या मिनिटांनी देवीच्या भुवनेवर येत तिला अभिषेक घातला. दक्षिणायन

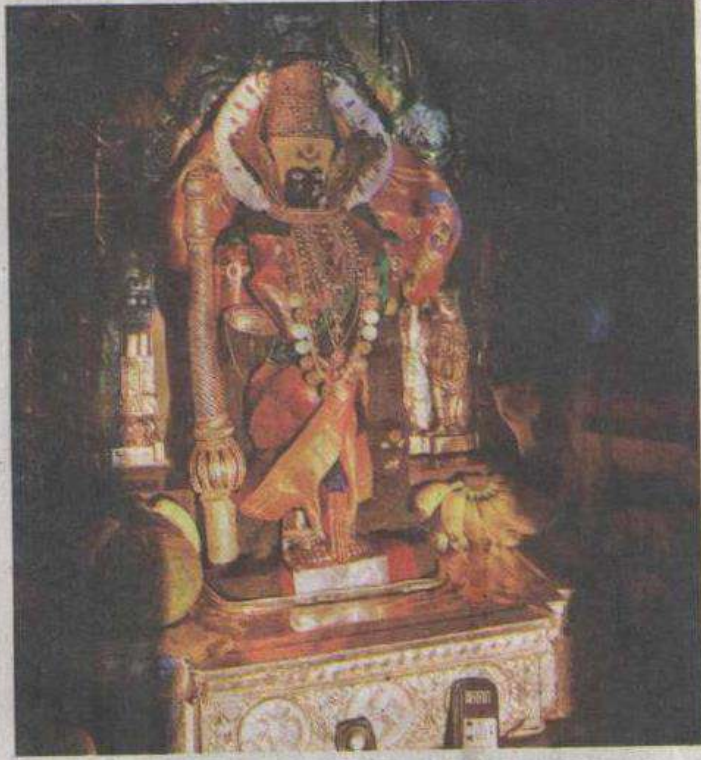
किरणोत्सव दोन दिवस उरिला होत असल्याने आज, शुक्रवारीदेखील पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव होण्याची शक्यता आहे.
करवीरनिवासिनी श्री अंबाबाईच्या दक्षिणायन किरणोत्सवाचा गुरुवारी पाचवा दिवस होता. हा अक्षरेचा दिवस असल्याने या दिवशी तरी सूर्यकिरणे देवीच्या चेहऱ्यापर्यंत जाऊन

दक्षिणायन दोन दिवस उरिला

नोव्हेंबर महिन्यात होणाऱ्या दक्षिणायन किरणोत्सव हा दोन दिवस उरिसाने सुरू होतो; त्यामुळे ९ ते १३ नोव्हेंबर हा किरणोत्सवाचा सरा कालावधी असणार आहे. परिणामी आज, शुक्रवारीदेखील असेच रयच्छ वातावरण राहिले तर पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव होईल, अशी माहिती प्र. मिलिंद कारजकर यांनी दिली.
किरणोत्सव पूर्ण होईल, अशी अपेक्षा महाद्वार कमानितून आलेल्या सारंग ठरली. सारंगकाळी पाच वाजता किरणांनी प्रवासाचा एक-एक टप्पा

पार करीत पाच वाजून ४४ व्या मिनिटांनी देवीचा चरणस्पर्श केला. त्यानंतर पुढे सरकत-सरकत पाच वाजून ४७ व्या मिनिटांनी किरणे घेहऱ्यावर आली अगदी किरणोत्सवत आत तब्बल चार मिनिटे किरणे देवीच्या भुवनेवर स्थिरावली आणि पाच वाजून ५० व्या मिनिटांनी ती खूप झाली. यावेळी देवस्थान समितीचे सदस्य शिवजीराव जाधव, सचिव विजय पोवार, राहुल उरुताप, आदी उपस्थित होते. गेल्या चार दिवसांच्या तुलनेत किरणांची तीव्रता सध्या चांगली होती. शिवराय बुल्लिकण व पुण्याचे प्रमाणही कमी होते. त्यामुळे किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने झाला. मात्र यंदा देवीच्या नावाचा गजर करण्यासाठी मंदिरात भाविकच नव्हते.

शुक्रवार, १३ नोव्हेंबर २०२०

कोल्हापूर : किरणोत्सवाच्या पाचव्या दिवशी सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या मुखकमलापर्यंत पोहोचली होती. (छाया : शशिकांत भोरे)

सूर्यकिरणांनी तेजाळले अंबाबाईचे मुखकमल

प्रतिनिधी

कोल्हापूर

किरणोत्सवात सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या मुखकमलापर्यंत जाऊन स्थिरावल्याची पाहणे हे भाग्याचे समजले जाते. मात्र गेली चार दिवस अनेक कारणांनी सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या मुखकमलापर्यंत पोहोचू शकली नव्हती. बुधवारी (दि. ११) तर सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या खांद्यापर्यंत पोहोचली होती. त्यामुळे गुरुवारी नक्की मूर्तीच्या मुखकमलापर्यंत सूर्यकिरणे जाऊन स्थिरावतील, अशी आशा भाविक बाळगून होते. त्यांची ही आशा सत्यात उतरली आणि मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी चक्क

अंबाबाईच्या मुखकमलाचे दर्शन घेतले. तब्बल ४ मिनिटे मुखकमलावर किरणे स्थिरावली होती.

सायंकाळी ५ वाजता किरणोत्सवाला सुरुवात झाली आणि किरणे अंबाबाई मंदिराच्या महाद्वारावर पडली. पुढे ही किरणे ५ वाजून ३२ मिनिटांनी मंदिरातील कासव चौकात तर ५ वाजून ३७ मिनिटांनी पितळी जंवरुथ्यापर्यंत पोहोचली. यानंतर ५ वाजून ४४ मिनिटांनी किरणांनी अंबाबाईच्या चरणाला स्पर्श केला. पुढील तीनच मिनिटात सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या किरीटापर्यंत पोहोचली आणि ४ मिनिटे अंबाबाई स्थिरावली.

Daily Tarun Bharat dated 13/11/2020

शुक्रवार, १३ नोव्हेंबर २०२०

सूर्यकिरणांचा अंबाबाई देवीस सोनेरी अभिषेक

अखेरच्या दिवशी पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव

कोल्हापूर : प्रतिनिधी

मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी मूर्तीसह मुखकमल, किरोटला सोनेरी अभिषेक घातल्याने जगदंबेचा गाभारा पूर्णपणे उजळून निघाला. अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सव दक्षिणायन किरणोत्सव सोहळ्याच्या अखेरच्या दिवशी गुरुवारी ५.४८ मिनिटांनी सूर्यकिरणे पूर्ण अंबाबाईदेवीच्या मूर्तीवर पडली आणि त्यानंतर किरोटपर्यंत जाऊन लुप्त झाली.

अंबाबाई मंदिरात गेले चार दिवस सुरू असलेल्या किरणोत्सव सोहळ्याला दररोज सूर्यकिरणे मूर्तीपर्यंत पोहोचून लुप्त होत होती. यावरील अडथळ्यांमुळे किरणोत्सव होणार की नाही याची उत्कंठा भाविकांमध्ये होती. गुरुवारी दिवसभर किरणांची तीव्रता चांगली होती. सायंकाळी ५ वाजता महाद्वार कमानावर किरणे पोहोचली तर ५.४३ मिनिटांनी किरणांनी मूर्तीला चरणस्पर्श केला. ५.४८ वाजता सूर्यकिरणांनी जगदंबेच्या मूर्तीला पूर्णपणे सोनेरी अभिषेक करून पुढील ४ मिनिटे किरणे मूर्तीवर स्थिर होती. ५.५० वा.नंतर श्रीचे मुखकमल आणि नंतर किरोट प्रकाशमान केल्यावर किरणे डायकडे लुप्त झाली. पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव झाल्यामुळे देवस्थान समिती, मंदिर अभ्यासक आणि भाविकांकडून समाधान व्यक्त होत

किरणांचा प्रवास

। गुरुद्वार : ५.०४ वा. । फासव चौक : ५.३२ वा. । कटाजल : ५.४२ वा. । चरणस्पर्श : ५.४३ वा. । पूर्ण मूर्तीला अभिषेक : ५.४८ वा. । किरोटवर : ५.५० वाजता

आहे. देवस्थान समितीमार्फत यावरील किरणोत्सव सोहळ्याची ऑनलाईन दर्शन सुविधा उपलब्ध करण्यात आली होती. या उपक्रमात राजू धोरात, संजय कुलकर्णी, जितेंद्र मुदगल, अमोल चव्हा, देवदत्त आमले, राहुल जगताप सहभागी झाले होते.

शुक्रवार, १३ नोव्हेंबर २०२०

सुवर्णाकिरणांचा अभिषेक!

कोल्हापूर : कबीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिराच्या किरणोत्सवाअंतर्गत मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी देवीची संपूर्ण मूर्ती उजळून निघाली. सूर्याच्या दक्षिणायन कालखंडातील किरणोत्सवाची गुरुवारी सांगता झाली. सायंकाळी ५ वाजून ४४ मिनिटांपासून पुढील चार मिनिटे हा किरणोत्सव सुरू होता. या दरम्यान दग आडवे आले; पण काही काळातच ते बाजूला गेल्याने देवीची मूर्ती किरिटापासून ते चरणापर्यंत सूर्यकिरणांनी उजळली. किरणोत्सव म्हणजे वास्तुकोशल्याचा आविष्कारच आहे. ही माहिती खगोल अभ्यासक प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी दिली. (छाया : पप्पू अन्तार)

Daily Pudhari dated 13/11/2020

कोल्हापूर, शुक्रवार,
१३ नोव्हेंबर २०२०

३

अंबाबाईच्या मूर्तीला सोनसळी अभिषेक

अखेरच्या दिवशी किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. १२ : कर्वीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या अखेरच्या दिवशी आज मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी श्री अंबाबाईच्या मूर्तीवर अभिषेक घातला. सायंकाळी पाच वाजून ४४ मिनिटांपासून सलग चार मिनिटे हा नवनव्य सोहळा यानिमित्ताने अनुभवता आला. दरम्यान, किरणोत्सवादरम्यान एक ढग आडवा आला; पण काही काळातच तो बाजूला गेला आणि किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने साजरा झाला. देवीच्या मूर्तीच्या किराटिपासून ते चरणांपर्यंत संपूर्ण पूर्ती ललछ्छ सूर्यकिरणांनी न्हाऊन निघाली.

महाद्वार कमानीबळ पान वाजता सूर्यकिरणे आली. त्यानंतर सहा मिनिटांनी गरूड मंडपात किरणे आली. पाच वाजून सतरा

अडथळा काढला...

किरणोत्सव सुरू असताना किरणोत्सव मार्गातील एका इमारतीच्या छतावरील पन्नाचा त्रिकोण पाग अडथळा ठरत असल्याचे काल लक्षात आले. त्यानुसार आज हा अडथळा काढण्यात आला. रथाशिवाय वातावरण स्वच्छ असल्याने किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने झाला.

गतवर्षाची पुनरावृत्ती...

किरणोत्सव पाच दिवसांचा साजरा करण्याचा निर्णय देवस्थान समितीने घेतला. तेव्हापासून किरणोत्सवाअगोदर काही दिवस व त्यानंतर काही दिवस सूर्यकिरणांची पाहणी सुरू केली. गेल्या नोव्हेंबरमध्ये झालेल्या किरणोत्सवावेळीही शेवटच्या दिवशी म्हणजेच बारा नोव्हेंबरला मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी मूर्तीवर सोनसळी अभिषेक केला होता. किरणोत्सवाच्या अभ्यासातून अहवाल देवस्थान समितीकडे लवकरच पाठवून जाणार आहे.

मिनिटांनी चौथ्यापर्यंत त्यानंतर पाच वाजून ३२ मिनिटांनी कासव चौकात, पाच वाजून ३७ मिनिटांनी पितळी उंबरा, पाच वाजून ४३ मिनिटांनी कटांजन असा प्रवास करत पाच वाजून ४४ मिनिटांनी

किरणांनी चरणस्पर्श केला. पुढे चार मिनिटे संपूर्ण मूर्तीवर किरणांनी जणू अभिषेकच घातला, अशी माहिती ग्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर यांनी दिली. यावेळी देवस्थान समितीचे पदाधिकारी उपस्थित होते.

कोल्हापूर : अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सव शुक्रवारी पूर्ण क्षमतेने साजरा झाला. मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी जणू संपूर्ण मूर्तीवर सोनसळी अभिषेकच केला. (बी. डी. चेचर : सकाळ छायाचित्रसेवा)

Daily Sakal dated 13/11/2020

epaper.lokmat.com
कोल्हापूर, शनिवार, दि. १४ नोव्हेंबर २०२०

कोल्हापुरातील श्री अंबाबाईच्या दक्षिणायन किरणोत्सवात सलग दुसऱ्या दिवशी (शुक्रवारी) सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर आली. (छाया : आदित्य येव्हाळ)

किरणोत्सवात अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर किरणे

■ लोकमत न्यूज नेटवर्क
कोल्हापूर : श्री अंबाबाईच्या दक्षिणायन किरणोत्सवात शुक्रवारी सलग दुसऱ्या दिवशी सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर आली. सायंकाळी ५ वाजून ४७ व्या मिनिटांना किरणांनी चरणस्पर्श केला. पुढे ५ वाजून ४४ ते ४९ मिनिटांपर्यंत किरणे देवीच्या चेहऱ्यावर स्थिरावून डावीकडे लुप्त झाली.
किरणोत्सव आठ तारखेपासून सुरू झाला. आजवर हा सोहळा पाच दिवसांचा होतो. यंदा मात्र सहाव्या

दिवशीदेखील किरणोत्सव होऊन सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर आली. सायंकाळी ५ वाजून १७ मिनिटांनी किरणे गरूड मंडपात आली. येथून पुढे कासव चौक, पितळी उंबरा, चांदीचा उंबरा, कटांजन, चरणस्पर्श करून किरणे देवीच्या मुखावर गेली.
अभ्यासकांच्या मते, दक्षिणायन किरणोत्सव दोन दिवस उत्ताराने होतो. गतवर्षीदेखील हाच अनुभव आला असे असेल तर ८ नोव्हेंबरपर्यंत ९ नोव्हेंबरपासून किरणोत्सवाची तारीख धरण्याची गरज आहे.

Daily Lokmat dated 14/11/2020

One Page Report

"Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture"

- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Department of Physics

One Page Report

Name of the Department	Department of Physics																		
Name of the Activity	"A scientific Study of Kirmotsav in Mahalaxmi (Ambabai) Temple, Kolhapur during 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' of Sun" (2020 – 21).																		
Date / Duration	09 – 11 November 2020																		
Aims and Objectives	Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirmotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries.																		
No. of Beneficiaries	<table border="1"><tr><td rowspan="2">Teachers</td><td>Male</td><td>01</td><td>01</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td><td></td></tr><tr><td rowspan="2">Students</td><td>Male</td><td>-</td><td>-</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td><td></td></tr><tr><td colspan="3">Total</td><td>01</td></tr></table>	Teachers	Male	01	01	Female	-		Students	Male	-	-	Female	-		Total			01
Teachers	Male		01	01															
	Female	-																	
Students	Male	-	-																
	Female	-																	
Total			01																
Expenditure and Fundings	College Funds																		
Brief Discussion	During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9, 10 and 11) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum. This year, due to clouds, the light rays could not reach to idol goddess Mahalaxmi.																		
Outcomes	In the current situation, study/results indicates that cloudy Atmosphere affects the Kirmotsav festival. Along with dense clouds, dust particles and pollutants in the atmosphere reduces the intensity of sun rays reaching sanctum due to diffraction of sun rays from particles. When atmosphere is clear, Kirmotsav succeeds with sun rays covering dignity idol for approximately 10 min.																		

HoD
HEAD
DEPARTMENT OF PHYSICS
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR
(AUTONOMOUS)

“Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture”

- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur

(Autonomous)

Best Practice

**“A scientific Study of Kirnotsav in Mahalaxmi
(Ambabai) Temple, Kolhapur during ‘Dakshinayan’ and
‘Uttarayan’ of Sun”**

by

Department of Physics and IQAC

in

2021 – 22

Submitted by

Head of the Department,

Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Submitted to

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

(2021 – 22)

Introduction

Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirnotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries. During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9,10 and11) and Uttarayan of Sun (January 31 and February 1 and 2) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum (650-700 nm). The typical path following by sun rays during 'Dakshinayan' is: Mahadwar road arch (5.00pm), Garud mandup back side (5.17pm), Garud mandup (5.21 pm), Ganapati mandir back side (5.26 pm), Kasav chowk (5.32pm), Pitali Umbhartha (5.37 pm), Khajina chowk (5.39 pm), Garbhgruha first step (5.41 pm), Garbhgruha second step (5.42 pm), Garbhgruha third step (5.43 pm), Garbhkuti (5.43 to 5.44 pm), Katanjan (5.44 pm), idol (5.45 to 5.49 pm). In Uttarayan of sun the typical path following by sun rays is Mahadwar road arch (5.18 pm), Garud mandup back side (5.36pm), Garud mandup (5.41 pm), Ganapati mandir back side (5.44 pm), Kasav chowk (6.00pm), Pitali Umbhartha (6.05 pm), Khajina chowk (6.07 to 6.08 pm), Garbhgruha first step (6.10 pm), Garbhgruha second step (6.11 pm), Garbhgruha third step (6.12 pm), Garbhkuti first step(6.12 to 6.13pm), Katanjan (6.14 pm), idol (6.15 to 6.19 pm). The entire event of 3 days is supposed to be highly sacred and religious. Thus, attracts about 30 thousand people every day. It is supposed to be very fortune and life fulfilling event for all those who attended it personally.

Kirnotsav has been always the topic of great enthusiasm and full of complexities. Hence previously some people tried to undertake its scientific study. However due to many reasons, for several years the festival did not take place full-fledged i.e. sun rays did not reached up to the face of the idol or covers entire idol, and the overall light intensity as the path was reduced.

Contribution by Faculty of Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur

Prof. (Dr) Milind Manohar Karanjkar, Head, Department of Physics and Astrophysics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous) and his team of students decided to work on these problems scientifically to overcome the problem and get remedy on it, few years back.

The team of researchers have observed following problems:

- 1) The heavy traffic at nearby places of temple and human interference created enormous amount of dust particles that scatter sun light and deviate their path. This lessens the intensity of sun rays and their amount which are not enough to illuminate full idol, with desired intensity.
- 2) A crowd of about 2000 people, gathered inside the temple, caused dramatic increase in abnormal humidity. This refracts the sun rays to a great extent.
- 3) In addition, direct human interference in the pathway obstructs sun rays.
- 4) The nearby shopkeepers used to lighten their shops, which increased stray light.
- 5) Further obstructions occurred due to building, water tanks, trees, hoardings and electric cables.
- 6) Furthermore fog, smog, smokes, clouds, rain storm, winds, cared natural obstructions.

The humidity, intensity of light, wind speed and temperature were continuously monitored and studied accurately with the help of Data logger, Lux meter, Anemometer and Thermal gun. The

systematic record of all these physical parameters at various locations within the temple. The final plan was worked out accordingly, to observe full-fledged Kirnotsav.

Printed from

THE TIMES OF INDIA

Kirnostav festival: Sun rays reach till waist of the deity at Mahalaxmi

TNN | Feb 1, 2017, 06.02 AM IST

KOLHAPUR: The first day of second Kiranotsav festival on Tuesday saw rays of the sun reaching till the waist of the deity at Mahalaxmi temple.

In another development, the Mahalaxmi Kiranotsav Marg Nischitikaran Samiti came up with a fixed map of the sun's movement and will soon submit it to the town planning department of the Kolhapur Municipal Corporation (KMC).

The Mahalaxmi temple is built in such a manner that sun rays reaches in sanctum sanctorum twice a year— Uttarayan (sun moving towards North) and Dakshinayan (sun moving towards South). The ongoing festival will culminate on February 2.

On Day 1 of the festival, more than 10,000 devotees attended the festival. However, for the past few years the sun rays have not been covering entire deity due to various reasons, including air pollution.

Member of the Mahalaxmi Kirnostav Marg Nischitikaran Samiti and environmental activist Uday Gaikwad said, "The town planning department of KMC had formed a committee to study the path of sun's movement and asked to finalise a path. We are in the last leg of fixing the path. We will soon submit the maps to the town planning department."

Milind Karanjkar, a researcher at Vivekanand College, said, "We have been mapping and testing intensity of sun rays since the last two days. We registered that high intensity of sun rays is reaching the temple. We would sit together with temple management and suggest measures to prevent deviations in its path."

Following tasks are undertaken to solve the above problems/difficulties.

1) Considering the human interference, the major obstacle; the initial steps are taken to convince people to observe and see the phenomenon live on screen, placed in the temple premises. This was only possible with the cooperation and arrangement made by Shri. Mahesh Jadhav, Chiarman, Paschim Maharashtra Devasthan Samiiti, Kolhapur and his official team. Further he made the live streaming of the event through website of devasthan samiiti, local TV channels and other electronic medias to avoid crowd inside the temple. Subsequently, this help reducing the amount of dust particles, humidity, temperature, physical obstruction by the people. The illumination intensity is dramatically improved.

2) Only optimal no. of people (20) allowed including print and electronic media persons, office staff of the devasthan samiiti and priests inside the temple during the kirnotsav time. Paschim Maharashtra Devasthan samiti request to stake holders to remove the water tanks on the buildings and apartments, temporarily extension shades advertising boards on the shop, some electricity cables on the way, trees on the path are trimmed. It is seen that the sun rays travel in proper way and reaches to deity at the proper place and the kirnotsav is successfully complete both in the 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' properly and required lux level is obtained.

3) All the incandescent lamps high mask lamos are replaced by LED to reduce power consumption and ambient temperature.

4) The subsequent reflection came due to vitrified tiles, fitted in the temple, obstruct resultant intensity. The path of the sun rays is covered by cloth mats to reduce reflection of light to avoid light interference. This minimizes the loss of sunrays during their journey. The intensity, temperature, humidity, wind speed and direction of sunrays are monitored during kirnotsav.

Conclusion: (Kirnotsav, during the ‘Dakshinayan’ of Sun)

In the current situation study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of people (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.00 pm to 5.55 pm (‘Dakshinayan’ of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the ‘Dakshinayan’ of the sun, we noticed /found that festival occurs during November 9, 10, 11, 12 and ends on November 13. i.e after two days of previous dates announced (09 November to 11 November).

Further as per our observations the study shall be extended up to 14, and 15 Nov. to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of ‘Dakshinayan’ Kirnotsav may be ends/last on 15 Nov. 2020. (up to seven days)

Conclusion: (Kirnotsav, during the ‘Uttarayanyan’ of Sun)

In the current situation the study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of peoples (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.15 pm to 6.20 pm (“Uttarayanyan” of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the “Uttarayanyan’ of the sun, we noticed /found that, festival occurs during January 29, 30, 31, February 01 and ends on February 02. i.e two days early of previous dates announced (31 January to February 1, 2). Further as per our observations the study shall be started from 27 and 28 January to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of “Uttarayanyan’ Kirnotsav may be up to seven days.

Letter by Shree Mahalaxmi Karveer Nivasini Temple Office

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती

श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE

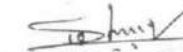
कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

जावक क्र. :

दिनांक :

The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

It was observed by the team that inside the Garbhkuti, the average values of temperature and humidity were 36.1°C and 84% respectively. There were several incandescent and florescent lamps installed in the temple, which were causing rise in temperature and humidity. The power consumption was also substantial. However, as per the suggestion of the team, the temple committee installed LEDs. LED is the latest lighting technology, which helps in keeping the surrounding temperature low as it is a cold source of light. Due to LED lights installation both the temperature and humidity were brought down substantially to 32.5 °C and 72% respectively. This results into the creation of good ambience in Garbhkuti that help Pujari's and devotee's and all other people who visit the temple. Similarly the LED installations have caused substantial reduction in power consumption. The electricity bill of Rs. 1.65 Lakh was reduced to Rs. 1.40 Lakhs.

Manager,

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती
श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE

कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

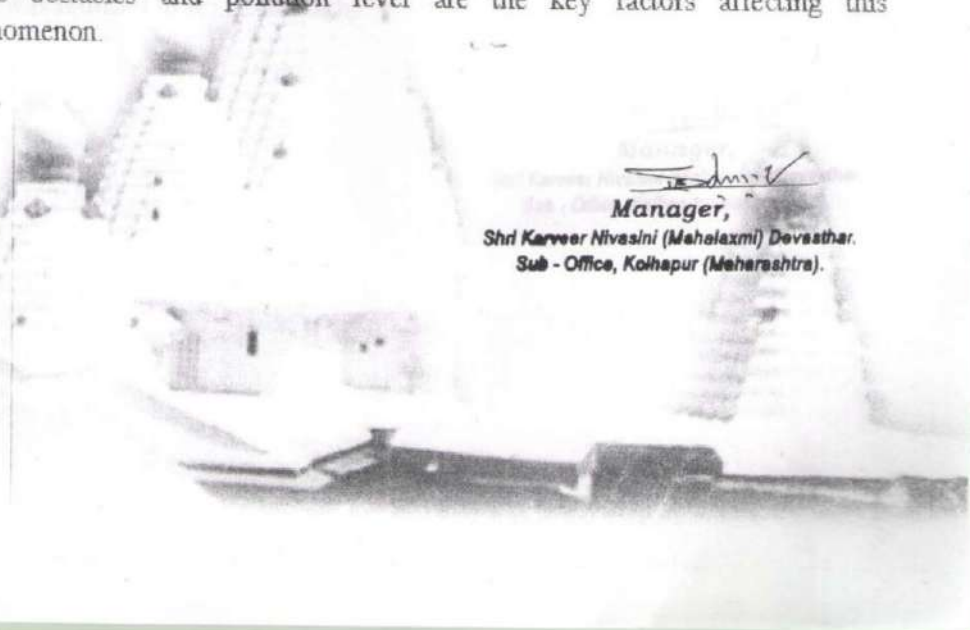
जावक क्र. :

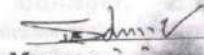
दिनांक :

The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

"Kiranotsav" is one of the most unique and an interesting festival celebrated twice a year (in the month of November and January-February). During this period at the time of sunset, rays travel from Mahadwar-Garud Mandap-Ganapati Mandir-Kasav Chowk-Pitali Umbaratha-Khajina Chowk-Garbhagriha-Garbhkuti-Godess Mahalaxmi, stepwise. This takes about 20 minutes for rays to travel from Mahadwar to Godess Mahalaxmi. This depends on sun's altitude and azimuth positions. The team narrates the detailed scientific information about this festival to all the devotees.

However, recently there was some problems in "Kiranotsav", due to which the festival did not take place properly. The reasons behind this incomplete "Kiranotsav" festival are studied by this team. It is observed that some obstacles and pollution level are the key factors affecting this phenomenon.

Manager,

Shri Karveer Nivasini (Mahalaxmi) Devasthan.
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Photographs of Kirnotsav (2021 – 22)

कोल्हापूर तरुण भारत

प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर,
खगोलशास्त्र विभागप्रमुख, विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर

का होतो अंबाबाई मंदिरात किरणोत्सव सोहळा ? | Ambabai Temple Kirnotsav Cere...

3.9 हजार · 44 कमेंट · 31 हजार बार देखा गया

Pranjal More !! Jai Mata Di !!
2व
Arun Ram Pics
1व
और 42 कमेंट देखें

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (27/09/2021)

कोल्हापूर तरुण भारत

का होतो अंबाबाई मंदिरात किरणोत्सव सोहळा ? | Ambabai Temple Kirnotsav Cere...

3.9 हजार · 44 कमेंट · 31 हजार बार देखा गया

Pranjal More !! Jai Mata Di !!
2व
Arun Ram Pics
1व
और 42 कमेंट देखें

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (27/09/2021)

कोल्हापूर तरुण भारत

का होतो अंबाबाई मंदिरात किरणोत्सव सोहळा ? | Ambabai Temple Kirnotsav Cere...

3.9 हजार · 44 कमेंट · 31 हजार बार देखा गया

Pranjal More !! Jai Mata Di !!
2व
Arun Ram Pics
1व
और 42 कमेंट देखें

मंगळवार, ९ नोव्हेंबर २०२१

दक्षिणायन किरणोत्सवाला आजपासून प्रारंभ

समितीने सूर्यकिरणांच्या आड येणारी बांधकामे हटवली

प्रतिनिधी
कोल्हापूर

करवीर निवासिनी अंबाबाईच्या दक्षिणायन किरणोत्सवाला मंगळवारपासून (दि. ९) प्रारंभ होत आहे. या पार्वतीमंदिर आड येणाऱ्या एका दुकानाचा बोर्ड, बंगल्यावरील टोपी आणि शेड देवस्थान व्यवस्थापन समितीच्या कर्मचाऱ्यांनी हटवले. मंगळवारी सकाळी सूर्यकिरणांच्या आड येणाऱ्या कपिलतीर्थ मार्केटजवळील मोठ्या झाडाच्या फांद्या हटवल्या जाणार असल्याचे समिती सचिव शिवराज नाईकवाडे यांनी सांगितले. दरम्यान, किरणोत्सवाची पाहणी विवेकानंद महाविद्यालयाचे पदार्थ विज्ञान व खगोलशास्त्र विभागप्रमुख प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर व विद्यार्थ्यांनी केली. त्यांनी महाद्वारार सयंकाळी ४ वाजून ५० मिनिटांनी आलेल्या सूर्यकिरणांपासून किरणोत्सवाला प्रारंभ झाल्याचे सुहित

घरले यावेळी किरणांची तिघ्रता लक्ष्य ६ हजार ८०० लक्स (लक्स म्हणजे : एका मेगावॅटीतून १ स्क्वेअर मीटर जागेत पडणारा प्रकाश हा एक लक्स असा मोजला जातो.) इतकी होती. मात्र ही सूर्यकिरणे मंदिरातील गणपती मंदिरावर गेल्यानंतर त्यांची तिघ्रता ९६५ लक्स इतकी झाली. यानंतर ५ वाजून २५ मिनिटांनी किरणे कासन चौकात गेल्यानंतर तिघ्रता केवळ २५५ लक्स राहिली. यानंतर आलेले ढगाळ वातावरण सहा वाजेपर्यंत कायम राहिले. त्यामुळे किरणोत्सवामध्ये

महापालिकेचे दुर्लक्ष...

तारबाई रोडवरील किरणोत्सवाला अडथळा निर्माण करणारी बांधकामे कुठे कुठे आहेत, याचा माहितीसह संबंधित अडथळे हटवावेत, अशी विनंती करणारे पत्र आठ दिवसांपूर्वी देवस्थान समितीकडून महापालिकेला दिले होते. मात्र महापालिकेने अडथळे हटवण्याची तसदी घेतली नाही. त्यामुळे देवस्थान समितीला स्वतःहून अडथळे हटवावे लागले, असे सचिव शिवराज नाईकवाडे यांनी सांगितले.

सूर्यकिरणे कुठेपर्यंत पोहोचू शकतील हे नेमकेपणाने स्पष्ट करता आले नाही, असे डॉ. कारंजकर यांनी सांगितले.

दक्षिण दरवाजाजवळ एलईडी स्क्रीन अंबाबाईचे दर्शन बंद राहणार असल्याने भक्तिकांना किरणोत्सव व अंबाबाईची मूर्ती पाहण्यास जूना राजवाड्याकडे तोंड करून एलईडी स्क्रीन उभारली जाणार आहे.

epaper.lokmat.com

कोल्हापूर, मंगळवार, दि. ९ नोव्हेंबर २०२१

अंबाबाई मंदिरात आजपासून पाच दिवस किरणोत्सव सोहळा

सोमवारी कासव चौकापर्यंत पोहोचली किरणे

लोकमत न्यूज नेटवर्क
कोल्हापूर : करवीरनिवासिनी श्री अंबाबाईदेवीच्या मंदिरात आज, मंगळवार ते शनिवार (दि. १३)पर्यंत किरणोत्सव सोहळा होणार आहे. सोमवारी सयंकाळी मावळतीच्या सूर्यकिरणांची पाहणी झाली. त्यात महाद्वार रोड गेट, गरूड मंडप, गणपती मंदिर, कासव चौकापर्यंत पोहोचली. त्यानंतरच्या ढगाळ वातावरणामुळे किरणे पुढे गेली नाहीत.

किरणोत्सव मार्गातील अडथळे आणि मावळतीच्या सूर्यकिरणांच्या प्रखरतेची पाहणी सोमवारी सायंकाळी पश्चिम महाप्राष्ठ देवस्थान समितीचे सचिव शिवराज नायकवाडे आणि विवेकानंद महाविद्यालयातील फिजिक्स विभागाचे प्रमुख प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर आणि विद्यार्थी सिद्धी माने, नेहा शिंदे, अक्षदा मोरे, आर्यन पाटील यांनी केली. किरणांच्या प्रखरतेची पाहणी सायंकाळी पाच

कोल्हापूरत सोमवारी अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सव मार्गातील अडथळ्यांची पाहणी प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर यांनी केली. (छाया : आदित्य वेल्हाळ)

वाजता सुरू झाली. महाद्वाररोड गेट, गरूड मंडपाची मागील बाजू, चौबरा, जीना, गणपती मंदिर, कासव चौकापर्यंत किरणे पोहोचली. साडेपाचनंतर वातावरण ढगाळ झाल्याने पितळी उंबरठ्यापुढे किरणे सरकली नाहीत. दरम्यान, किरणोत्सव

मार्गात अडथळे ठरणार्या तारबाई रोडवरील एका दुकानाचा फलक, ग्रील, कपिलतीर्थ मार्केटमधील झाडाच्या फांद्या, एका जिऱ्याचे शेड हटवण्याचे काम समितीकडून पाहणीनंतर सुरू करण्यात आल्याची माहिती नायकवाडे यांनी दिली.

कोल्हापूर, बुधवार, १० नोव्हेंबर २०२१

सूर्यकिरणे मूर्तीच्या कमरेपर्यंत

अंबाबाई किरणोत्सव : यंदा किरणांची तीव्रता चांगली

कोल्हापूर : पुढारी वृत्तसेवा

प्राचीन भारतीय स्थापत्याच्या अविष्कारामुळे घडणाऱ्या किरणोत्सवाने भाविकांना प्रतिवर्षीप्रमाणे मंत्रमुग्ध केले. कर्वीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी (मंगळवारी) मावळतीची सोनेरी सूर्यकिरणे मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोहोचली.

दरम्यान, किरणोत्सव मार्गातील बहुतांशी अडथळे देवस्थान व्यवस्थापन समितीच्या वतीने काढण्यात आले असून, आजच्या किरणोत्सवावेळी आणखी एक अडथळा लक्षात आला असून, तोही युधवापी काढण्यात येणार आहे. यंदा किरणांची तीव्रता चांगली असून, किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने होईल, अशी माहिती खगोल अभ्यासक प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितली.

वर्षाच्या दीक्षायापणाच्या कालखंडातील किरणोत्सवास मंगळवारी प्रारंभ झाला. सायंकाळी ५ वाजून ५ मिनिटांनी सूर्यकिरणे पश्चिमेकडील महाद्वारातून मंदिराच्या दिशेने आली. ५ वाजून २५ मिनिटांनी ती गव्हड

कोल्हापूर : दीपोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी (मंगळवार) सूर्यकिरणे कर्वीर निवासिनी अंबाबाई मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोहोचली. (छाया : पप्पू अत्तार)

किरणोत्सव पाहण्यासाठी स्क्रीनची व्यवस्था...

पाच दिवसांचा किरणोत्सव भाविकांना व्यवस्थित पाहता यावा यासाठी देवस्थान समितीच्या वतीने मंदिर परिसरात टिकटिकाणी एलईडी स्क्रीनची व्यवस्था करण्यात येणार आहे. दक्षिण दरवाजाजवळ स्क्रीन लावला आहे. बुधवापासून छत्रपती शिवाजी चौक व मिरजकर विकटी येथेही स्क्रीन लावण्यात येणार असून, गर्दी टाळून भाविकांनी याचा लाभ घेण्याचे आवाहन सचिव शिखराज नाईकवाडे यांनी केले आहे.

मंडपातून गणपती मंदिरापर्यंत पोहोचली. ५ वाजून ३५ मिनिटांनी सूर्यकिरणांनी पितळी उंबरा पार केला. यानंतर ५ वाजून ४५ मिनिटांनी संगमरवरी पायरीपर्यंत किरण पोहोचली. ५ वाजून ४६ मिनिटांनी सूर्यकिरणांनी देवीच्या मूर्तीचा चरणस्पर्श केला. यानंतर किरणे मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोहोचली व डावीकडे लुप्त झाली.

ढगाळ वातावरणातही सूर्यग्रहणाची पर्वणी

कोल्हापूर टाइम्स टीम

खंडश्रस सूर्यग्रहणाच्या निमित्ताने निसर्गाने रचलेल्या अद्भूत सावल्यंचा दुर्मिळ खेळ शहरातील हजारो खगोलप्रेमींनी गुरूवारी सकाळी अनुभवला. खगोलीय सोहळ्या पाहण्यासाठी त्रिविकानंद कॉलेज व शिवाजी विद्यापीठ परिसरात विद्यार्थ्यांनी मोठ्या संख्येने गर्दी केली होती. ढगाळ वातावरणाची छाया सूर्यग्रहणावर पडली होती, मात्र काहीकाळ सूर्यग्रहण झाल्याने उपस्थितांना हे ग्रहण पाहता आले.

शहरात सकाळी दाट धुक्याचा अनुभव कोल्हापूरकरांनी घेतला. वातावरण काही अंशी ढगाळ नोंदविण्यात येईल, असा अंदाज हवामान खात्याने वर्तवला होता. दाट ढगाळ हवामानामुळे आकाश प्रेमींचा हिरमोड होण्याची शक्यता होती. मात्र पावणेनऊ वाजता काहीकाळ ढग वाजुला गेल्याने सूर्याचे दर्शन घडले. दरम्यान सुरुवातीला ३० टक्के सूर्य व्यापलेला आकाश शक्यतेने नव्हे, नव्हे वाजता ५० टक्के अडसर दर झाल्यानंतर

खगोलप्रेमींनी विद्यापीठात अनुभवता सोहळा

येदाच्या दशकातील शेवटचे ठरवारे सूर्यग्रहण खगोलप्रेमींना अनुभवता आले. हा अत्यंत दुर्मिळ होता. सकाळी धुकेंही सूर्यग्रहण पाहण्यातील अडथळ्यांपैकी आणखी एक अडथळा ठरले. सूर्यग्रहणाचा अंधश्रद्धेशी काहीही संबंध नसून हा साधल्याचा खेळ आहे. सूर्यग्रहण पाहताना डोक्यावर दुष्परिणाम होऊ नयेत यासाठी काळजी घेतली. खगोलशास्त्र विषयात अभ्यास करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी ही पर्वणी - प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर, खगोलशास्त्र विभागाध्यक्ष

Daily Pudhari dated 10/11/2021

सुमवार, १० नोवेंबर २०२१

मावळतीची सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या कंबरपर्यंत

किरणोत्सवाला प्रारंभ : भाविकांसाठी शिवाजी चौक, मिरजकर तिकटी येथे स्क्रीन उभारणार

प्रतिनिधी
कोल्हापूर

करवीर निवासिनी अंबाबाईच्या दक्षिणपान किरणोत्सवाला मंगळवारपासून सुरुवात झाली. पहिल्याच दिवशी अंबाबाई मंदिराच्या मंगळवारपासून मंदिरात प्रवेश केलेली मावळतीची सूर्यकिरणे ५ वाजून ४८ मिनिटांनी अंबाबाईच्या कंबरपर्यंत जेजून स्थिरावून डावीकडे लुप्त झाली. मंदिरबाहेरील भाविकांना किरणोत्सव सहळपामाह अंबाबाईची मूर्ती दिवाणी घराठी मंदिराच्या दक्षिण दरवाजाकडे देखस्थान समितीने एलईडी स्क्रीन उभारली आहे. सुमवार (दि. १०) मिरजकर तिकटी, करवीर शिवाजी चौकवती स्क्रीन उभारली जाणार आहे.

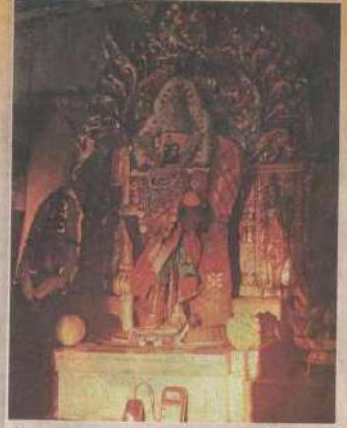
सूर्यकिरणांचा मंदिरातून अंबाबाईच्या मूर्तीपर्यंत झालेला प्रवास

- ५ वाजून ४७ मिनिट : अंबाबाई मंदिराच्या महाद्वारावर
- ५.४९ वा : मंदिरातील गळद मंडपाची पाडीमागील बाजूस
- ५.५४ वा : मंडपातील चौक
- ५.२५ वा : गणपती मंदिर पाडीमागील बाजूस
- ५.३४ वा : कंसव चौक
- ५.३५ वा : पिसळी उंबरठा
- ५.३८ वा : अंबाबाईच्या गामापाचा बांदीचा उंबरठा
- ५.४५ वा : अंबाबाईचे कट्याज
- ५.४६ वा : अंबाबाईचे घरण रुपां
- ५.४८ वा : अंबाबाईच्या कंबरपर्यंत पोहोचून सूर्यकिरणे डावीकडे लुप्त

१३ नोवेंबरपर्यंत सुरु राहणाऱ्या या किरणोत्सवाला सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या मूर्तीपर्यंत पोहोचली याचा अन्वेषण विवेकानंद महाविद्यालयाचे पदार्थ विज्ञान व खगोलशास्त्र विभागाप्रमुख डॉ. डॉ. मिलिंद कारंभकर व सहकारी

विद्यार्थ्यांनी दोन दिवस केला होता. या वेळी सूर्यकिरणे मंदिरात जातच नव्हते, पण इतक्या जवळ पोहोचली होत्या, त्यामुळे मंगळवारपासून सुरु होणाऱ्या किरणोत्सवात सूर्यकिरणे

अंबाबाईच्या मूर्तीपर्यंत नेमकी कुठेपर्यंत पोहोचू शकतील हे निश्चित सांगता येणार नाही, असे डॉ. कारंभकर यांनी सांगितले होते. पण मंगळवारी दिवसभर अक्षता निरव आणि स्वच्छ राहिल्याने सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या मूर्तीपर्यंत घांगल्या दिवशीने पोहोचल्याचे दिसून आले. इतकेच नाही तर किरणोत्सवासाठी मंदिराच्या महाद्वारावर ४ वाजून ४७ मिनिटांनी आलेल्या सूर्यकिरणांची तळवळ ४० हजार २०० लक्ष (एक लक्ष म्हणजे एक मेघबळीतून १ स्वचेअर मीटर जागेत पडणाऱ्या इकरा.) इतकी तिघात होती. मात्र पुढील वर्षाभरात सूर्यकिरणे तिघात कमी झाली. तरी सूर्यकिरणे देवीच्या कंबरपर्यंत पोहोचून काही सेकंद स्थिरावली अन् डावीकडे लुप्त झाली.

कोल्हापूर : अंबाबाईच्या किरणोत्सवाला मंगळवारपासून प्रारंभ झाला. पहिल्याच दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या कंबरपर्यंत जाऊन डावीकडे लुप्त झाली. (छाया : इमान बवंडी)

Daily Tarun Bharat dated 10/11/2021

मावळतीची किरणोत्सवाला प्रारंभ : आज मिरजकर तिकटी, शिवाजी चौकात स्क्रीन

किरणोत्सवाला प्रारंभ : आज मिरजकर तिकटी, शिवाजी चौकात स्क्रीन

मकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ९ : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी आज मावळतीची सूर्यकिरणे मूर्तीच्या कंबरपर्यंत पोहोचली. सलग पाच दिवस हा किरणोत्सव होणार असून भाविकांच्या सोयीसाठी मंदिराच्या दक्षिण दरवाजाच्या दिकणी एलईडी स्क्रीन लावला आहे. उद्या (बुधवार) पासून शिवाजी चौक आणि मिरजकर तिकटी येथेही स्क्रीन लावले जाणार असल्याचे देखस्थान समितीचे सचिव

सूर्यकिरणांचा प्रवास

- ५ वा. ५ मि. महाद्वारात
- ५ वा. २५ मि. गणपती मंदिरापर्यंत
- ५ वाजून २५ मि. पिसळी उंबरठा
- ५ वाजून ४५ मि. मंगळवारी पावरीपर्यंत
- ५ वाजून ४६ मि. घरणरुपां
- ५ वाजून ४७ मि. मूर्तीच्या कंबरपर्यंत

शिवराज नाईकाडे यांनी सांगितले. दक्षिण, देखस्थान समितीने किरणोत्सव मार्गातील अडथळे काढले असून आपणही एक जाडपट्टा लक्षात आला आहे. तोही उद्या (बुधवार) सकाळी असल्याचेही

त्यांनी सांगितले. सारंकाळी पान वाजून पाच मिनिटांनी सूर्यकिरणे महाद्वारात आली. रोधून पुढे पाच वाजून पंचवीस मिनिटांनी ती गणपती मंदिरापर्यंत पोहोचली. पाच वाजून

पत्तीस मिनिटांनी पिसळी उंबरठा, त्यानंतर पाच वाजून पंचवाळीस मिनिटांनी मंगळवारी पावरीपर्यंत आली. त्यानंतर एक मिनिटांनी म्हणजेच पाच वाजून ४६ मिनिटांनी घरणरुपां जेजून ती पुढे मूर्तीच्या कंबरपर्यंत पोहोचली आणि डावीकडे लुप्त झाली.

किरणेची सोनला चांगली असून पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव होईल, असे किरणोत्सव अध्यापक समितीचे प्रा. डॉ. मिलिंद कारंभकर यांनी सांगितले. यावेळी विवेकानंद कालिदासांच्या श्रीकृष्णसर्व विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी सिध्दी माने, नेहा शिंदे, अक्षता मोरे, आर्वेन पाटील आदी उपस्थित होते.

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरात मंगळवारपासून किरणोत्सवाला प्रारंभ झाला. पहिल्या दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे मूर्तीच्या कंबरपर्यंत पोहोचली. (बो.डी.वेचर : सकाळ छायाचित्रसेवा)

Daily Sakal dated 10/11/2021

लोकमत

बुधवार १०.११.२०२१

पहिल्या दिवशी किरणे देवीच्या कमरेपर्यंत पोहोचली

अंबाबाई मंदिर किरणोत्सव सुरू : पाच दिवसांचा सोहळा

लोकमत न्यूज नेटवर्क
कोल्हापूर : करवीरनिवासिनी श्री
अंबाबाई देवीच्या दक्षिणायन
किरणोत्सवास मंगळवारपासून
सुरुवात झाली. पहिल्या दिवशी
मावळतीच्या सूर्याची किरणे देवीच्या
मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोहोचून डावीकडे
लुप्त झाली. किरणोत्सव सोहळा
शनिवार (दि. १३) पर्यंत चालणार आहे.
मावळतीची सूर्यकिरणे महाद्वार
प्रवेशद्वारात सायंकाळी ४ वाजून ४७
मिनिटांनी आली. त्यानंतर गणपती
मंदिर, पितळी उंबरा, संगमरवरी
पायरीवर आली. पाच वाजून ४६
मिनिटांनी देवीच्या मूर्तीचे चरणस्पर्श
करणे ती पुढे मूर्तीच्या कमरेपर्यंत
पोहोचली आणि डावीकडे लुप्त झाली.
आकाशात वातावरण स्वच्छ होते.
आर्द्रता अपेक्षित प्रमाणात होती.
हवेमध्ये धुळीचे प्रमाण कमी होते.
किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी
अपेक्षेप्रमाणे सूर्यकिरणांचा प्रवास
विनाअडथळा झाल्याचे किरणोत्सवाचे
अभ्यासक प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर
यांनी सांगितले.

आजपासून
आणखी दोन
ठिकाणी स्क्रीन

भायिकांच्या सोयीसाठी
मंदिराच्या दक्षिण दरवाजा
येथे एलईडी स्क्रीन
लावला आहे. छत्रपती
शिवाजी चौक, मिरजकर
तिकटी परिसरात आज,
बुधवारपासून स्क्रीन
लावण्यात येणार आहेत.
किरणोत्सव मार्गात
ताराबाई रोड येथे आणखी
एक अडथळा दिसून
आला असून तोदेखील दूर
केला जाणार असल्याचे
परिचय महाद्वार देवस्थान
समितीचे सचिव शिवराज
नाईकवाडे यांनी
सांगितले.

कोल्हापुरात मंगळवारी करवीरनिवासिनी श्री अंबाबाईदेवीचा किरणोत्सव सोहळा
सुरू झाला. पहिल्या दिवशी सूर्याची किरणे देवीच्या मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोहोचून
डावीकडे लुप्त झाली. (छाया : आदित्य वेरहाळ)

कोल्हापूर, गुरुवार, ११ नोव्हेंबर २०२१

शहर-जिल्हा पुढारी

दुसऱ्या दिवशीही किरणे देवीच्या कमरेपर्यंत

करवीर निवासिनी अंबाबाई किरणोत्सव

कोल्हापूर : पुढारी वृत्तसेवा

करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई देवी मंदिरातील
किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी (बुधवार)
सायंकाळी सूर्यकिरणे पहिल्या दिवसाप्रमाणेच देवीच्या
कमरेपर्यंत पोहोचली. सूर्यमावळतीला जात असताना
हंगामुळे अडथळा निर्माण झाल्याने किरणांची तीव्रता
कमी झाली.

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन
समितीच्यावतीने भायिकांसाठी मंदिराच्या दक्षिण
दरवाजाखरोबरच छत्रपती शिवाजी चौक व मिरजकर
तिकटी येथे एलईडी स्क्रीन ठपारण्यात आले असून,
बाबलून किरणोत्सवाचा लाभ लोकांनी आंबळून
घेतला. सायंकाळी ४ वाजून ४७ मिनिटांनी सूर्यकिरणे
महाद्वारात आली. सायंकाळी ५ वाजल्यापासून पुढची
१५ मिनिटे किरणे गरूड मंडपात राहिली. ५ वाजून
३४ मिनिटांनी पितळी उंबरा, संगमरवरी पायरी असा
प्रवास करून ५ वाजून ४६ मिनिटांनी किरणे देवीच्या

देवस्थान व्यवस्थापन समितीच्या वतीने काढण्यात आले असून, आजच्या किरणोत्सवावेळी आणखी एक अडथळा लक्षात आला असून, बोरी बुधवारी काढण्यात येणार आहे. यंदा किरणांची तीव्रता चांगली असून, किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने होईल, अशी माहिती खगोल अभ्यासक प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितली.

वर्षाच्या दक्षिणायनाच्या कालखंडातील किरणोत्सवास मंगळवारी प्रारंभ झाला. सायंकाळी ५ वाजून ५ मिनिटांनी सूर्यकिरणे पश्चिमेकडील महाद्वारातून मंदिराच्या दिशेने आली. ५ वाजून २५ मिनिटांनी ती गरूड

कोल्हापूर : दीपोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी (मंगळवार) सूर्यकिरणे कर्वीर निवासिनी अंबाबाई मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोहोचली. (छाया : पप्पू अन्तार)

किरणोत्सव पाहण्यासाठी स्क्रीनची व्यवस्था...

पाच दिवसांचा किरणोत्सव भाविकांना व्यवस्थित पाहता यावा यासाठी देवस्थान समितीच्या वतीने मंदिर परिसरात टिकटिकाणी एलईडी स्क्रीनची व्यवस्था करण्यात येणार आहे. दक्षिण दरवाजाजवळ स्क्रीन लावला आहे. बुधवारपासून छत्रपती शिवाजी चौक व मिरजकर विक्री येथेही स्क्रीन लावण्यात येणार असून गर्दी टाळून भाविकांनी वाचा लाभ घेण्याचे आवाहन सचिव शिबिरान नाईकबाहे यांनी केले आहे.

मंडपातून गणपती मंदिरापर्यंत पोहोचली. ५ वाजून ३५ मिनिटांनी सूर्यकिरणानी पितळी उंबरा पार केला. यानंतर ५ वाजून ४५ मिनिटांनी संगमरवरी पायरीपर्यंत किरणे पोहोचली. ५ वाजून ४६ मिनिटांनी सूर्यकिरणानी देवीच्या मूर्तीचा चरणस्पर्श केला. यानंतर किरणे मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोहोचली व डावीकडे लुप्त झाली.

ढगाळ वातावरणातही सूर्यग्रहणाची पर्वणी

कोल्हापूर टाइम्स टीम

खगोलप्रेमींनी विद्यापीठात अनुभवला सोहळा

खडग्रहस सूर्यग्रहणाच्या निमित्ताने निसर्गाने रचलेल्या अदभूत सावल्यांचा दुर्मिळ खेळ शहरातील हजारो खगोलप्रेमींनी गुरुवारी सकाळी अनुभवला. खगोलीय सोहळा पाहण्यासाठी विवेकानंद कॉलेज व शिवाजी विद्यापीठ परिसरात विद्यार्थ्यांनी मोठ्या संख्येने गर्दी केली होती. ढगाळ वातावरणाची छाया सूर्यग्रहणावर पडली होती, मात्र काहीकाळ सूर्यग्रहण झाल्याने उपस्थितांना हे ग्रहण पाहता आले.

शहरात सकाळी वाट धुव्याचा अनुभव कोल्हापूरकरांनी घेतला. वातावरण काही अंशी ढगाळ नोंदविण्यात येईल, असा अंदाज हवामान खात्याने वर्तवला होता. वाट ढगाळ हवामानामुळे आकाश प्रेमींचा हिरमोड होण्याची शक्यता होती. मात्र पावणेनऊ वाजता काहीकाळ दग बाजूला गेल्याने सूर्याचे दर्शन घडले. दरम्यान सुरुवातीला ६० टक्के सूर्य व्यापलेला दिसला. यानंतर काहीकाळ पुन्हा ढगांनी आकाश झाकलेले गेले. नऊ वाजता पुन्हा ढगांचा अडसर दूर झाल्यानंतर ७० टक्क्यांपर्यंत सूर्य व्यापल्याचे दिसले. ९ वाजून २३ मिनिटांपर्यंत पुन्हा दग आढळले. एकूण ८४ टक्क्यांपर्यंत सूर्यग्रहण झाले. साडेनऊनंतर ग्रहणाचा परतीचा प्रवास सुरू झाला. १० वाजून ५९ मिनिटांनी सूर्यग्रहण संपले. यानंतरचे सूर्यग्रहण पुढील वर्षी २१ जूनला पाहावयास मिळणार आहे. ते ग्रहण सकाळी १० वाजून तीन मिनिटांपासून सुरू होऊन १ वाजून २८ मिनिटांपर्यंत चालणार आहे. त्याचा कालावधी ३ तास ३५ मिनिटांचा असेल. दरम्यान सूर्यग्रहणाचा आनंद घेताना डोळ्यांना इजा होऊ नये यासाठी विवेकानंद कॉलेजमध्ये न्युटनियन टेलिस्कोपच्या माध्यमातून विविध सोलर फिल्टर लावून विद्यार्थ्यांना सूर्यग्रहण दाखवण्यात आले. कॉलेजच्या मुख्य ऑफिसजवळ सॉफ्टवेअरच्या माध्यमातून

यंदाच्या दशकातील शेवटचे दरणारे सूर्यग्रहण खगोलप्रेमींना अनुभवता आले. हा अत्यंत दुर्मिळ होता. सकाळी धुकेंही सूर्यग्रहण पाहण्यातील अडथळ्यांपैकी आणखी एक अडथळा ठरले. सूर्यग्रहणाचा अंधश्रद्धेशी काहीही संबंध नसून हा सावल्यांचा खेळ आहे. सूर्यग्रहण पाहताना डोळ्यांवर दुधरिणाम होऊ नयेत यासाठी काळजी घेतली. खगोलशास्त्र विषयात अभ्यास करणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी ही घटना महत्त्वपूर्ण ठरली.

- प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर, खगोलशास्त्र विभागप्रमुख, विवेकानंद महाविद्यालय

पहिल्यांदाच सूर्यग्रहण पाहण्याचा आनंद घेतला. कॉलेजमध्ये सोलर फिल्टरच्या माध्यमातून डोळ्यांना कोणातीही इजा न होता सूर्यग्रहण अनुभवता आले. या अनुभवामुळे मनातील सूर्यग्रहणाविषयीचे गैरसमज दूर झाले. अनेक वैज्ञानिक संकल्पना स्पष्ट झाल्या.

- सोरभ भोंडेट, विद्यार्थी

सूर्याची स्थिती रेकॉर्ड करण्यात आली. तसेच मोठ्या स्क्रीनवर लाईव्ह सूर्यग्रहण दाखवण्यात आले.

One Page Report

"Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture"
- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Department of Physics

One Page Report

Name of the Department	Department of Physics																
Name of the Activity	"A scientific Study of Kirnotsav in Mahalaxmi (Ambabai) Temple, Kolhapur during 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' of Sun" (2021 – 22).																
Date / Duration	10 – 13 November 2021																
Aims and Objectives	Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirnotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries.																
No. of Beneficiaries	<table border="1"><tr><td rowspan="2">Teachers</td><td>Male</td><td>01</td><td rowspan="2">01</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td></tr><tr><td rowspan="2">Students</td><td>Male</td><td>-</td><td rowspan="2">-</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td></tr><tr><td colspan="3" style="text-align: right;">Total</td><td>01</td></tr></table>	Teachers	Male	01	01	Female	-	Students	Male	-	-	Female	-	Total			01
Teachers	Male		01	01													
	Female	-															
Students	Male	-	-														
	Female	-															
Total			01														
Expenditure and Fundings	College Funds																
Brief Discussion	During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 10 to 13) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum.																
Outcomes	In the current situation study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of people (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav, the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.																

HoD
HEAD
DEPARTMENT OF PHYSICS
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR
(AUTONOMOUS)

“Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture”

- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur

(Autonomous)

Best Practice

**“A scientific Study of Kirnotsav in Mahalaxmi
(Ambabai) Temple, Kolhapur during ‘Dakshinayan’ and
‘Uttarayan’ of Sun”**

by

Department of Physics and IQAC

in

2022 – 23

Submitted by

Head of the Department,

Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Submitted to

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

(2022 – 23)

Introduction

Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirnotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries. During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9,10 and11) and Uttarayan of Sun (January 31 and February 1 and 2) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum (650-700 nm). The typical path following by sun rays during 'Dakshinayan' is: Mahadwar road arch (5.00pm), Garud mandup back side (5.17pm), Garud mandup (5.21 pm), Ganapati mandir back side (5.26 pm), Kasav chowk (5.32pm), Pitali Umbhartha (5.37 pm), Khajina chowk (5.39 pm), Garbhgruha first step (5.41 pm), Garbhgruha second step (5.42 pm), Garbhgruha third step (5.43 pm), Garbhkuti (5.43 to 5.44 pm), Katanjan (5.44 pm), idol (5.45 to 5.49 pm). In Uttarayan of sun the typical path following by sun rays is Mahadwar road arch (5.18 pm), Garud mandup back side (5.36pm), Garud mandup (5.41 pm), Ganapati mandir back side (5.44 pm), Kasav chowk (6.00pm), Pitali Umbhartha (6.05 pm), Khajina chowk (6.07 to 6.08 pm), Garbhgruha first step (6.10 pm), Garbhgruha second step (6.11 pm), Garbhgruha third step (6.12 pm), Garbhkuti first step(6.12 to 6.13pm), Katanjan (6.14 pm), idol (6.15 to 6.19 pm). The entire event of 3 days is supposed to be highly sacred and religious. Thus, attracts about 30 thousand people every day. It is supposed to be very fortune and life fulfilling event for all those who attended it personally.

Kirnotsav has been always the topic of great enthusiasm and full of complexities. Hence previously some people tried to undertake its scientific study. However due to many reasons, for several years the festival did not take place full-fledged i.e. sun rays did not reached up to the face of the idol or covers entire idol, and the overall light intensity as the path was reduced.

Contribution by Faculty of Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur

Prof. (Dr) Milind Manohar Karanjkar, Head, Department of Physics and Astrophysics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous) and his team of students decided to work on these problems scientifically to overcome the problem and get remedy on it, few years back.

The team of researchers have observed following problems:

- 1) The heavy traffic at nearby places of temple and human interference created enormous amount of dust particles that scatter sun light and deviate their path. This lessens the intensity of sun rays and their amount which are not enough to illuminate full idol, with desired intensity.
- 2) A crowd of about 2000 people, gathered inside the temple, caused dramatic increase in abnormal humidity. This refracts the sun rays to a great extent.
- 3) In addition, direct human interference in the pathway obstructs sun rays.
- 4) The nearby shopkeepers used to lighten their shops, which increased stray light.
- 5) Further obstructions occurred due to building, water tanks, trees, hoardings and electric cables.
- 6) Furthermore fog, smog, smokes, clouds, rain storm, winds, cared natural obstructions.

The humidity, intensity of light, wind speed and temperature were continuously monitored and studied accurately with the help of Data logger, Lux meter, Anemometer and Thermal gun. The

systematic record of all these physical parameters at various locations within the temple. The final plan was worked out accordingly, to observe full-fledged Kirnotsav.

Printed from

THE TIMES OF INDIA

Kirnostav festival: Sun rays reach till waist of the deity at Mahalaxmi

TNN | Feb 1, 2017, 06.02 AM IST

KOLHAPUR: The first day of second Kiranotsav festival on Tuesday saw rays of the sun reaching till the waist of the deity at Mahalaxmi temple.

In another development, the Mahalaxmi Kiranotsav Marg Nischitikaran Samiti came up with a fixed map of the sun's movement and will soon submit it to the town planning department of the Kolhapur Municipal Corporation (KMC).

The Mahalaxmi temple is built in such a manner that sun rays reaches in sanctum sanctorum twice a year— Uttarayan (sun moving towards North) and Dakshinayan (sun moving towards South). The ongoing festival will culminate on February 2.

On Day 1 of the festival, more than 10,000 devotees attended the festival. However, for the past few years the sun rays have not been covering entire deity due to various reasons, including air pollution.

Member of the Mahalaxmi Kirnostav Marg Nischitikaran Samiti and environmental activist Uday Gaikwad said, "The town planning department of KMC had formed a committee to study the path of sun's movement and asked to finalise a path. We are in the last leg of fixing the path. We will soon submit the maps to the town planning department."

Milind Karanjkar, a researcher at Vivekanand College, said, "We have been mapping and testing intensity of sun rays since the last two days. We registered that high intensity of sun rays is reaching the temple. We would sit together with temple management and suggest measures to prevent deviations in its path."

Following tasks are undertaken to solve the above problems/difficulties.

1) Considering the human interference, the major obstacle; the initial steps are taken to convince people to observe and see the phenomenon live on screen, placed in the temple premises. This was only possible with the cooperation and arrangement made by Shri. Mahesh Jadhav, Chiarman, Paschim Maharashtra Devasthan Samiiti, Kolhapur and his official team. Further he made the live streaming of the event through website of devasthan samiiti, local TV channels and other electronic medias to avoid crowd inside the temple. Subsequently, this help reducing the amount of dust particles, humidity, temperature, physical obstruction by the people. The illumination intensity is dramatically improved.

2) Only optimal no. of people (20) allowed including print and electronic media persons, office staff of the devasthan samiiti and priests inside the temple during the kirnotsav time. Paschim Maharashtra Devasthan samitii request to stake holders to remove the water tanks on the buildings and apartments, temporarily extension shades advertising boards on the shop, some electricity cables on the way, trees on the path are trimmed. It is seen that the sun rays travel in proper way and reaches to deity at the proper place and the kirnotsav is successfully complete both in the 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' properly and required lux level is obtained.

3) All the incandescent lamps high mask lamos are replaced by LED to reduce power consumption and ambient temperature.

4) The subsequent reflection came due to vitrified tiles, fitted in the temple, obstruct resultant intensity. The path of the sun rays is covered by cloth mats to reduce reflection of light to avoid light interference. This minimizes the loss of sunrays during their journey. The intensity, temperature, humidity, wind speed and direction of sunrays are monitored during kirnotsav.

Conclusion: (Kirnotsav, during the ‘Dakshinayan’ of Sun)

In the current situation study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of people (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.00 pm to 5.55 pm (‘Dakshinayan’ of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the ‘Dakshinayan’ of the sun, we noticed /found that festival occurs during November 9, 10, 11, 12 and ends on November 13. i.e after two days of previous dates announced (09 November to 11 November).

Further as per our observations the study shall be extended up to 14, and 15 Nov. to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of ‘Dakshinayan’ Kirnotsav may be ends/last on 15 Nov. 2020. (up to seven days)

Conclusion: (Kirnotsav, during the ‘Uttarayanyan’ of Sun)

In the current situation the study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of peoples (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.15 pm to 6.20 pm (“Uttarayanyan” of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the “Uttarayanyan’ of the sun, we noticed /found that, festival occurs during January 29, 30, 31, February 01 and ends on February 02. i.e two days early of previous dates announced (31 January to February 1, 2). Further as per our observations the study shall be started from 27 and 28 January to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of “Uttarayanyan’ Kirnotsav may be up to seven days.

Letter by Shree Mahalaxmi Karveer Nivasini Temple Office

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती

श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE

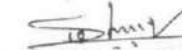
कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

जावक क्र. :

दिनांक :

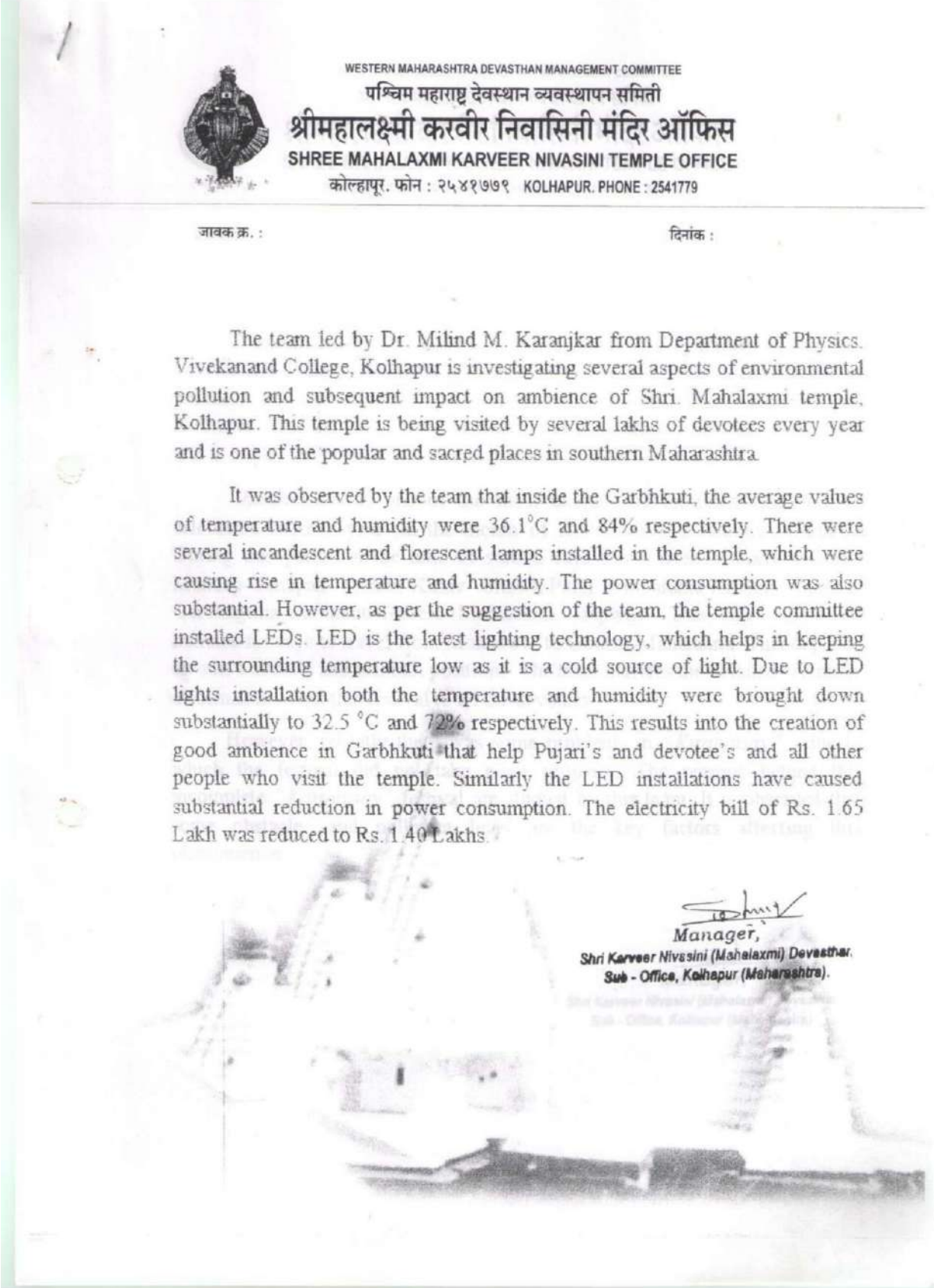
The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

It was observed by the team that inside the Garbhkuti, the average values of temperature and humidity were 36.1°C and 84% respectively. There were several incandescent and florescent lamps installed in the temple, which were causing rise in temperature and humidity. The power consumption was also substantial. However, as per the suggestion of the team, the temple committee installed LEDs. LED is the latest lighting technology, which helps in keeping the surrounding temperature low as it is a cold source of light. Due to LED lights installation both the temperature and humidity were brought down substantially to 32.5 °C and 72% respectively. This results into the creation of good ambience in Garbhkuti that help Pujari's and devotee's and all other people who visit the temple. Similarly the LED installations have caused substantial reduction in power consumption. The electricity bill of Rs. 1.65 Lakh was reduced to Rs. 1.40 Lakhs.

Manager,

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती
श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE
कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

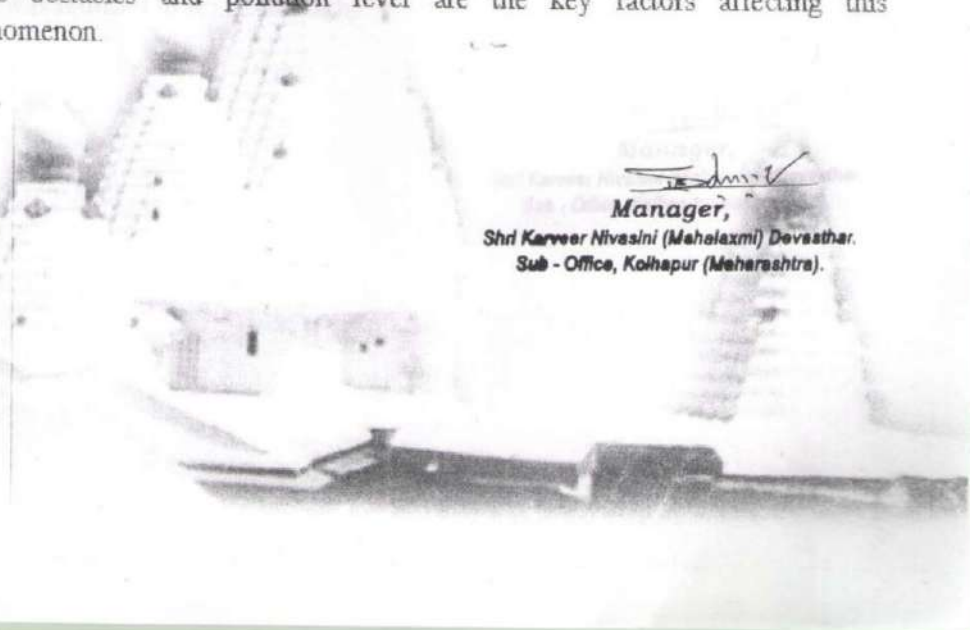
जावक क्र. :

दिनांक :

The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

"Kiranotsav" is one of the most unique and an interesting festival celebrated twice a year (in the month of November and January-February). During this period at the time of sunset, rays travel from Mahadwar-Garud Mandap-Ganapati Mandir-Kasav Chowk-Pitali Umbaratha-Khajina Chowk-Garbhagriha-Garbhkuti-Godess Mahalaxmi, stepwise. This takes about 20 minutes for rays to travel from Mahadwar to Godess Mahalaxmi. This depends on sun's altitude and azimuth positions. The team narrates the detailed scientific information about this festival to all the devotees.

However, recently there was some problems in "Kiranotsav", due to which the festival did not take place properly. The reasons behind this incomplete "Kiranotsav" festival are studied by this team. It is observed that some obstacles and pollution level are the key factors affecting this phenomenon.

Manager,
Shri Karveer Nivasini (Mahalaxmi) Devasthan.
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Photographs of Kirnotsav (2022 – 23)

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (09/11/2022)

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (09/11/2022)

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Head, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (28/01/2023)

मावळत्या सूर्यकिरणांचा अंबाबाई मूर्तीस चरणस्पर्श किरणोत्सव : अडथळ्यांची केली पाहणी

लोकमत न्यूज नेटवर्क
कोल्हापूर : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवात पहिल्या दिवशी बुधवारी मावळत्या सूर्यकिरणांनी अंबाबाई मूर्तीचा चरणस्पर्श केला. यापुढे आणखी चार दिवस हा सोहळा होणार आहे. सूर्यकिरणांच्या प्रवासात अजूनही ताराबाई रोडवरील पाच इमारतींचा अडथळा असून, बुधवारी महापालिकेचे अधिकारी किरणोत्सवाला उपस्थित राहून त्यांनी अडथळ्यांची पाहणी केली.

श्री अंबाबाईचा वर्षातून दोनदा किरणोत्सव होतो. पाच दिवसांच्या या सोहळ्यात मावळतीची सूर्यकिरणे महाद्वारातून अंबाबाई मंदिरात प्रवेश करतात. प्रवासाचा एक-एक टप्पा पार करत पहिल्या दिवशी किरणे अंबाबाईच्या मूर्तीचा चरणस्पर्श करतात, दुसऱ्या दिवशी कमरेपर्यंत व तिसऱ्या दिवशी किरणे चेहऱ्यावर येऊन किरणोत्सव पूर्ण होतो. पुढील दोन दिवसात किरणांचा परतीचा प्रवास होतो. दिवाळीनंतर सध्या थंडीचे दिवस सुरू असल्याने सूर्यास्तदेखील लवकर होतो व वातावरणात धुके-धूलिकणांचा प्रभाव जास्त असतो. अशा वातावरणातही बुधवारी किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी किरणांची तीव्रता चांगली होती.

सायंकाळी ५ वाजता सूर्यकिरणे महाद्वारामधून मंदिरात आली आणि ५ वाजून ४६ मिनिटांनी किरणांनी अंबाबाई मूर्तीचा चरणस्पर्श करून डावीकडे लुप्त झाली. आज गुरुवारी किरणोत्सवाचा दुसरा दिवस असून, किरणांची तीव्रता चांगली राहिली तर किरणे मूर्तीच्या कमरेच्यावर येण्याची शक्यता आहे. दरम्यान किरणोत्सवातील अडथळ्यांची पाहणी

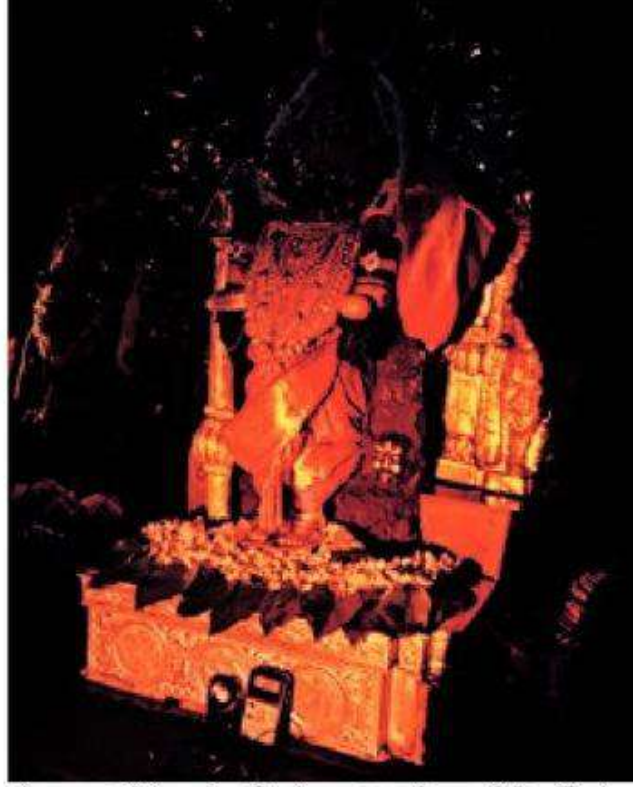
किरणांचा प्रवास

- सायंकाळी ४ वाजून ४९ मिनिटे : महाद्वार
- ५ वाजून १८ मिनिटे : गरुड मंडप
- ५ वाजून ३० मिनिटे : गणपती चौक
- ५ ३२ मिनिटे : शंखतीर्थ चौक
- ५ वाजून ३६ मिनिटे : पितळी उंबरा
- ५ वाजून ३९ मिनिटे : चांदीचा उंबरा
- ५ वाजून ४२ मिनिटे : संगमरवरी पायरी
- ५ वाजून ४६ मिनिटे : अंबाबाई मूर्तीचा चरणस्पर्श

पाच अडथळे कधी काढणार ?

- अंबाबाईच्या किरणोत्सवात ताराबाई रोडवरील पाच इमारतींचा अडथळा आहे. त्या अडथळ्यांचे मार्किंग करण्यात आले असून, ते काढले तर किरणोत्सव सात दिवस पूर्ण क्षमतेने होणार आहे. मात्र, वर्षानुवर्षे हा विषय महापालिकेने रेंगाळत ठेवला आहे.
- किरणोत्सव आला की तेवढ्यापुरती चर्चा होऊन विषय थांबतो तो पुढच्या किरणोत्सवापर्यंत. कोल्हापूरचे पर्यटन वाढवण्यासाठीच्या उपक्रमात हा सोहळा महत्त्वाचा आहे. त्यामुळे आता महापालिका आणि देवस्थान समितीने मिळून यावर कायमस्वरूपी तोडगा काढला पाहिजे.

करण्यासाठी नगररचना विभागाचे रामचंद्र महाजन मंदिरात आले होते. यावेळी देवस्थान समितीचे सचिव शिवराज नाईकवाडे, प्रा. मिलिंद कारंजकर, मंदिर अभ्यासक गणेश नेर्लीकर उपस्थित होते.

कोल्हापूरच्या श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवात गुरुवारी मावळतीची सूर्यकिरणे अंबाबाई मूर्तीच्या गळ्यापर्यंत आली. (छाया : नसीर अत्तार)

मावळतीची सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या गळ्यापर्यंत

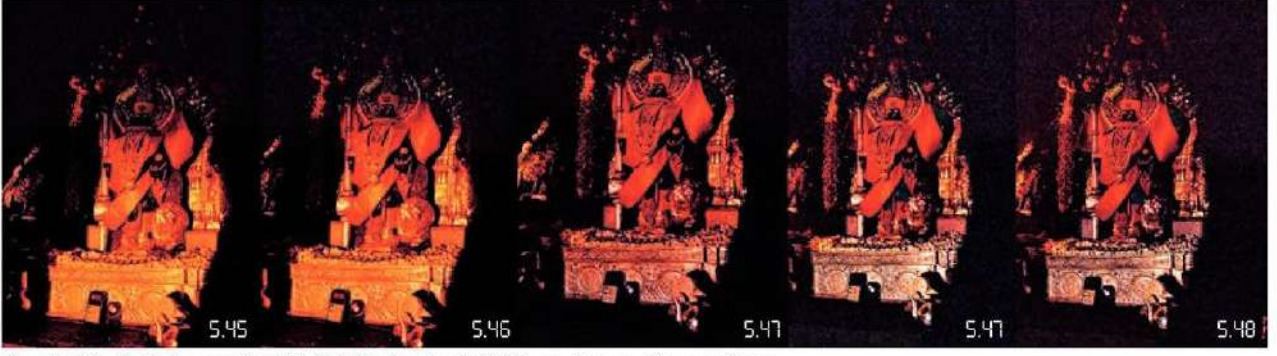
लोकमत न्यूज नेटवर्क
कोल्हापूर : श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवात गुरुवारी मावळतीची सूर्यकिरणे मूर्तीच्या गळ्यापर्यंत आली. आज शुक्रवारी तिसरा दिवस असून, आज किरणे चेहऱ्यावर येऊन पूर्ण सोहळा होण्याची शक्यता आहे.

गुरुवारी दुसरा दिवस होता. थंडी व धुके असले तरी किरणांची तीव्रता चांगली होती. सायंकाळी ५ वाजून ४८ मिनिटांनी गळ्यापर्यंत येऊन डावीकडे लुप्त झाली. या वेळी देवस्थान समितीचे सचिव शिवराज नाईकवाडे, मंदिर व्यवस्थापक महादेव दिंडे, मंदिर अभ्यासक गणेश नेलीकर, प्रा. मिलिंद कारंजकर उपस्थित होते.

सूर्यकिरणांचा प्रवास असा

वेळ	: प्रवास
५ वाजून १ मिनिटे	: महाद्वार
५ वाजून ९ मिनिटे	: गरुड मंडप
५ वाजून २७ मिनिटे	: गणपती चौक
५ वाजून ३१ मिनिटे	: शंखतीर्थ चौक
५ वाजून ३४ मिनिटे	: पितळी उंबरा
५ वाजून ३६ मिनिटे	: खजिना चौक
५ वाजून ३८ मिनिटे	: चांदीचा उंबरा
५ वाजून ४४ मिनिटे	: चरणस्पर्श
५ वाजून ४५ मिनिटे	: गुडघ्यापर्यंत
५ वाजून ४६ मिनिटे	: कमरेपर्यंत
५ वाजून ४७ मिनिटे	: खांद्यापर्यंत
५ वाजून ४८ मिनिटे	: गळ्यापर्यंत

कोल्हापुरातील श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवात सुध्वारी मावळतीची सूर्यकिरणे देवीच्या चेहऱ्यापर्यंत आली. रत्निवारी किरणाचा प्रवास सुरु होईल. (छाया : नसीर अताफ)

किरणोत्सवाच्या तिसऱ्या दिवशी सोनसळी किरणे अंबाबाईच्या चेहऱ्यावर

कोल्हापुर : करवीरनिवासिनी श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवात तिसऱ्या दिवशी शुक्रवारी मावळतीची सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या चेहऱ्यापर्यंत आली. दोन दिवसांच्या त्रुलनेत किरणांची तीव्रता अतिशय कमी असल्याने चेहऱ्यापर्यंत येताच ती त्पून

झाली. आज, शनिवारी किरणांचा परतीचा प्रवास सुरु होईल. शुक्रवारी अंबाबाईच्या किरणोत्सवाचा मुख्य दिवस होता. शुक्रवारी थंडी वाढल्याने सायंकाळी पाच वाजल्यापासूनच ढगाळ वातावरण होते. धुळे आणि धूलिकणांचाही प्रभाव होता.

मावळतीची सूर्यकिरणे ५ वाजून १ मिनिटांनी महाद्वारात आली. त्यानंतर गरुड मंडप, गणपती चौक, शंखतीर्थ चौक, चांदीचा उंबरा असा प्रवास करीत किरणांनी ५ वाजून ४४ मिनिटांची चरणस्पर्श केला. ५ वाजून ४६ मिनिटांनी सूर्यीच्या कर्णोपर्यंत येईपर्यंत किरणांची तीव्रता चोमली

होती. त्यानंतर मात्र ती कमी होत गेली. सायंकाळी ५ वाजून ४८ व्या मिनिटाला अंधुक झालेली किरणे हळूहळूशी अंबाबाई सूर्यीच्या चेहऱ्यापर्यंत आली आणि सुरु झाली. यावेळी देवस्थान समितीचे सचिव शिवराज नाईकगोडे, नगेश नैसीकर, प्रा. निशिदि कारंजकर उपस्थित होते.

किरणांचा प्रवास असा

- ५ वाजून १ मिनिट : महाद्वार
- ५ वाजून १ मिनिट : गरुड मंडप
- ५ वाजून २७ मिनिट : गणपती चौक
- ५ वाजून ३६ मिनिट : शंखतीर्थ चौक
- ५ वाजून ३४ मिनिट : पितळी उंबरा
- ५ वाजून ३६ मिनिट : खजिना चौक
- ५ वाजून ४० मिनिट : कडांजन
- ५ वाजून ४४ मिनिट : चरणस्पर्श
- ५ वाजून ४६ मिनिट : कर्णोपर्यंत
- ५ वाजून ४८ मिनिट : वेदवास्था

Kolhapur Man
Page No. 2 Nov 12, 2022
Powered by: anealego.com

Daily Lokmat dated 12/11/2022

कोल्हापुर : श्री अंबाबाई मंदिरात किरणोत्सवाला प्रारंभ झाला आहे. बुधवारी मावळत्या सूर्यकिरणांनी देवीचा चरणस्पर्श केला आणि सूर्यकिरणे डाव्या वाजून लुप्त झाली. (मोहन मेळी : सकाळ छायाचित्रसेवा)

मावळतीच्या सूर्यकिरणांचा देवीच्या चरणांना स्पर्श

धूलिकणांचाही अभ्यास ; करवीर निवासिनी अंबाबाईचा किरणोत्सव

कोल्हापुर, सा. ९ : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाला प्रारंभ झाला असून, आज मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी देवीचा चरणस्पर्श केला. दुपारी चार वाजून ५९ मिनिटांनी मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी महाद्वार प्रवेशद्वाराजवळ प्रवेश केला. सायंकाळी पाच वाजून ४६ मिनिटांनी चरणस्पर्श करून ती मूर्तीच्या डावीकडे लुप्त झाली. दरम्यान, सलग पाच दिवस हा सोहळा होणार असून, भाविकांच्या सोयीसाठी मंदिर परिसरात तीन टिकाणी एलईडी स्क्रीन लावले आहेत. देवस्थान समितीच्या डिजिटल प्लॅटफॉर्मवरूनही सोहळ्याचे थेट प्रसारण केले जात आहे.

किरणांचा प्रवास असा :

- महाद्वार प्रवेशद्वार : दुपार चार वाजून ४६ मिनिटे.
- गरुड मंडप मार्गील बाजू : सायंकाळी पाच वाजून पाच मिनिटे,
- गणपती चौक : पाच वाजून ३० मिनिटे,
- पितळी उंबरा : पाच वाजून ३२ मिनिटे,
- चांदीचा उंबरा : पाच वाजून ३९ मिनिटे,
- संगमरवरी पायरी : पाच वाजून ४२ मिनिटे,
- चरणस्पर्श : पाच वाजून ४६ मिनिटे

वर्षातून दोनदा ३१ जानेवारी, १ व २ फेब्रुवारी आणि १ ते ११ नोव्हेंबर या काळात किरणोत्सवाचा सोहळा होतो. पण, खगोलीय घडामोडीमुळे या तारखामध्ये बदल झाला आहे का,

याचा अभ्यास सुरु आहे. त्यासाठी तीन वर्षांपासून पाच दिवसांचा हा सोहळा देवस्थान समितीने जाहीर केला असून, प्रत्येक किरणोत्सवाच्या रोजच्या नोंदी ठेवल्या जात आहेत.

किरणोत्सव मार्गात धूलिकणांचा अडथळा येतो का, हे तपासण्यासाठी या किरणोत्सवात ऑनिमोमीटरचा वापर केला आहे. या मीटरच्या सहाय्याने वाऱ्याचा वेग मोजता येतो. वाऱ्याचा वेग अधिक असेल तर धूलिकण मोजक्या संख्येने आढेने येतात आणि त्याचा किरणोत्सवात मोठा अडथळा निर्माण होऊ शकतो. पण, वाऱ्याचा वेग योग्य असून, तीन वर्षांच्या तुलनेत किरणांची तीव्रता क्विग्यायन काळात तिपटीने वाढली असल्याचे विवेकानंद महाविद्यालयाच्या खगोलशास्त्र व पदार्थविज्ञान विभागाचे प्रमुख प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर याने सांगितले.

Daily Sakal dated 10/11/2022

दुसऱ्या दिवशी सूर्यकिरणे मूर्तीच्या गळ्यापर्यंत...

अंबाबाई मंदिर
किरणोत्सव, आज
किरणे मुखापर्यंत
पोहोचण्याची शक्यता

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. १० : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी आज मावळतीची सूर्यकिरणे देवोच्या मूर्तीच्या गळ्यापर्यंत पोहोचली. दरम्यान, मंदिरावरीलच डिजिटल फ्लॅशिंगवस्तु भाविकांच्या किरणोत्सव सोहळ्याला मोठा प्रतिसार मिळत आहे.

पाच वाजून एक मिनिटांनी सूर्यकिरणांनी महाद्वार गेटवळ प्रवेश केला. त्यानंतर वीस मिनिटांनी पाच वाजून २४ मिनिटांनी गणपती मंदिर पाठीमागील बाजूस, कासव चौकात पाच वाजून एकदास मिनिटांनी तर कटांजनापर्यंत पाच वाजून ६२

श्री अंबाबाई चरणी भाविकांचे कोट्यवधींचे दान

लोकबाजानंतर करवीर निवासिनी श्री अंबाबाईला दर्शनसाठी देशभरातून भाविक येत आहेत. दिवाळीच्या सुटीत तर अक्षरशः मंदिर परिसराला जत्रेचे स्वरूप आले होते. साहजिकच त्यानंतर आता भाविकांनी दान केलेल्या रकमेची मोजदाद सुरू झाली असून, दोन दिवसांत एक कोटीहून अधिक रक्कम भाविकांनी दान केल्याचे स्पष्ट झाले आहे. बुधवारापासून देणगी पेट्या मोजवदीसाठी उमडल्या असून, पहिल्या दिवशी ४९ लाख, १६ हजार ६५३ रुपयांची मोजदाद पूर्ण झाली तर गुरुवारी ६२ लाख ८९ हजार ४२० इतकी रक्कम मोजून पूर्ण झाली. आणखीन वहाही पेट्यांतील रकमेची मोजदाद उद्या (शुक्रवारी) होणार आहे.

मिनिटांनी सूर्यकिरणे पोहोचली. पाच वाजून ४४ मिनिटांनी चरणस्पर्श करून पुढे दोन मिनिटांनी मूर्तीच्या कमरेपर्यंत तर पाच वाजून ४८ मिनिटांनी किरणे गळ्यापर्यंत पोहोचले आणि डावीकडे

लुप्त झाली. किरणोत्सव गागातील धुलोकणांचा अडथळा कमी असून, किरणांची तीव्रता अधिक आहे. त्याशिवाय आकाराही निरूप आहे. उद्या (शुक्रवारी) मूर्तीच्या चेहऱ्यावर

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी अंबाबाई किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे देवोच्या गळ्यापर्यंत पोहोचली.

सोनसळी अधिपेक होण्याची शक्यता असून, भाविकांतून समाधान व्यक्त होत असल्याचे विवेकानंद करिंज

खगोलशास्त्र, पदार्थविज्ञान विभागाचे प्रमुख डॉ. मिलिंद कारंजकर यानी सांगितले. यावेळी देवस्थान समितीचे

सचिव शिवराज नाईकवाडे, मंदिर व्यवस्थापक महारत दिंडे आदी उपस्थित होते.

Daily Sakal dated 11/11/2022

सूर्यकिरणांनी अंबाबाईचे मुखकमल उजळले

तिसऱ्या दिवशी दक्षिणायन किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने

कोल्हापूर, ता. ११ : करवीरनिवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरात किरणोत्सवाच्या तिसऱ्या दिवशी मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी अंबाबाईचे मुखकमल उजळले आणि दक्षिणायन किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने झाला. दरम्यान, किरणोत्सवाचा अंतिम टप्पा सुरू असतानाच एक ऱ्हा आडवा आला. त्यामुळे किरणोत्सव होईल की नाही, याबाबत भाविकांमध्ये संभ्रमावस्था निर्माण झाली. मात्र, अक्वचा काही मिनिटांतच आडवे आलेले ऱ्हा बाजूला गेले आणि पूर्ण क्षमतेच्या किरणांनी अंबाबाईच्या मुखकमलावर सोनसळी अधिपेक केली. पाच वाजून एक

मिनिटांनी सूर्यकिरणांनी महाद्वारगळ्यात मंदिरात प्रवेश केला. त्यानंतर २० मिनिटांनी म्हणजेच पाच वाजून २५ मिनिटांनी गणपती मंदिर पागील बाजूस, कासव चौकात पाच वाजून ३२ मिनिटांनी, तर कटांजनापर्यंत पाच वाजून ४२ मिनिटांनी सूर्यकिरणे पोहोचली. पाच वाजून ४४ मिनिटांनी चरणस्पर्श करून पुढे दोन मिनिटांनी मूर्तीच्या कटोपर्यंत, तर पाच वाजून ४७ मिनिटांनी किरणे कटांपर्यंत पोहोचली. त्यानंतर लगेचच एका मिनिटात म्हणजेच पाच वाजून ४८ मिनिटांनी मूर्तीच्या मुखकमलावर सोनसळी अधिपेक करीत सूर्यकिरणे डावीकडे लुप्त झाली.

अंबाबाईच्या दानपेटीत तिसऱ्या दिवशी ३५ लाख

करवीर निवासिनी अंबाबाई मंदिरातील दानपेटीतील मोजदाद सुरू असून तिसऱ्या दिवशी सुमारे ३५ लाख रुपयांची मोजदाद पूर्ण झाली. पहिल्या दिवशी ५० लाख, तर काळ (गुरुवारी) ६२ लाख ८९ हजार, अशी एकूण तीन दिवसांत सुमारे दीड कोटी देणगी रकमेची मोजदाद झाली.

आजचा किरणोत्सव हा संपूर्ण क्षमतेच्या किरणांनी झाला. आज किरणांची दिशा पाहण्यासाठी सॅनोदोमीटर हे तंत्रज्ञान वापरले. किरणोत्सवात किरणांचा अचूक प्रवास नोंदविताना या तंत्राची मदत झाली.

प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर, पदार्थविज्ञान व खगोलशास्त्र विभागप्रमुख, विवेकानंद महाविद्यालय

कोल्हापूर : किरणोत्सवाच्या तिसऱ्या दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे श्री अंबाबाईच्या मुख-कमलापर्यंत पोहोचली (मोहन मेस्त्री : सकाळ छायाचित्रसेवा)

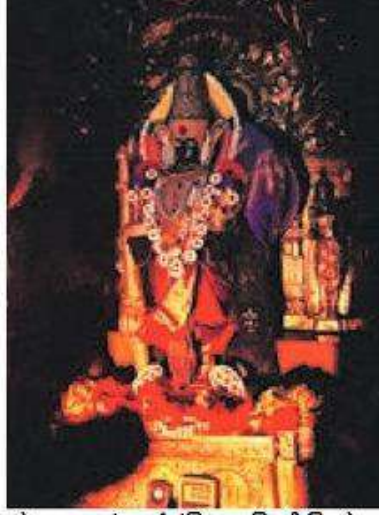
Daily Sakal dated 12/11/2022

अंबाबाईच्या कमरेपर्यंत पोहोचली किरणे

सात दिवसांच्या सिद्धांताला बळ : यंदा पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव, भाविकांत समाधान

लोकमत न्यूज नेटवर्क
कोल्हापूर : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरात शनिवारी सात दिवसांच्या किरणोत्सवाला प्रारंभ झाला. मावळतीच्या सूर्यकिरणे करवीर निवासिनी श्री अंबाबाईच्या कमरेपर्यंत पोहोचली, यामुळे सात दिवस किरणोत्सव होण्याच्या सिद्धांताला बळ मिळाले आहे. सायंकाळी ५ वाजून २५ मिनिटांनी सुरू झालेला हा प्रवास ६ वाजून १६ मिनिटांनी पूर्ण झाला.

शनिवारी दुसऱ्या दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे देवीच्या मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पूर्ण क्षमतेने पोहोचली. या सोहळ्याचे हजारो भाविकांसह पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान समितीचे सचिव शिवराज नाईकवडे, व्यवस्थापक दिंडे, धर्मनिरीक्षक गणेश नेर्लीकर देसाई, किरणोत्सव अभ्यासक प्रा. मिलिंद कारंजकर साक्षीदार होते.

कोल्हापुरात अंबाबाई मंदिरात शनिवारी किरणे सायंकाळी देवीच्या मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोहोचली. (छाया : आदित्य वेल्हाळ)

किरणोत्सवाचा प्रवास

सायंकाळी ५ वाजून २५ मिनिटांनी सूर्यकिरणे महाद्वार कमानीतून आत आली. त्यानंतर ५ वाजून ३८ मिनिटांनी गरुड मंडपातील चौथरा, ५ वाजून ४८ मिनिटांनी गणपती मंदिरातील जीना, ६ वाजून १ मिनिटांनी कासव चौक, ६ वाजून ४ मिनिटांनी पितळी उंबरठा, ६ वाजून ५ मिनिटांनी खजिना चौक असे टप्पे पूर्ण करीत ६ वाजून १२ मिनिटांनी किरणांनी गाभाऱ्यात प्रवेश करून चरणस्पर्श केला. तेथून पुढे ६ वाजून १५ मिनिटांपर्यंत किरणे कमरेपर्यंत पोहोचली.

किरणोत्सव सात दिवसांचा होणार

पूर्वी वर्षातील दोन्ही किरणोत्सव सोहळे तीन दिवसांचे होते, नंतर पाच दिवसांचे झाले. आता सलग सात दिवस पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव होऊ शकतो, या सिद्धांताला शनिवारच्या निरीक्षणामुळे बळ मिळाल्याचे सांगण्यात आले.

स्वच्छ वातावरण

स्वच्छ वातावरणामुळे शनिवारी किरणोत्सवाची तीव्रता चांगली होती. गाभाऱ्यातील आदता ३५ च्या आत होती. आता २९ रोजी देवीच्या खांद्यापर्यंत, ३० आणि ३१ रोजी चेहेऱ्यावर, १ तारखेला खांद्यावर आणि २ तारखेला चरणस्पर्श होईल, असे प्रा. कारंजकर यांनी सांगितले.

Hello Kolhapur
Page No. 1 Jan 29, 2023
Powered by: erelego.com

Daily Lokmat dated 29/01/2023

अडथळ्यांची शर्यत कायम; महापालिका प्रशासनाच्या भूमिकेकडे लक्ष किरणोत्सवाची आता सात दिवस पाहणी

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरात शुक्रवारी किरणोत्सवाच्या पार्श्वभूमीवर मावळतीच्या सूर्यकिरणांची पाहणी झाली. ही किरणे देवीच्या मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोचली.

कोल्हापूर, ता. २७ : तीन दिवसांचा किरणोत्सव पुढे पाच दिवसांचा झाला आणि आता सलग सात दिवस किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने होऊ शकतो, असा दावा अभ्यासार्थी करण्यात आला आहे. त्यामुळे सात दिवस मावळतीच्या सूर्यकिरणांची पाहणी केली जाईल. आज घेतलेली चाचणी यशस्वी झाली असून, किरणोत्सव मार्गातील अडथळ्यांची शर्यत अजूनही संपलेली नाही. महापालिका प्रशासनाने हे अडथळे तत्काळ काढले तर सातही दिवस पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव होऊ शकतो, अशी माहिती आज देवस्थान समितीचे सचिव शिवराज नाईकवडे, किरणोत्सव अभ्यासक प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी दिली.

महापालिका आणि देवस्थान समितीने सोमवारी (ता. २३) किरणोत्सव मार्गातील अडथळ्यांची

सूर्यकिरणांचा प्रवास असा...

किरणोत्सवाची सात दिवस पाहणी होणार असून, आजच्या पहिल्या दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे देवीच्या मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोचली. सायंकाळी पाच वाजून २५ मिनिटांनी महाद्वारात, त्यानंतर दोन मिनिटांनी गरुड मंडपात किरणे पोचली. चार वाजून ४८ मिनिटांनी ती पितळी उंबरथापर्यंत पोचली. त्यानंतर सहा वाजून आठ मिनिटांनी ती गाभाऱ्यापर्यंत आली. सहा वाजून बारा मिनिटांनी देवीच्या मूर्तीच्या सूर्यकिरणांची चरणस्पर्श केला आणि त्यानंतर तीन मिनिटांनी ती मूर्तीच्या गुडघ्यापर्यंत पोचली. सूर्यकिरणांची तीव्रता प्रखर आहे. मात्र, अडथळे काढले तर किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने होण्यास मदत होईल, अशी अपेक्षाही या वेळी व्यक्त झाली.

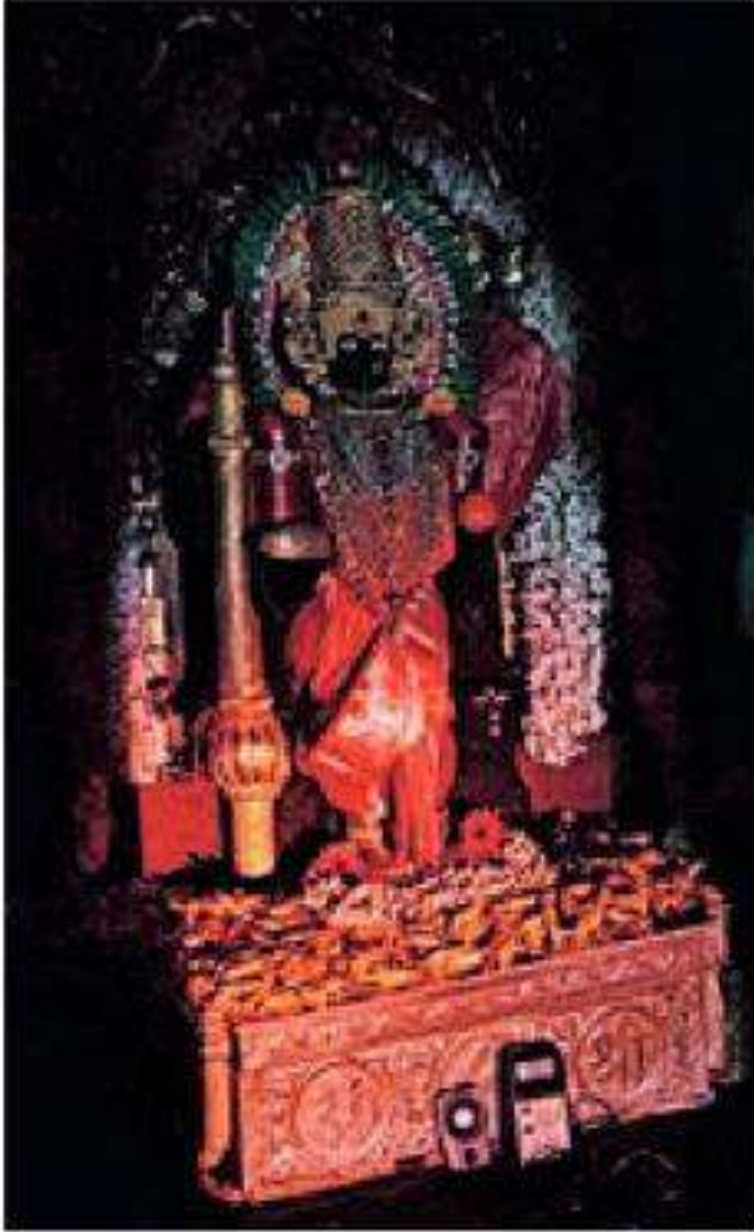
संयुक्तपणे पाहणी झाली. त्यानंतर काही अडथळे काढण्यात आले. पण, अजूनही काही अडथळे आहेत. ते काढावेच लागतील. मात्र, त्याबाबत अद्यापही ठोस कार्यवाही झालेली नाही. या पार्श्वभूमीवर आता महापालिका

प्रशासनाच्या भूमिकेकडे भाविकांचे लक्ष लागून राहिले आहे.

तीन, पाच आणि आता सात दिवस पूर्वी वर्षातील दोन्ही किरणोत्सव सोहळे तीन दिवसांचे व्हायचे.

मात्र, ते पूर्ण क्षमतेने होत नसल्याचे लक्षात येताच किरणोत्सव मार्गाची विविध माध्यमांतून पाहणी झाली. सूर्यकिरणांच्या तीव्रतेपासून ते हवेतील धूलिकणांपर्यंत सर्व घटकांचा अभ्यास केला. या साऱ्या अभ्यासामुळे पुढे पाच दिवसांचा किरणोत्सव सुरू झाला. आता किरणोत्सव काळात कोणत्या दिवशी कुठेपर्यंत सूर्यकिरणे पोचतील, हे सांगणेही याच अभ्यासामुळे शक्य झाले आहे. त्वनुसारच विवेकानंद महाविद्यालयाच्या टॉपने किरणोत्सवाचे मॉडेल तयार केले असून, त्याचे सादरीकरणही नुकतेच झाले. त्याच्याही पुढे जाऊन किरणोत्सव सात दिवस पूर्ण क्षमतेने होऊ शकतो, असे या अभ्यासातून पुढे आले आहे. प्रा. कारंजकर यांनी केलेल्या रिफ्लेक्टॉमीसार वेत्या काळात सात दिवस सूर्यकिरणांचा अभ्यास होईल.

Daily Sakal dated 28/01/2023

आर्द्रतेत वाढ

करवीरनिवासिनी श्री
अंबाबाई मंदिरात
उत्तरायण
कालखंडातील
किरणोत्सव सोहळ्यात
तिसऱ्या दिवशी
मावळतीची सूर्यकिरणे
देवीच्या मूर्तीच्या
कमरेपर्यंतच पोहोचू
शकली. ढगांची चादर,
धूसर वातावरण आणि
धुक्यामुळे रविवारी
किरणोत्सवात अडथळा
निर्माण झाला.
गाभाऱ्यातील आर्द्रता
४२ म्हणजे तब्बल ९ने
वाढली होती. त्यामुळे
रविवारी देवीच्या
खांधापर्यंत सूर्यकिरणे
येतील अशी अपेक्षा
फोल ठरली.

श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवात रविवारी सायंकाळी ६ वाजून १६
मिनिटांनी किरणोत्सवात सूर्यकिरणे कमरेपर्यंतच पोहोचली. (संवा. : आदिना येल्हाळ)

ढगाळ हवामानाचा किरणोत्सवात अडथळा

किरणे देवीच्या कमरेपर्यंतच : आर्द्रतेत वाढ

लोकमत न्यूज नेटवर्क
कोल्हापूर : करवीरनिवासिनी श्री
अंबाबाई देवीच्या किरणोत्सवात
रविवारी ढगाळ हवामानाचा अडथळा
आला. मावळतीची सूर्यकिरणे देवीच्या
कमरेपर्यंतच पोहोचू शकली. सायंकाळी
५ वाजून १३ मिनिटांनी सुरू झालेला हा
प्रवास ६ वाजून १७ मिनिटांपर्यंतच
सुरू राहिला.

सोहळ्यासाठी हजारो भाविकांसह
देवस्थान समितीचे सचिव शिवराज
नाईकवडे, व्यवस्थापक दिंडे,
धर्मनिरीक्षक गणेश नेर्लीकर देसाई,
किरणोत्सव अभ्यासक प्रा. मिलिंद

कारंजकर, आदी उपस्थित होते.

किरणोत्सवाचा प्रवास

सायंकाळी ५ वाजून १३ मिनिटांनी
मावळतीची सूर्यकिरणे महाद्वार
कमानीतून आत आली. त्यानंतर ५
वाजून २५ मिनिटांनी गरुड मंडपामागे, ६
वाजता कासव चौक, ६ वाजून ०५
मिनिटांनी पितळी उंबरठा, ६ वाजून ०७
मिनिटांनी चांदीचा उंबरठा, ६ वाजून १३
मिनिटांनी किरणांनी गाभाऱ्यात प्रवेश
करून चरणस्पर्श केला. तेथून पुढे ६
वाजून १५ ते १६ मिनिटांपर्यंत किरणे
कमरेपर्यंत पोहोचून देवीच्या डाव्या
बाजूला लुप्त झाली.

दुसऱ्या दिवशीही किरणोत्सवात अडथळेच मावळतीची किरणे देवीच्या मूर्तीच्या कमरेपर्यंत

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे देवीच्या मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोचली.

► सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. २८ : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशीही आज देवीच्या मूर्तीच्या कमरेपर्यंत मावळतीची सूर्यकिरणे पोचली. चालू किरणोत्सवापासून सात दिवस किरणोत्सव होणार असून पहिल्या दोन्ही दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे प्रखर राहिली. मात्र, किरणोत्सव मार्गातील पाच इमारतींचा काही भागांचा अडथळा अजूनही असल्याने या इमारतींच्या मागे सूर्यकिरणे जातात. त्यामुळे प्रत्यक्ष सूर्यास्तापर्यंत सूर्यकिरणे गाभाऱ्यात पोचू शकत नसल्याचे देवस्थान समितीचे सचिव शिवराज नाईकवाडे यांनी सांगितले.

किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी आज पाच वाजून पंचवीस मिनिटांनी सूर्यकिरणे महाद्वारात आली. त्यानंतर गरूड मंडप, गणपती चौक असा प्रवास करत सहा वाजून सोळा मिनिटांपर्यंत ती प्रखर राहिली. सहा वाजून चार

मिनिटांनी किरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंत पोचली. सहा वाजून पाच मिनिटांनी ती खजिना चौकात आली. सहा वाजून १२ मिनिटांनी सूर्यकिरणांनी मूर्तीचा चरणस्पर्श केला आणि त्यानंतर तीन मिनिटांनी ती मूर्तीच्या कमरेपर्यंत पोचली.

दरम्यान, आजवरच्या अभ्यासानुसार किरणोत्सवाचे मॉडेल तयार केले असून त्यानुसार सोमवारी (ता. ३०) आणि मंगळवारी (ता. ३१) देवीचे मुखकमल मावळतीच्या सूर्यकिरणांनी उजळणार असल्याचे किरणोत्सव अभ्यासक प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितले.

आजपासून स्क्रीनची सोय

देवस्थान समितीच्या सर्व डिजिटल प्लॅटफॉर्मवरून किरणोत्सवाचे थेट प्रसारण सुरू आहे. मात्र, मंदिरात असणाऱ्या भाविकांनाही तो पाहता यावा, यासाठी उद्या (रविवारी) मंदिरात एलईडी स्क्रीन उभारले जाणार आहेत. सोमवारी (ता. ३०) मंदिराच्या बाहेरील परिसरातही स्क्रीन उभारले जाणार आहेत.

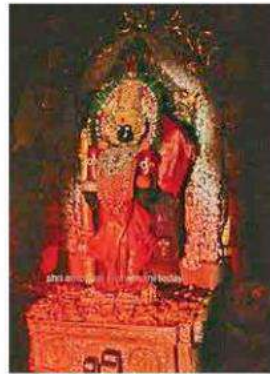
Daily Sakal dated 29/01/2023

तिसऱ्या दिवशीही किरणे मूर्तीच्या कमरेपर्यंतच

► सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. २९ : करवीरनिवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या आज तिसऱ्या दिवशीही सूर्यकिरणे देवीच्या मूर्तीच्या कमरेपर्यंतच पोचली. धुके, ढग यांच्यामुळे किरणे पूर्ण क्षमतेने गाभाऱ्यात पोचली नसल्याचे निरीक्षण किरणोत्सव अभ्यासक प्रा. मिलिंद कारंजकर यांनी नोंदविले. सोमवार व मंगळवारी किरणे देवीच्या चेहऱ्यापर्यंत पोचतील, असेही त्यांनी सांगितले.

यंदा सात दिवसांचा किरणोत्सव सुरू आहे. त्यातील पहिल्या दोन्ही दिवशी कमरेपर्यंतच किरणे गेली.

दुपारपर्यंत किरणांची तीव्रता जास्त असली तरी सूर्यास्तावेळी ती कमी होत आहे. प्रजासत्ताक दिनाच्या सुट्टीला

सूर्यकिरणांचा प्रवास

■ कासव चौकात : सायंकाळी सहाला, पितळी उंबरा : सहा वाजून पाच मिनिटे, चरणस्पर्श : सहा वाजून १३ मिनिटे, कमरेपर्यंत : सहा वाजून १७ मिनिटे.

जोडून आलेल्या रविवारमुळे पर्यटकांची गर्दीही होती. किरणोत्सवाच्या वेळेदरम्यान दर्शन बंद केले होते. सायंकाळी साडेपाच वाजता गरूड मंडपात आलेली किरणे सहा वाजून पाच मिनिटांनी पितळी उंबऱ्यावर पोहचली. चांदीच्या उंबऱ्यानंतर किरणांची तीव्रता कमी झाली. सहा वाजून तेरा मिनिटांनी सूर्यकिरणांनी मूर्तीचा चरणस्पर्श केला.

सहा वाजून पंधरा मिनिटांपासून सतरा मिनिटांपर्यंत किरणे कमरेपर्यंत पोहोचली. त्यानंतर डावीकडे लुप्त झाली. किरणे लुप्त होताच आरती करण्यात आली.

वातावरणात असलेले धुके, ढग यामुळे किरणांची तीव्रता कमी झाल्याने पूर्ण क्षमतेने गाभाऱ्यात पोहचली नाहीत, असे अभ्यासक प्रा. कारंजकर यांनी सांगितले.

Daily Sakal dated 30/01/2023

किरणोत्सव २०२३

२९/१/२०२३

@vam photo studio.

सौजन्य-देवस्थान व्यवस्थापन समिती पश्चिम महाराष्ट्र, कोल्हापूर

किरणोत्सव २०२३
२८/१/२०२३

@vam photo studio

सौजन्य-देवस्थान व्यवस्थापन समिती, पश्चिम महाराष्ट्र, कोल्हापूर

One Page Report

"Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture"
- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Sahunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Department of Physics

One Page Report

Name of the Department	Department of Physics																
Name of the Activity	"A scientific Study of Kirmotsav in Mahalaxmi (Ambabai) Temple, Kolhapur during 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' of Sun" (2022 – 23).																
Date / Duration	09 – 11 November 2022 and 28 – 31 January 2023																
Aims and Objectives	Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirmotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries.																
No. of Beneficiaries	<table border="1"><tr><td rowspan="2">Teachers</td><td>Male</td><td>01</td><td rowspan="2">01</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td></tr><tr><td rowspan="2">Students</td><td>Male</td><td>-</td><td rowspan="2">-</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td></tr><tr><td colspan="3" style="text-align: right;">Total</td><td>01</td></tr></table>	Teachers	Male	01	01	Female	-	Students	Male	-	-	Female	-	Total			01
Teachers	Male		01	01													
	Female	-															
Students	Male	-	-														
	Female	-															
Total			01														
Expenditure and Fundings	College Funds																
Brief Discussion	During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9 to 11) and Uttarayan of Sun (January 28 – 31) sun rays spectacularly illuminate an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum. Clouds have made interference in reaching the light to idol goddess Mahalaxmi.																
Outcomes	In the current situation study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of people (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirmotsav, the sunrays festival called as Kirmotsav succeeds for five days. On third day of Kirmotsav i.e. 11 th November 2022, sun rays fully covered dignity idol without any diffraction of light.																

HoD
HEAD
DEPARTMENT OF PHYSICS
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR
(AUTONOMOUS)

“Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture”

- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur

(Empowered Autonomous)

Best Practice

**“A scientific Study of Kirnotsav in Mahalaxmi
(Ambabai) Temple, Kolhapur during ‘Dakshinayan’ and
‘Uttarayan’ of Sun”**

by

Department of Physics and IQAC

in

2023 – 24

Submitted by

Head of the Department,

Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (Empowered Autonomous)

Submitted to

Internal Quality Assurance Cell (IQAC)

Vivekanand College, Kolhapur (Empowered Autonomous)

(2023 – 24)

Introduction

Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirnotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries. During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9,10 and11) and Uttarayan of Sun (January 31 and February 1 and 2) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum (650-700 nm). The typical path following by sun rays during 'Dakshinayan' is: Mahadwar road arch (5.00pm), Garud mandup back side (5.17pm), Garud mandup (5.21 pm), Ganapati mandir back side (5.26 pm), Kasav chowk (5.32pm), Pitali Umbhartha (5.37 pm), Khajina chowk (5.39 pm), Garbhgruha first step (5.41 pm), Garbhgruha second step (5.42 pm), Garbhgruha third step (5.43 pm), Garbhkuti (5.43 to 5.44 pm), Katanjan (5.44 pm), idol (5.45 to 5.49 pm). In Uttarayan of sun the typical path following by sun rays is Mahadwar road arch (5.18 pm), Garud mandup back side (5.36pm), Garud mandup (5.41 pm), Ganapati mandir back side (5.44 pm), Kasav chowk (6.00pm), Pitali Umbhartha (6.05 pm), Khajina chowk (6.07 to 6.08 pm), Garbhgruha first step (6.10 pm), Garbhgruha second step (6.11 pm), Garbhgruha third step (6.12 pm), Garbhkuti first step(6.12 to 6.13pm), Katanjan (6.14 pm), idol (6.15 to 6.19 pm). The entire event of 3 days is supposed to be highly sacred and religious. Thus, attracts about 30 thousand people every day. It is supposed to be very fortune and life fulfilling event for all those who attended it personally.

Kirnotsav has been always the topic of great enthusiasm and full of complexities. Hence previously some people tried to undertake its scientific study. However due to many reasons, for several years the festival did not take place full-fledged i.e. sun rays did not reached up to the face of the idol or covers entire idol, and the overall light intensity as the path was reduced.

Contribution by Faculty of Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur

Prof. (Dr) Milind Manohar Karanjkar, Head, Department of Physics and Astrophysics, Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous) and his team of students decided to work on these problems scientifically to overcome the problem and get remedy on it, few years back.

The team of researchers have observed following problems:

- 1) The heavy traffic at nearby places of temple and human interference created enormous amount of dust particles that scatter sun light and deviate their path. This lessens the intensity of sun rays and their amount which are not enough to illuminate full idol, with desired intensity.
- 2) A crowd of about 2000 people, gathered inside the temple, caused dramatic increase in abnormal humidity. This refracts the sun rays to a great extent.
- 3) In addition, direct human interference in the pathway obstructs sun rays.
- 4) The nearby shopkeepers used to lighten their shops, which increased stray light.
- 5) Further obstructions occurred due to building, water tanks, trees, hoardings and electric cables.
- 6) Furthermore fog, smog, smokes, clouds, rain storm, winds, cared natural obstructions.

The humidity, intensity of light, wind speed and temperature were continuously monitored and studied accurately with the help of Data logger, Lux meter, Anemometer and Thermal gun. The

systematic record of all these physical parameters at various locations within the temple. The final plan was worked out accordingly, to observe full-fledged Kirnotsav.

Printed from

THE TIMES OF INDIA

Kirnostav festival: Sun rays reach till waist of the deity at Mahalaxmi

TNN | Feb 1, 2017, 06.02 AM IST

KOLHAPUR: The first day of second Kiranotsav festival on Tuesday saw rays of the sun reaching till the waist of the deity at Mahalaxmi temple.

In another development, the Mahalaxmi Kiranotsav Marg Nischitikaran Samiti came up with a fixed map of the sun's movement and will soon submit it to the town planning department of the Kolhapur Municipal Corporation (KMC).

The Mahalaxmi temple is built in such a manner that sun rays reaches in sanctum sanctorum twice a year— Uttarayan (sun moving towards North) and Dakshinayan (sun moving towards South). The ongoing festival will culminate on February 2.

On Day 1 of the festival, more than 10,000 devotees attended the festival. However, for the past few years the sun rays have not been covering entire deity due to various reasons, including air pollution.

Member of the Mahalaxmi Kirnostav Marg Nischitikaran Samiti and environmental activist Uday Gaikwad said, "The town planning department of KMC had formed a committee to study the path of sun's movement and asked to finalise a path. We are in the last leg of fixing the path. We will soon submit the maps to the town planning department."

Milind Karanjkar, a researcher at Vivekanand College, said, "We have been mapping and testing intensity of sun rays since the last two days. We registered that high intensity of sun rays is reaching the temple. We would sit together with temple management and suggest measures to prevent deviations in its path."

Following tasks are undertaken to solve the above problems/difficulties.

1) Considering the human interference, the major obstacle; the initial steps are taken to convince people to observe and see the phenomenon live on screen, placed in the temple premises. This was only possible with the cooperation and arrangement made by Shri. Mahesh Jadhav, Chiarman, Paschim Maharashtra Devasthan Samiiti, Kolhapur and his official team. Further he made the live streaming of the event through website of devasthan samiiti, local TV channels and other electronic medias to avoid crowd inside the temple. Subsequently, this help reducing the amount of dust particles, humidity, temperature, physical obstruction by the people. The illumination intensity is dramatically improved.

2) Only optimal no. of people (20) allowed including print and electronic media persons, office staff of the devasthan samiiti and priests inside the temple during the kirnotsav time. Paschim Maharashtra Devasthan samiti request to stake holders to remove the water tanks on the buildings and apartments, temporarily extension shades advertising boards on the shop, some electricity cables on the way, trees on the path are trimmed. It is seen that the sun rays travel in proper way and reaches to deity at the proper place and the kirnotsav is successfully complete both in the 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' properly and required lux level is obtained.

3) All the incandescent lamps high mask lamos are replaced by LED to reduce power consumption and ambient temperature.

4) The subsequent reflection came due to vitrified tiles, fitted in the temple, obstruct resultant intensity. The path of the sun rays is covered by cloth mats to reduce reflection of light to avoid light interference. This minimizes the loss of sunrays during their journey. The intensity, temperature, humidity, wind speed and direction of sunrays are monitored during kirnotsav.

Conclusion: (Kirnotsav, during the ‘Dakshinayan’ of Sun)

In the current situation study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of people (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.00 pm to 5.55 pm (‘Dakshinayan’ of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the ‘Dakshinayan’ of the sun, we noticed /found that festival occurs during November 9, 10, 11, 12 and ends on November 13. i.e after two days of previous dates announced (09 November to 11 November).

Further as per our observations the study shall be extended up to 14, and 15 Nov. to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of ‘Dakshinayan’ Kirnotsav may be ends/last on 15 Nov. 2020. (up to seven days)

Conclusion: (Kirnotsav, during the ‘Uttarayanyan’ of Sun)

In the current situation the study/results indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, and if only optimal no. of peoples (maximum 20) enter inside the temple during the period of Kirnotsav i.e. from 5.15 pm to 6.20 pm (“Uttarayanyan” of sun), the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days.

After successful study of kirnotsav, during the “Uttarayanyan’ of the sun, we noticed /found that, festival occurs during January 29, 30, 31, February 01 and ends on February 02. i.e two days early of previous dates announced (31 January to February 1, 2). Further as per our observations the study shall be started from 27 and 28 January to check the sun rays reaches or not on deity. If above mentioned factors are up to the required mark the period of “Uttarayanyan’ Kirnotsav may be up to seven days.

Letter by Shree Mahalaxmi Karveer Nivasini Temple Office

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती

श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE

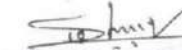
कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

जावक क्र. :

दिनांक :

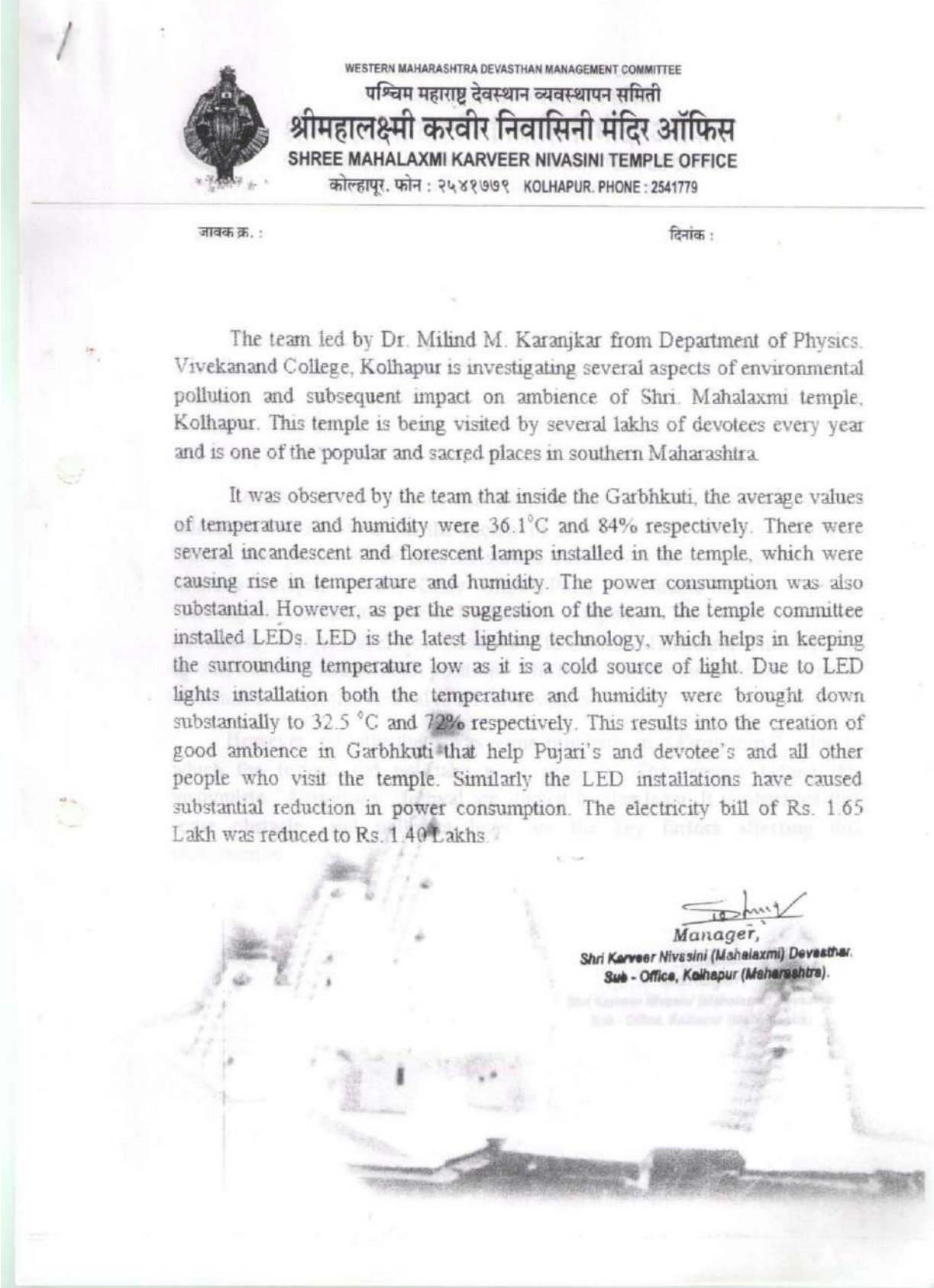
The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

It was observed by the team that inside the Garbhkuti, the average values of temperature and humidity were 36.1°C and 84% respectively. There were several incandescent and florescent lamps installed in the temple, which were causing rise in temperature and humidity. The power consumption was also substantial. However, as per the suggestion of the team, the temple committee installed LEDs. LED is the latest lighting technology, which helps in keeping the surrounding temperature low as it is a cold source of light. Due to LED lights installation both the temperature and humidity were brought down substantially to 32.5 °C and 72% respectively. This results into the creation of good ambience in Garbhkuti that help Pujari's and devotee's and all other people who visit the temple. Similarly the LED installations have caused substantial reduction in power consumption. The electricity bill of Rs. 1.65 Lakh was reduced to Rs. 1.40 Lakhs.

Manager,

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Shri Karveer Nivssini (Mahalaxmi) Devasthan,
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

WESTERN MAHARASHTRA DEVASTHAN MANAGEMENT COMMITTEE

पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती
श्रीमहालक्ष्मी करवीर निवासिनी मंदिर ऑफिस
SHREE MAHALAXMI KARVEER NIVASINI TEMPLE OFFICE

कोल्हापूर. फोन : २५४१७७९ KOLHAPUR. PHONE : 2541779

जावक क्र. :

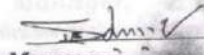
दिनांक :

The team led by Dr. Milind M. Karanjkar from Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur is investigating several aspects of environmental pollution and subsequent impact on ambience of Shri. Mahalaxmi temple, Kolhapur. This temple is being visited by several lakhs of devotees every year and is one of the popular and sacred places in southern Maharashtra.

"Kiranotsav" is one of the most unique and an interesting festival celebrated twice a year (in the month of November and January-February). During this period at the time of sunset, rays travel from Mahadwar-Garud Mandap-Ganapati Mandir-Kasav Chowk-Pitali Umbaratha-Khajina Chowk-Garbhagriha-Garbhkuti-Godess Mahalaxmi, stepwise. This takes about 20 minutes for rays to travel from Mahadwar to Godess Mahalaxmi. This depends on sun's altitude and azimuth positions. The team narrates the detailed scientific information about this festival to all the devotees.

However, recently there was some problems in "Kiranotsav", due to which the festival did not take place properly. The reasons behind this incomplete "Kiranotsav" festival are studied by this team. It is observed that some obstacles and pollution level are the key factors affecting this phenomenon.

Manager,

Shri Karveer Nivasini (Mahalaxmi) Devasthan.
Sub - Office, Kolhapur (Maharashtra).

Photographs of Kirnotsav (2023 – 24)

कोल्हापूर

BREAKING NEWS

NEWS 18
लोकमत
news18lokmat.com

**किरणोत्सव सोहळा
पाहण्यासाठी गर्दी**

0:19 / 0:50

News18 लोकमत + 3आठवडे

Kirnotsav Kolhapur 2023 : अंबाबाई मंदिरात किरणोत्सवाचा प्रारंभ | Ambabai Kirnotsav Sohala

साडेतीन शक्तीपीठपैकी एक महत्वाचे पीठ म्हणून जगभर ओळख असणाऱ्या करवीर निवासिनी अंबाबाई देवीच्या किरणोत्सवाला आजपासून प्रारंभ झाला आहे. किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी सूर्यकिरणांनी अंबाबाई देवीच्या मूर्तीला चरण स्पर्श केला आहे. #Kirnotsav2023 #Kolhapur #Ambabai #Kolhapurmahalaxmi #marathineews18 #maharashtraneews18 #marathibatmyanews18 **कमी पहा**

👍 🗨

Prof. Dr. Milind Karanjkar, Department of Physics, Vivekanand College, Kolhapur (09/11/2023)

कोल्हापूर

BREAKING NEWS

NEWS 18
लोकमत
news18lokmat.com

**किरणोत्सव सोहळा
पाहण्यासाठी गद**

0:23 / 0:50

News18 लोकमत + 3आठवडे

Kirnotsav Kolhapur 2023 : अंबाबाई मंदिरात किरणोत्सवाचा प्रारंभ | Ambabai Kirnotsav Sohala

साडेतीन शक्तीपीठपैकी एक महत्वाचे पीठ म्हणून जगभर ओळख असणाऱ्या करवीर निवासिनी अंबाबाई देवीच्या किरणोत्सवाला आजपासून प्रारंभ झाला आहे. किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी सूर्यकिरणांनी अंबाबाई देवीच्या मूर्तीला चरण स्पर्श केला आहे. #Kirnotsav2023 #Kolhapur #Ambabai #Kolhapurmahalaxmi #marathineews18 #maharashtraneews18 #marathibatmyanews18 **कमी पहा**

👍 🗨

Kirnotsave on 09/11/2023

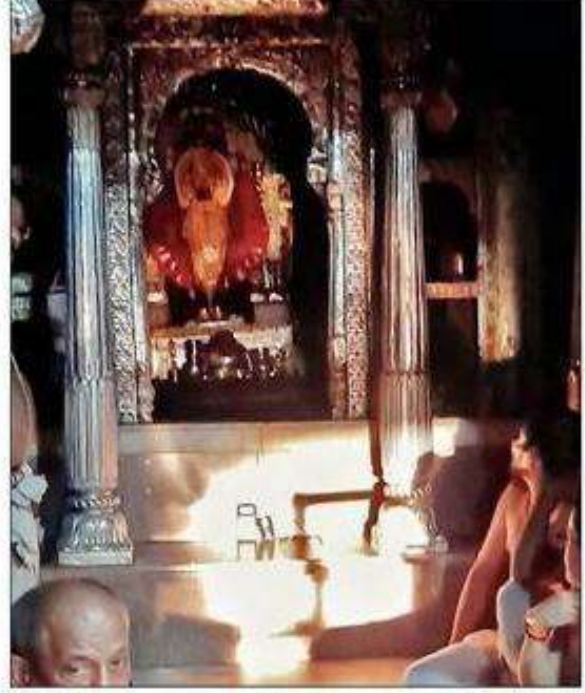
किरणोत्सवाचा सोहळा आजपासून

- बुधवारीच किरणे गर्भगृहापर्यंत;
पावसाचा अडथळा नसल्यास
आज पूर्ण क्षमतेने किरणोत्सव

कोल्हापूर : पुढारी वृत्तसेवा

दक्षिणायन कालखंडातील अंबाबाईच्या किरणोत्सवाला गुरुवारपासून (दि. ९) सुरुवात होणार आहे. बुधवारी सकाळपासून पाऊस आणि ढगाळ वातावरण असूनही किरणे गर्भगृहाबाहेरील पायऱ्यांपर्यंत पोहोचली. गुरुवारी किरणोत्सवाचा पहिला दिवस असून किरणे देवीच्या चरणांपर्यंत येण्याची शक्यता आहे.

अंबाबाईचा किरणोत्सव ९ ते १३ नोव्हेंबरपर्यंत चालणार आहे. यातील ९, १० आणि ११ नोव्हेंबर हे मुख्य दिवस असणार आहेत. पहिल्या दिवशी देवीच्या चरणावर, दुसऱ्या दिवशी शरीरावर, तिसऱ्या दिवशी मुखकमलावर पडतात. सोहळ्याची तयारी पूर्ण करण्यात आली आहे. हा सोहळा भाविकांना पाहता यावा, यासाठी विद्यापीठ हायस्कूल परिसर, बिंदू चौक व मंदिरातील एलईडी स्क्रिनवर थेट प्रक्षेपण करण्यात येणार आहे.

किरणोत्सवाच्या पार्श्वभूमीवर बुधवारी करण्यात आलेल्या पाहणीवेळी सूर्यकिरणे देवीच्या गर्भगृहापर्यंत पोहोचली. (छाया : अर्जुन टाकळकर)

अंबाबाई मंदिरात आजपासून किरणोत्सव

किरणांची तीव्रता तपासण्यात यश; एलईडी स्क्रीनवरून थेट प्रसारण

► सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ८ : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरात उद्या (गुरुवार) पासून किरणोत्सवाला प्रारंभ होणार आहे. सलग पाच दिवस हा सोहळा होणार असून, किरणोत्सव मार्गाची आजही पाहणी झाली. मावळतीच्या सूर्यकिरणांचा अपेक्षित प्रवास सुरू असून, वातावरण स्वच्छ राहिल्यास पूर्ण क्षमतेने हा सोहळा होईल, अशी अपेक्षा प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर यांनी व्यक्त केली. दरम्यान, पाहणीवेळी मंदिर व्यवस्थापक महादेव दिंडे उपस्थित होते.

कोल्हापूर : श्री अंबाबाई मंदिरात बुधवारी किरणोत्सव मार्गाची पाहणी झाली.

किरणोत्सव मार्गाची कालपासून पाहणी झाली. काल मावळतीची किरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंत तर आज गाभाऱ्यापर्यंत पोचली. आज वातावरण ढगाळ असले तरी काही काळ ढग बाजूला गेल्याने किरणांची तीव्रता तपासण्यात यश आले. किरणोत्सव

सोहळा पाहण्यासाठी होणाऱ्या गर्दीच्या पार्श्वभूमीवर पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान समितीच्या वतीने विद्यापीठ हायस्कूल परिसर, बिंदू चौकासह मंदिर परिसरातील एलईडी स्क्रीनवरून हा सोहळा थेट प्रसारित केला जाणार आहे.

Daily Sakal dated 08/11/2023

लोकमत

पितळी उंबरठ्यापर्यंत पोहोचली किरणे : आर्द्रता वाढल्याचा परिणाम

किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी ढगांचा अडथळा

लोकमत न्यूज नेटवर्क कोल्हापूर : करवीर निवासिनी अंबाबाई दक्षिणायन किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी गुरुवारी किरणे पितळी उंबरठ्यापर्यंत पोहोचून लुप्त झाली. किरणे देवीच्या मूर्तीपर्यंत पोहोचण्यात ढगांचा अडथळा प्रमुख कारण ठरले.

दक्षिणायन किरणोत्सवास बुधवार (दि. ८)पासून सुरुवात झाली आहे. हा किरणोत्सव सोमवार (दि. १३)पर्यंत असणार आहे. पहिल्या दिवशी किरणे देवीच्या संगमरवरी पायऱ्यांपर्यंत पोहोचून लुप्त झाली. तर दुसऱ्या दिवशी गुरुवारी सकाळी काही प्रमाणात ढगाळ वातावरण होते. यात दुपारनंतर सुधारणा झाली, किरणांची तीव्रता वाढली. त्यामुळे सायंकाळी पावणेपाच वाजता किरणे

महाद्वारातून मंदिरात पोहोचली. त्यानंतर हवेतील आर्द्रता अचानकपणे वाढली आणि ढगाळ वातावरण निर्माण झाले. याचा एकत्रित परिणाम होऊन किरणे देवीच्या गाभाऱ्यापर्यंत पोहोचलीच नाहीत. ही किरणे केवळ पितळी उंबरठ्यापर्यंत पोहोचून लुप्त झाली. त्यामुळे दुसऱ्या दिवशीही भक्तांचा हिरमोड झाला.

आता पुढील चार दिवस हा किरणोत्सव असणार आहे. त्यामुळे येत्या एक-दोन दिवसांत पूर्ण क्षमतेने किरणे देवीच्या गाभाऱ्यापर्यंत पोहोचून हा उत्सव पूर्ण होईल, अशी आशा जाणकारांकडून व्यक्त होत आहे. यावेळी पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान समितीचे मंदिर व्यवस्थापक महादेव दिंडे व कर्मचारी आणि भक्त उपस्थित होते.

अंबाबाई मंदिरात किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी किरणे गाभाऱ्यात पोहोचण्यात ढगांचा अडथळा आला. (छाया : आदित्य येल्हाळ)

किरणांचा प्रवास असा...

- ४:४५ वाजता : महाद्वारातून प्रवेश.
- ५:०० वाजता : गरुड मंडपापर्यंत.
- ५:०७ वाजता : गरुड मंडप त्रिन्यात.
- ५:२१ वाजता : किरणे गणपती मंदिर चौकात.
- ५:३२ वाजता : पितळी उंबरठ्यापर्यंत गेल्यानंतर किरणे लुप्त.

किरणे देवीच्या मूर्तीवर पोहोचण्यासाठी ५० ते ५५ लक्स इतकी आर्द्रता लागते. पण, आज गुरुवारी ७१ लक्स इतकी म्हणजे २० टक्के जादा आर्द्रता हवेत होती. त्यात घनदाट ढग आल्याने दुसऱ्या दिवशी किरणे पितळी उंबरठ्यापर्यंतच पोहोचली.

- मिलिंद कारंजकर, किरणोत्सव अभ्यासक

अंबाबाई चरणी सव्वा कोटीचे दान

मोजणी पूर्ण : ढगाळ वातावरणाचा किरणोत्सवात अडथळा

लोकमत न्यूज नेटवर्क
कोल्हापूर : शारदीय नवरात्रोत्सवात करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिराच्या खजिन्यात तब्बल १ कोटी ३६ लाख ६२ हजार १९६ रुपयांची भर पडली आहे. उत्सव काळात १५ लाखांहून अधिक भाविकांनी अंबाबाईचे दर्शन घेतले. या भाविकांकडून देणगी पेट्टीत ही रक्कम टाकण्यात आली आहे. याशिवाय मंगळसूत्र, जोडवी, मणी सारखे दागिनेही आहेत. दरम्यान ढगाळ वातावरणामुळे शुक्रवारी अंबाबाईचा किरणोत्सव सोहळा झाला नाही.

साडेतीन शक्तिपीठातील प्रमुख देवता असलेल्या अंबाबाईच्या दर्शनासाठी नवरात्रोत्सव काळात लाखो भाविक येतात. याकाळातच देवस्थान व्यवस्थापन समितीला सर्वाधिक उत्पन्न मिळते. सोमवारपासून देवस्थान समितीच्या कार्यालयासमोरील मंडपात मोजदाद सुरू झाली ती शुक्रवारी संपली. मंदिर

शारदीय नवरात्रोत्सवात कोल्हापुरातील श्री अंबाबाई मंदिराच्या देणगी पेट्ट्यांमध्ये आलेल्या रकमेची मोजदाद शुक्रवारी पूर्ण झाली.

धुक्यांनी अडवली किरणांची वाट

अंबाबाईच्या किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशी ढगांनी मावळतीच्या सूर्यकिरणांची वाट अडवली. गुरुवारी किरणे किमान पितळी उंबऱ्यापर्यंत आली होती. पण शुक्रवारी तेदेखील घडले नाही. किरणे मंदिर आवारात आलीच नाहीत. त्यामुळे भाविकांच्या दर्शन रंगा सुरूच ठेवण्यात आल्या. आता किरणोत्सवाचे आज शनिवार आणि उद्या रविवार असे दोन दिवस आहेत.

आवारात समितीच्या ८ ते १० देणगी पेट्ट्या आहेत. त्यापैकी पेट्टी क्रमांक १ व २ मधून प्रत्येकी ४० लाख रुपये जमा झाले आहेत. अन्य पेट्ट्यांमधूनही २३ लाख, ८ लाख, ५ लाख अशा रकमा निघाल्या अशारीतीने अंबाबाईच्या

एकूण खजिन्यात १ कोटी ३६ लाख ६२ हजार १९६ रुपयांची भर पडली आहे. यासह अनेक भाविकांनी देणगी पेट्ट्यांमध्ये मणी, मंगळसूत्र, जोडवी, नथ असे सोन्या-चांदीचे अलंकार टाकले आहेत.

Kolhapur Main
Page No. 2 Nov 11, 2023
Powered by: erelego.com

Daily Lokmat dated 11/11/2023

तिसऱ्या दिवशीही ढगांचा अडथळा कायम

किरणोत्सव : कॅलिफोर्नियाच्या दाम्पत्याची हजेरी

सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ११ : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या तिसऱ्या दिवशी आजही ढगांचा अडथळा कायम राहिला. त्यामुळे भाविकांची निराशा झाली. दरम्यान, आणखी दोन दिवस हा सोहळा होणार असून मावळतीच्या सूर्यकिरणांचा अभ्यासही होणार आहे. किरणोत्सवाचा सोहळा अनुभवण्यासाठी आज कॅलिफोर्नियाहून अॅलेक्स आणि राधिका या दाम्पत्याने हजेरी लावली. गेली काही वर्षे हा सोहळा अनुभवण्यासाठी यायचे ठरवत होते. मात्र, यंदा हा योग आल्याचे त्यांनी सांगितले.

देवस्थान समितीच्या वतीने गेली काही वर्षे किरणोत्सव पाच दिवसांचा होतो. त्यानुसार मंगळवार (ता. ७)

पासून मावळतीच्या सूर्यकिरणांची पाहणी सुरू झाली. गुरुवारी (ता. ९) पहिल्या दिवशी किरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंत पोहोचली. काल पूर्णच वातावरण ढगाळ राहिले. त्यामुळे आजच्या सोहळ्याबाबत उत्सुकता होती.

सायंकाळी पाच वाजून ११ मिनिटांनी गरुड मंडपात किरणे पोहोचली. त्यावेळी त्यांची तीव्रता अपेक्षित होती. मात्र, पुढील प्रवासात ढग आडवे आल्याने पाच वाजून तीस मिनिटांनी ती पितळी उंबऱ्यापर्यंत पोहोचली; पण तीव्रता एकदमच कमी झाली. पुढे पाच वाजून ४५ मिनिटांनी अंधुकशी किरणे कटांजनापर्यंत पोहोचली. आणखी दोन दिवस मावळतीच्या किरणांची पाहणी होणार असल्याचे किरणोत्सव अभ्यासक डॉ. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितले.

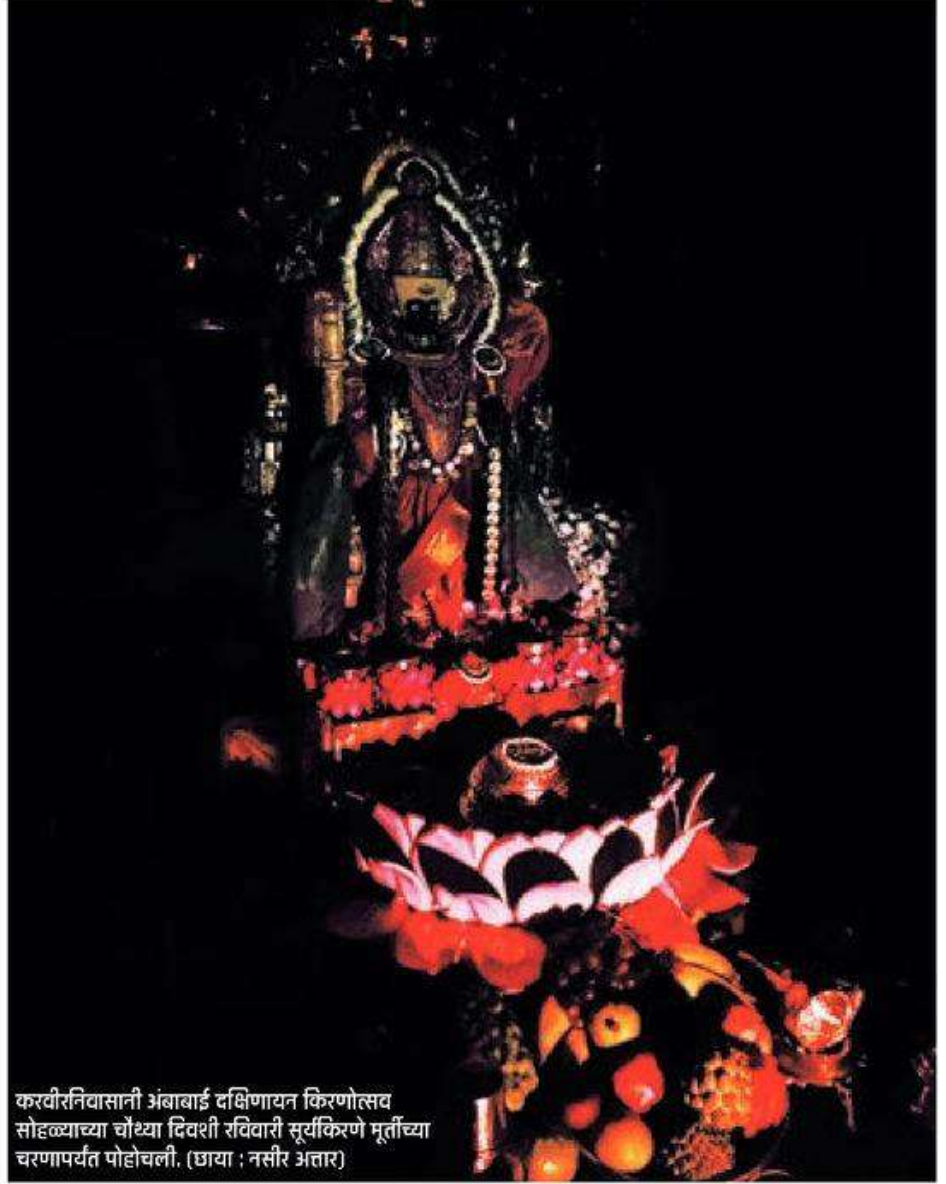
कोल्हापूर : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सव सोहळा अनुभवण्यासाठी कॅलिफोर्निया येथील अॅलेक्स आणि राधिका या दाम्पत्याने हजेरी लावली.

Daily Sakal dated 11/11/2023

अंबाबाई मूर्तीस सूर्यकिरणांचा चरणस्पर्श

लोकमत न्यूज नेटवर्क
कोल्हापूर : दक्षिणायन
किरणोत्सव सोहळ्याच्या चौथ्या
दिवशी अंबाबाई मूर्तीस
सायंकाळी पावणेसहाच्या
सुमारास सूर्यकिरणांचा
चरणस्पर्श होऊन ती उजवीकडे
लुप्त झाली. आज, सोमवारी
किरणोत्सवाच्या अखेरच्या
दिवशी किरणोत्सव पूर्ण क्षमतेने
होईल, असा अंदाज अभ्यासक
प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर यांनी
व्यक्त केला आहे.

किरणोत्सव सोहळ्याच्या
पहिल्या दोन दिवसांत अचानक
आलेला पाऊस आणि ढगांचा
अडथळा निर्माण झाला होता.
त्यानंतर रविवारी चौथ्या दिवशी
सायंकाळी ५ वाजता किरणे
गरुड मंडपात पोहोचली.
त्यानंतर ५ वाजून २९ मिनिटांनी
गणपती चौकात पोहोचली.
त्यानंतर ५ वाजून ३३ मिनिटांनी
ती पितळी उंबऱ्यापर्यंत
पोहोचली, ५ वाजून ४३
मिनिटांनी ती कटांजलापर्यंत
पोहोचली. त्यानंतर किरणांची
तीव्रता कमी होऊ लागली.
अखेरीस ५ वाजून ४५ मिनिटांनी
सूर्यकिरणे अंबाबाई मूर्तीच्या
चरणापर्यंत पोहोचली व
किंचितशी वरच्या बाजूला
उजवीकडे लुप्त झाली. आज,
किरणोत्सवाचा अखेरचा दिवस
आहे. भाविकांना पाचव्या दिवशी
हा सोहळा पूर्ण होईल आणि
याची देही याची डोळा पाहता
येईल, असा अंदाज आहे.

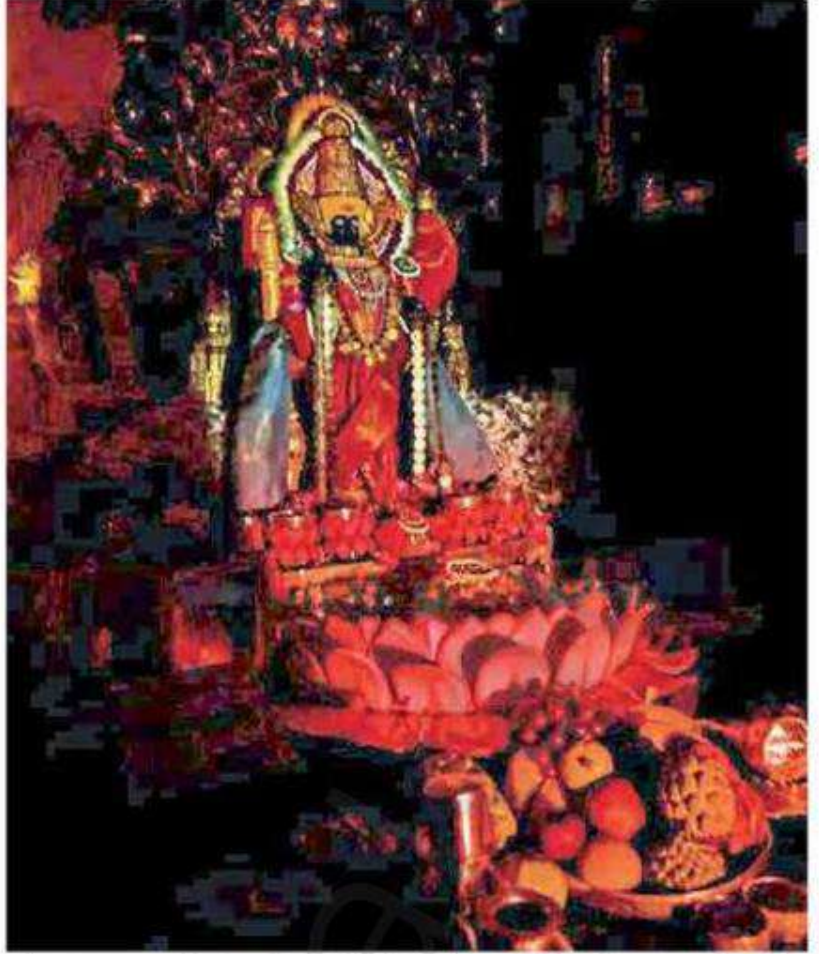
फरवीरनिवासानी अंबाबाई दक्षिणायन किरणोत्सव
सोहळ्याच्या चौथ्या दिवशी रविवारी सूर्यकिरणे मूर्तीच्या
चरणापर्यंत पोहोचली. (छाया : नसीर अतार)

सूर्यकिरणांचा अंबाबाई मूर्तीच्या चरणांना स्पर्श

► सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. १२ : ढगाळ वातावरणामुळे गेले तीन दिवस मूर्तीपर्यंत न पोहोचलेली सूर्यकिरणे आज अंबाबाई मूर्तीच्या चरणांपर्यंत पोहोचली. संध्याकाळी ५.४५ मिनिटांनी हा चरणस्पर्श झाला.

गुरुवार (ता.९) पासून किरणोत्सवाला प्रारंभ झाला. पण गेले तीन दिवस ढगाळ वातावरण असल्याने सूर्यकिरणे मूर्तीपर्यंत पोहोचू शकली नव्हती. शनिवारी (ता.११) सूर्यकिरणे मूर्तीच्या कटांजनापर्यंत आली. आज संध्याकाळी ४.४९ मिनिटांनी सूर्यकिरणे महाद्वारातून आत आली. ५.२९ मिनिटांनी ती गणपती चौकात पोहोचली. ५.३३ मिनिटांनी सूर्यकिरणांनी पितळी उंबरा पार केला. ५.४३ मिनिटांनी ती मूर्तीच्या कटांजनापर्यंत आली. ५.४५ वाजता देवीच्या चरणाला सूर्यकिरणांनी स्पर्श केला व ती उजव्या बाजूला लुप्त झाली. त्यानंतर घंटानाद झाला व देवीची आरती करण्यात आली.

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाईच्या मूर्तीला रविवारी सायंकाळी सूर्यकिरणांनी चरणस्पर्श केला.

Daily Sakal dated 12/11/2023

कोल्हापूर : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरात गुरुवारी ढगाळ वातावरणामुळे किरणोत्सव होऊ शकला नाही.

दुसऱ्या दिवशीही ढगांचा अडथळ्या कायम

करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिर किरणोत्सव

► सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. १० : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या दुसऱ्या दिवशीही ढगाळ वातावरणामुळे किरणोत्सव पूर्ण होऊ शकला नाही. किरणोत्सव अभ्यासकांच्या अभ्यासानुसार आज मूर्तीच्या कमरेपर्यंत मावळतीची सूर्यकिरणे येणे अपेक्षित होते. पण, वातावरणच ढगाळ असल्याने भाविकांची निराशा झाली.

गेली काही वर्षे देवस्थान समितीच्या वतीने पाच दिवस किरणोत्सव सोहळा होतो. त्यानुसार कालपासून या सोहळ्याला प्रारंभ झाला आहे.

अधिकाधिक भाविकांना हा सोहळा अनुभवता यावा, यासाठी मंदिर परिसरात एलईडी स्क्रीनही उभारण्यात आल्या आहेत. मात्र, काल पहिल्या दिवशी किरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंतच पोचली आणि आज तर पूर्णच ढगाळ वातावरण राहिले.

किरणोत्सव आजपासून

कोल्हापूर : वास्तुरचनेचा व निसर्गाचा अलौकिक सोहळा असलेल्या करवीर निवासिनी श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवाला आज गुरुवारपासून सुरुवात होत आहे; पण गेल्या दोन दिवसांपासूनचे ढगाळ वातावरण आणि पाऊस बघता आज किरणोत्सव होण्याची शक्यता धूसर आहे.

श्री अंबाबाईचा वर्षातून दोन वेळा किरणोत्सव होतो. ३१ जानेवारी, १ व २ फेब्रुवारी तसेच ९ ते ११ नोव्हेंबर या किरणोत्सवाच्या तारखा आहेत. तीन ते पाच दिवसांच्या सोहळ्यात मावळतीची सूर्यकिरणे अंबाबाईच्या मूर्तीचा चरणस्पर्श करत देवीच्या चेहऱ्यापर्यंत पडतात व किरणोत्सव पूर्ण होतो.

Kolhapur Main

Page No. 4 Nov 09, 2023

Powered by: erelego.com

किरणोत्सवात निराशाच

लोकमत न्यूज नेटवर्क
कोल्हापूर : करवीरनिवासिनी श्री अंबाबाईच्या किरणोत्सवात शनिवारीदेखील निराशाच झाली. सध्या ढगाळ वातावरण व धुक्यामुळे सूर्यकिरणांची तीव्रता कमी झाली असून मावळतीची किरणे अंबाबाई मंदिराच्या गाभाऱ्यापर्यंत पोहोचण्यास अडथळा होत आहे. त्यामुळे शनिवारी किरणे गाभाऱ्यातील कटांजनापर्यंत येऊन लुप्त झाली.

अंबाबाईच्या किरणोत्सवाचा शनिवारी तिसरा व महत्त्वाचा दिवस होता. या दिवशी किरणे अधिक तीव्र असतात व ती अंबाबाईच्या मूर्तीवर जातात. मात्र यंदा किरणांनी मूर्तीचा चरणस्पर्शही केलेला नाही. मंदिरातील विद्युतदिवे बंद करून काही काळासाठी किरणोत्सवाची पाहणी केली.

Kolhapur Main

Page No. 2 Nov 12, 2023

Powered by: erelego.com

मावळतीची सूर्यकिरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंतच

श्री अंबाबाई मंदिरात किरणोत्सवास प्रारंभ

► सकाळ वृत्तसेवा

कोल्हापूर, ता. ९ : करवीर निवासिनी श्री अंबाबाई मंदिरातील किरणोत्सवाच्या पहिल्या दिवशी आज मावळतीची सूर्यकिरणे मंदिरातील पितळी उंबऱ्यापर्यंतच पोहोचली. ढगाळ वातावरणामुळे ती पुढे न सरकल्याने मूर्तीपर्यंत पोहोचू शकली नाहीत. दरम्यान, महाद्वार रोडवर किरणांची तीव्रता अपेक्षेपेक्षा अधिक होती. मात्र, किरणांच्या पुढच्या प्रवासात ढग आडवे आल्याने तीव्रता कमी झाली, असे प्रा. डॉ. मिलिंद कारंजकर यांनी सांगितले.

पहिल्या दिवशी किरणे मूर्तीला चरणस्पर्श करतात. दुसऱ्या दिवशी मूर्तीच्या कमरेपर्यंत आणि तिसऱ्या दिवशी ती मुखकमलापर्यंत पोहोचतात. मात्र, गेल्या काही वर्षांत किरणोत्सवाच्या तारखा बदलल्या आहेत का, याचा अभ्यास किरणोत्सव समितीकडूनसुरू आहे.

दोन दिवसांतील किरणांची तीव्रता पाहाता आज मूर्तीच्या चरणापर्यंत किरणे पोहोचतील, अशी अपेक्षा होती. मात्र, सायंकाळी पाच वाजून ३२ मिनिटांनी ती पितळी उंबऱ्यापर्यंत आली आणि ढग आडवा आल्याने पुढचा प्रवास थांबला. दरम्यान, या वेळी देवस्थान समितीचे सचिव सशांत

कोल्हापूर : श्री अंबाबाई मंदिरात गुरुवारपासून किरणोत्सवाला प्रारंभ झाला. पहिल्या दिवशी मावळतीची सूर्यकिरणे पितळी उंबऱ्यापर्यंतच पोचली.

बनसोडे, मंदिर व्यवस्थापक महादेव दिंडे, विवेकानंद कॉलेजच्या नेहा शिंदे आदी उपस्थित होते. देवस्थान समितीने मंदिर परिसरात किरणोत्सवाचे थेट प्रसारण पहाता यावे, यासाठी एलईडी स्क्रीन उभारले आहेत.

किरणांचा प्रवास असा...

● सायंकाळी ५ : गरुड मंडप ● पाच वाजून सात मिनिटे : गरुड मंडप जिना, ● पाच वाजून २१ मिनिटे : गणपती मंदिर चौक ● पाच वाजून ३२ मिनिटे : पितळी उंबरा

One Page Report

"Dissemination of Education for Knowledge, Science and Culture"
- Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's

Vivekanand College, Kolhapur (Autonomous)

Department of Physics

One Page Report

Name of the Department	Department of Physics																		
Name of the Activity	"A scientific Study of Kirnotsav in Mahalaxmi (Ambabai) Temple, Kolhapur during 'Dakshinayan' and 'Uttarayan' of Sun" (2023 – 24).																		
Date / Duration	09 – 13 November 2023																		
Aims and Objectives	Mahalaxmi (Ambabai) temple built in an ancient time is an excellent architectural design with natural stones. Kirnotsav at Mahalaxmi (Ambabai) temple, Kolhapur, Maharashtra is one of the most awaited festivals for a people from Maharashtra and other states. It is also becoming popular amongst people from other countries.																		
No. of Beneficiaries	<table border="1"><tr><td rowspan="2">Teachers</td><td>Male</td><td>01</td><td>01</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td><td></td></tr><tr><td rowspan="2">Students</td><td>Male</td><td>-</td><td>-</td></tr><tr><td>Female</td><td>-</td><td></td></tr><tr><td colspan="3" style="text-align: right;">Total</td><td>01</td></tr></table>	Teachers	Male	01	01	Female	-		Students	Male	-	-	Female	-		Total			01
Teachers	Male		01	01															
	Female	-																	
Students	Male	-	-																
	Female	-																	
Total			01																
Expenditure and Fundings	College Funds																		
Brief Discussion	During 'Dakshinayan' and Uttarayan of sun the sun rays' traverse about 200 meters, from Mahadwar arch to idol goddess Mahalaxmi (Ambabai). During 'Dakshinayan' of Sun (November 9 to 13) sun rays spectacularly illuminates an entire path, that dominates reddish golden sunrays stemming from longer wavelength of solar spectrum. There was barrier of clouds on second and third day of Kirnotsav.																		
Outcomes	The current study indicates that if environment is clear, no dense clouds in the sky, no dust particles, no pollutants, the sunrays festival called as Kirnotsav succeeds for five days. Also, number of people preset in the sanctum during festival effects the level of humidity inside the sanctum which further diffracts lights from reaching idol. This problem is overcome by arranging LED screen for devotees outside the sanctum. There was barrier of clouds during festivals which constrains sun rays reaching from dignity idol.																		

sslatte
HoD
HEAD
DEPARTMENT OF PHYSICS
VIVEKANAND COLLEGE, KOLHAPUR
(EMPOWERED AUTONOMOUS).